ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី

សទ្ទានុក្រម
វប្បធម៌ និង វិចិត្រសិល្បៈ
ខ្មែរ-អង់គ្លេស-បារាំង

LEXICON
OF
CULTURE AND FINE ARTS
Khmer-English-French

ក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ

គណៈកម្មការវប្បធម៌ និង វិចិត្រសិល្បៈ

គណៈកម្មការវប្បធម៌

គណៈកម្មការវិចិត្រសិល្បៈ

សីហា ២០១៥

អាសយដ្ឋាន: មហាវិថីសហព័ន្ធរុស្ស៊ី, សង្កាត់កាកាប, ខណ្ឌពោធិ៍សែនជ័យ, រាជធានីភ្នំពេញ

ទូរសព្ទដៃ: (៨៥៥) ១២ ៩១១ ៣៥៧ / (៨៥៥) ១២ ៩០៦ ៥៨៥, អ៊ីមែល: info@nckl.gov.kh, គេហទំព័រ: www.nckl.gov.kh

បុព្វកថា

ក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ (ក.ជ.ភ.ខ.) មានភារកិច្ចស្វែងរកឯកភាពឱ្យភាសាខ្មែរ ទាំងខាងអក្ខរាវិរុទ្ធ ទាំងខាងអំណាននិងទាំងខាងពាក្យពេចន៍។ ទន្ទឹមនឹងការស្វែងរកឯកភាពនេះ ក.ជ.ភ.ខ. ក៏មានតួនាទីអភិរក្សនូវពាក្យពេចន៍មួយចំនួនរបស់បុព្វបុរសខ្មែរជំនាន់ដើម ដែលបានខិតខំបង្កើតឡើង និងរក្សាទុកតៗមកអស់ជាច្រើនជំនាន់មកហើយដែរ។ ពាក្យពេចន៍ដែលទាក់ទងនឹងខ្នាតបុរាណរបស់ខ្មែរត្រូវបានស្រាវជ្រាវយកមកចងក្រង ដោយគណៈកម្មការបច្ចេកសព្ទវប្បធម៌ រហូតដល់មានការអនុម័តជាផ្លូវការពីសំណាក់ ក.ជ.ភ.ខ. ក្រោមការចង្អុលបង្ហាញដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់សម្តេច បណ្ឌិតសភាចារ្យ អគ្គមហាសេនាបតីតេជោ **ហ៊ុន សែន** នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និង ជាគុរុគណៈនៃក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ។

ការអភិរក្សពាក្យពេចន៍ដែលទាក់ទងនឹងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ គឺជាផ្នែកមួយនៃការចូលរួមចំណែកអភិរក្សវប្បធម៌ ដែលជាអត្តសញ្ញាណនិងជាអាយុជីវិតដ៏មានតម្លៃមិនអាចខ្វះបានរបស់ជាតិនីមួយៗ សមដូចពាក្យទំនៀមមួយឃ្លាពោលថា «វប្បធម៌រលត់ ជាតិរលាយ វប្បធម៌ពណ្ណរាយ ជាតិថ្កុំថ្កើង»។

សទ្ទានុក្រមនៃពាក្យដែលគណៈកម្មការវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈបានស្នើ និង ដែល ក.ជ.ភ.ខ. បានអនុម័តជាផ្លូវការជាឧបករណ៍សម្រាប់បង្ហាញអត្តសញ្ញាណជាតិខ្មែរ ដែលមានទេពកោសល្យក្នុងវិស័យសិល្បៈ។

សូមអ្នកស្រឡាញ់ភាសាជាតិទទួលយកសទ្ទានុក្រមនេះទៅប្រើប្រាស់ ដើម្បីស្វែងយល់ពីបច្ចេកសព្ទទាក់ទងនឹងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈរបស់ជាតិយើង។

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥

ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
និង ជាប្រធានកិត្តិយសនៃក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ

បណ្ឌិតសភាចារ្យ **សុខ អាន**

អារម្ភកថា

ពាក្យទាក់ទងនឹងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ ដែលមានក្នុងសទ្ទានុក្រមនេះត្រូវបានបោះពុម្ពផ្សាយតាមព្រឹត្តិបត្រម្តងហើយ ប៉ុន្តែព្រឹត្តិបត្រទាំងនោះ ត្រូវបានចែកផ្សព្វផ្សាយតែក្នុងមជ្ឈដ្ឋានថ្នាក់ដឹកនាំក្រសួងនានា មន្ទីរអប់រំខេត្ត ការិយាល័យអប់រំស្រុក/ក្រុង/ខណ្ឌ នាយកសាលា...។ ម្យ៉ាងទៀត ដើម្បីឱ្យក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ(ក.ជ.ភ.ខ.) ងាយអនុម័តពាក្យទាំងនោះ គណៈកម្មការវប្បធម៌និងគណៈ-កម្មការវិចិត្រសិល្បៈត្រូវផ្តល់ពាក្យគន្លឹះជាមុន ទោះពាក្យគន្លឹះនោះកើតចេញពីព្យញ្ជនៈណាក៏ដោយ ដើម្បីឱ្យងាយពន្យល់ពាក្យពាក់ព័ន្ធ។ ក្នុងសទ្ទានុក្រមនេះ ពាក្យដែលមានភាពប៉ាត់ប៉ោយក្នុងព្រឹត្តិបត្រត្រូវបានស្រង់មកតម្រៀបតាមលំដាប់អក្ខរក្រម ព្រមទាំងដាក់បច្ចេកសព្ទវប្បធម៌និងបច្ចេកសព្ទវិចិត្រ-សិល្បៈដោយឡែកពីគ្នា (បច្ចេកសព្ទវប្បធម៌មានចំនួន១៤៧ពាក្យ និង បច្ចេកសព្ទវិចិត្រសិល្បៈមានចំនួន២៧៥ពាក្យ)។

សទ្ទានុក្រមជាមធ្យោបាយផ្សព្វផ្សាយទី៣របស់យើង បន្ទាប់ពីព្រឹត្តិបត្រនិងគេហទំព័រ ហើយយើងសង្ឃឹមថា មធ្យោបាយនេះអាចផ្សព្វផ្សាយបានទូលំទូលាយជាងមធ្យោបាយមុនៗនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

ក.ជ.ភ.ខ. មិនអាចដំណើរការបានទេ បើគ្មានការគាំទ្រជាថវិកាពីសំណាក់សម្តេច បណ្ឌិតសភាចារ្យ អគ្គមហាសេនាបតីតេជោ **ហ៊ុន សែន** នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និង ជាគរុ-គណនៃ ក.ជ.ភ.ខ. តាមរយៈឯកឧត្តមបណ្ឌិតសភាចារ្យ **សុខ អាន** ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី និង ជាប្រធានកិត្តិយសនៃ ក.ជ.ភ.ខ.។

អាស្រ័យហេតុនេះ ក្នុងនាម ក.ជ.ភ.ខ.ទាំងមូល ខ្ញុំបាទសូមថ្លែងអំណរគុណព្រមទាំងកតញ្ញូតាយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះថ្នាក់ដឹកនាំខាងលើដែលជាអាណាព្យាបាលនៃ ក.ជ.ភ.ខ.យើង ជាទីគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត។

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃ សុក្រ ទី ៣១ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ២០១៥

ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ

បណ្ឌិតសភាចារ្យ **ច្រាំ ម៉ល់**

សមាជិក
គណៈកម្មការវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ

១- លោកសាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត នូ ចាន់សុភី	ប្រធាន
២- លោក ផុន កសិកា	អនុប្រធាន
៣- លោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត ព្រុំ ទេវី	សមាជិក
៤- លោក លឹម សុក្រាត	សមាជិក
៥- លោក ហៀង លាងហុង	សមាជិក
៦- លោកស្រី អ៊ឹង ម៉ាល័យ	សមាជិក

រៀបចំបោះពុម្ពផ្សាយដោយ ៖

ផ្នែកបោះពុម្ព ផ្សព្វផ្សាយនិងបណ្ដុះបណ្ដាល
នៃអគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ

សមាជិក
គណៈកម្មការវប្បធម៌

១-ឯកឧត្តមបណ្ឌិត នូ ចាន់សុភី	ប្រធាន
២- លោក ផុន កសិកា	អនុប្រធាន
៣- លោកបណ្ឌិត គឹម ពីនន់	អនុប្រធាន
៤- លោក មាឃ សារី	សមាជិក
៥- លោក ប្រែង ពិសិដ្ឋ	សមាជិក
៦- លោកស្រី យ៉ាន់ វិភារតន៍	សមាជិក
៧- លោក គុយ រិន	ជំនួយខាងភាសា
៨- កញ្ញា សុង ឧស្សាហ៍	លេខាធិការ
៩- លោក ព្រាប ចាន់ម៉ារ៉ា	សមាជិក

រៀបចំបោះពុម្ពផ្សាយដោយ ៖

ផ្នែកបោះពុម្ព ផ្សព្វផ្សាយនិងបណ្តុះបណ្តាល
នៃអគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ

សមាជិក
គណៈកម្មការវិចិត្រសិល្បៈ

១- ឯកឧត្តមបណ្ឌិតសភាចារ្យ តិច សំណាង	ប្រធាន
២- ឯកឧត្តម ប៊ុត សុម៉េត	អនុប្រធាន
៣- ឯកឧត្តមបណ្ឌិត ហ៊ឹម សុភី	សមាជិក
៤- លោកបណ្ឌិត ធុយ ចាន់ធួន	សមាជិក
៥- លោកបណ្ឌិត លី រស្មី	សមាជិក
៦- លោក ហៀង លាងហុង	សមាជិក
៧- លោកបណ្ឌិត ឈឹម សុខាន់ដារា	សមាជិក
៨- លោក លឹម សុក្រាត	សមាជិក
៩- លោក ឡេា សាន	សមាជិក
១០- លោកស្រី កែវ ណារុំ	សមាជិក
១១- លោក ជា សម្បត្តិ	សមាជិក
១២- លោកស្រី ហង់ លក្ខិណា	ជំនួយខាងភាសា
១៣- លោក គឹម សុវត្ថិ	សមាជិក
១៤- លោក សឿរ សោភា	សមាជិក
១៥- លោក ប៉ាង ចាន់ថា	សមាជិក

រៀបចំបោះពុម្ពផ្សាយដោយ ៖

ផ្នែកបោះពុម្ព ផ្សព្វផ្សាយនិងបណ្តុះបណ្តាល
នៃអគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ

បច្ចេកសព្ទវប្បធម៌ និង ចចិត្រសិល្បៈ ដែលគណៈកម្មាធិការជាតិភាសាខ្មែរ / គ.ជ.ភ.ខ. (បច្ចុប្បន្ន ក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ / ក.ជ.ភ.ខ.) បានអនុម័ត

១- បច្ចេកសព្ទវប្បធម៌

១- កញ្ចើ	ខ្នាតវង្វាល់ខ្មែរពីបុរាណ សម្រាប់វាល់គ្រាប់ធញ្ញជាតិ វត្ថុល្អិតៗ ជាដើម ដែលត្បាញដោយបន្ទោះឫស្សី ខាងលើមានរាងមូល ហៅថា មាត់ ក្ដាប់នឹងបន្ទោះផ្ដៅ, ខាងក្រោមរាប ហៅថា បាត។ ឧ. អង្ករមួយកញ្ចើ។
២- កន្ដាំង	ខ្នាតវង្វាល់ខ្មែរពីបុរាណ (មានរាងដូចល្អី) សម្រាប់វាល់គ្រាប់ធញ្ញជាតិ មាន ស្រូវ អង្ករ ជាដើម, ជារង្វាល់អនុភាគ ដែលមានចំណុះពីរភាគឬបីភាគឬក៏បួនភាគនៃតៅ។ អ្នកខ្លះហៅថា ខ្ទឹង។ ឧ. ស្រូវបីកន្ដាំង។
៣- កម្បង់	ខ្នាតវង្វាល់ខ្មែរពីបុរាណ ដែលប្រើបាតដៃទាំងពីរផ្ដុំគ្នាហើយផ្ងារ ធ្វើឱ្យដក់បន្តិច សម្រាប់ក្បង់គ្រាប់ធញ្ញជាតិតូចៗ ឬ វត្ថុអ្វីៗមានទំហំតូចល្អិតៗឬក៏ម៉ដ្ឋៗ ដាក់ពេញថ្នក់បាតដៃទាំងពីរនោះ។ ឧ. អង្ករពីរកម្បង់។
៤- ការការពារ អ. protection បារ. protection (f.)	សកម្មភាពដែលតម្រូវឱ្យមានការកំណត់លក្ខខណ្ឌផ្សេងៗ ដើម្បីសង្គ្រោះបុរាណវត្ថុ សិល្បៈ ប្រាសាទបុរាណ ស្ថានីយបុរាណវត្ថុវិទ្យា តំបន់

	ប្រវត្តិសាស្ត្រ និង ធនធានបេតិកភណ្ឌ ដើម្បីទប់ស្កាត់អំពើចោរកម្ម ការរំលោភ ការបំផ្លិចបំផ្លាញ រួមទាំងការបំផ្លាញពីធម្មជាតិ។ ២. អាជ្ញាធរជាតិព្រះវិហាររៀបចំតំបន់ការពារដើម្បីអភិរក្សនិងអភិវឌ្ឍតំបន់ប្រាសាទព្រះវិហារ។
៥- ការបង្ការ អ. preservation បារ. prévention (f.)	ការចាត់វិធានការចាំបាច់ផ្សេងៗ ដើម្បីថែរក្សាបុរាណវត្ថុ សិល្បៈ ប្រាសាទបុរាណ ស្ថានីយបុរាណវត្ថុវិទ្យា និង ធនធានបេតិកភណ្ឌឱ្យនៅគង់វង្ស។
៦- ការពង្រឹង អ. consolidation បារ. consolidation (f.)	ការបិទ ការភ្ជិត ការលាប ... លើបុរាណវត្ថុផ្សេងៗ តាមរយៈការប្រើប្រាស់សារធាតុផ្សេងៗ ដើម្បីរក្សាទម្រង់បុរាណវត្ថុនោះឱ្យស្ថិតនៅគង់វង្ស។ ២. ការពង្រឹងកុលាលភាជន៍បែកបាក់ មុននឹងយកទៅដាក់តាំងបង្ហាញ។
៧- ការតាក់តែងលម្អនិម្មាបនកម្ម/ការតាក់-តែងលម្អស្ថាបត្យកម្ម អ. architectural decoration បារ. décoration (f.) architecturale	ការរចនាលើសំណង់អគារ ដើម្បីបង្កើនការទាក់ទាញឱ្យមានការចាប់អារម្មណ៍។

៨- ការអភិរក្ស អ. conservation បារ. conservation (f.)	ការគ្រប់គ្រង ថែរក្សា ការពារ ដើម្បីប្រើប្រាស់ប្រកបដោយនិរន្តរភាពនូវបុរាណវត្ថុ សិល្បៈ ប្រាសាទបុរាណ ស្ថានីយបុរាណវត្ថុវិទ្យា និងធនធានបេតិកភណ្ឌ ឱ្យមានសុវត្ថិភាព ដើម្បីបញ្ចៀសហានិភ័យផ្សេងៗ។ ទស្សនៈទូទៅនៃពាក្យ "អភិរក្ស" ផ្ដោតលើការការពារផ្សេងៗដល់អគារ ស្ថានីយបុរាណ ទីក្រុងបុរាណ រួមមាន ការថែទាំ ការជួសជុល ការពង្រឹង និង ការបន្ថែមកម្លាំង។
៩- កុណ្ឌី	ប្រដាប់ប្រើប្រាស់មួយប្រភេទ មានរាងដូចថូ ជាទូទៅមានចំពួយដូចកំសៀវ ធ្វើពីដីដុត ឬលោហៈ ដូចជា មាស ប្រាក់ សំរិទ្ធិ ស្ពាន់ ជាដើម ខ្លះមានរចនាវិចិត្រផ្សេងៗ ប្រើសម្រាប់ដាក់ទឹកជ្រួចក្នុងពិធីផ្សេងៗ។
១០- កុលាលភាជន៍ អ. pottery បារ. poterie (f.)	បុរាណវត្ថុសិល្បៈមានដូចជា ភាជន៍ដី, ចាន, ឆ្នាំងឬក្អមដែលធ្វើដោយដីឥដ្ឋដុតក្នុងសីតុណ្ហភាពខ្ពស់ សម្រាប់ដាក់ភោជនាហារ មានបាយ ទឹក ជាដើម។
១១- កុលាលភាជន៍រឹង អ. stoneware (pottery) បារ. poterie en grès (f.)	កុលាលភាជន៍មួយប្រភេទដែលមានលក្ខណៈរឹងនិងមិនជ្រាបទឹក ដែលដុតក្នុងសីតុណ្ហភាពពី ១២០០ ទៅ ១៣៥០អង្សាសេ។

១២- កំប៉េះ	សម្ភារៈប្រើប្រាស់មួយប្រភេទ រាងដូចថាស មានជើងភ្ជាប់ជាទម្រ ធ្វើពីឈើ បន្ទោះឬស្សី ផ្ដៅ រពាក់ ធាងត្នោត ជាដើម លាបម្រក្សណ៍ មានរចនាក្បាច់វិចិត្រ ប្រើសម្រាប់ដាក់របស់របរផ្សេងៗ។ ឧ. គេរៀបគ្រឿងតង្វាយព្រះមួយកំប៉េះក្នុងពិធីបុណ្យបច្ច័យបួន។ ឧ. ដូនជីរៀបផ្លែឈើមួយកំប៉េះប្រគេនព្រះ-សង្ឃ។
១៣- កំពែង អ. rampart បារ. rempart (m.)	សំណង់ការពារធ្វើពីដី ពីឥដ្ឋ ឬពីថ្ម ដែលលើកព័ទ្ធជុំវិញក្រុង, បន្ទាយ, វាំង, ប្រាសាទជាដើម។ ឧ. កំពែងក្រុងអង្គរបុរីសង់ពីឥដ្ឋ។
១៤- ក្ដាប់	ខ្នាតរង្វាល់ខ្មែរពីបុរាណ ប្រើម្រាមដៃម្ខាងរួបក្រសោបបិទ សម្រាប់ចាប់គ្រាប់ធញ្ញជាតិតូចៗ ឬវត្ថុអ្វីៗមានទំហំតូចល្អិតៗឬក៏ម៉ដ្ឋៗ។ ឧ. អង្ករមួយក្ដាប់។

១៥- ក្ដារបែន អ. Kda Ben (cruciform platform)	ឈ្មោះព្រះលានមួយដែលមានសណ្ឋានជាជើងក្អែកតភ្ជាប់ពីស្ពានហាលទៅគោបុរនៃខ្លោងទ្វារធំប្រាសាទ។ ក្ដារបែន គឺសម្រាប់ព្រះមហាក្សត្រទទួលនាម៉ឺនសព្វមុខមន្ត្រីនិងសម្រាប់ទតក្បួនដង្ហែផ្សេងៗក្នុងពិធីបុណ្យ។ ឧ. ប្រដាប់ជាឋាន ក្ដារបែនសោតមាន បស្ចិមទិសា រោងរម្យកក្លាក ស្អាងស្អាតសោភា សឹងថ្មសិលា ប្រកិតក្រាស់ក្រៃ។ (ដកស្រង់ពីល្បើកអង្គរ ក្នុងវគ្គទី១៣៣)
១៦- ក្លង	ប្រដាប់ប្រើប្រាស់មួយប្រភេទ មានរាងជាបំពង់ខ្លីៗ មានគម្រប មានសណ្ឋានដូចក្លាក់ ធ្វើពីបំពង់ឫស្សី ឈើ ភ្លុក ឬ លោហៈ ប្រើសម្រាប់ដាក់ក្រមួន ប្រេង ម្សៅ ឬ របស់ផ្សេងៗ ដូចជាគ្រឿងអលង្ការជាដើម។ បច្ចុប្បន្ន ក្លងមានទ្រង់ទ្រាយច្រើនយ៉ាង ដូចជា រាងមូល ជ្រុងជាដើម។
១៧- ក្លាក់	ប្រដាប់ប្រើប្រាស់មួយប្រភេទមានរាងជាបំពង់ ឬមានសណ្ឋានប្រហាក់ប្រហែលបំពង់ មានគម្រប ធ្វើពីបំពង់ឫស្សី ឈើ ស្នាច់ក្រដាស ឬ លោហៈផ្សេងៗ ហើយ ខ្លះមានក្បាច់រចនាវិចិត្រ មានទំហំខុសៗគ្នា ប្រើសម្រាប់ប្រក

	របស់ផ្សេងៗ ដូចជា លិខិត ទៀន ធូប បារី ម្ហូល។ល។ ៤. ភ្លាក់ព្រះរាជសារ។
១៨- គក់ / ហត្ថក្រពុំ	រង្វាស់ប្រវែងនៃខ្នាតខ្មែរពីបុរាណ ដោយគិតពីត្រឹមកែងដៃទៅដល់គល់ម្រាមកូនដៃដែលក្ដាប់ក្ដោបចូល ដោយមានប្រវែងប្រហាក់ប្រហែល ១៦អ៊ិញ (ប្រហែល៤០,៦២៤សង់ទីម៉ែត្រ)។ **បញ្ជាក់** : *១អ៊ិញ ប្រវែងប្រហែល ២,៥៣៩ សង់ទីម៉ែត្រ។*
១៩- គាវុត	រង្វាស់ប្រវែងខ្នាតខ្មែរពីបុរាណ ដែលមានប្រវែង ២០០០ព្យាម ឬ ១០០សិន ស្មើនឹង ៤០០០ ម៉ែត្រ។
២០- គូ / គូទឹក អ. moat បារ. douve (f.)	សំណង់ស្នាមភ្លោះបុរាណព័ទ្ធជុំវិញបន្ទាយ, វាំង, ប្រាសាទ, វត្តឬភូមិ; ពាក្យបុរាណ ហៅ កសិណ ដូចយ៉ាង កសិណព័ទ្ធជុំវិញអង្គរវត្ត ជាដើម។

២១- គូ	ខ្នាតឯកតាខ្មែរពីបុរាណ ដែលកំណត់ចំនួនពីរផ្ទឹមគ្នា។ ឧ. សត្វលលកមួយគូ, ស្បែកជើងមួយគូ, ចង្កឹះមួយគូ។
២២- គ្រុះ	ប្រដាប់ប្រើប្រាស់ត្បាញពីបន្ទោះឫស្សី មានរាងក្រឡូម ស្មើរស្មើលើស្មើក្រោម មាត់មូល មានកណ្ដាប់ធ្វើពីបន្ទះឫស្សី ច្រើនក្ដាប់នឹងចម្រៀកផ្ដៅ មានសើមចម្រៀកឫស្សីនៅពីខាងលើ ហើយ បាតខាងក្រោមរាងបួនជ្រុងភ្ជាប់នឹងចម្រៀកឫស្សីខ្វែងគ្នាទ្រពីក្រោម ហៅថា ជើងគ្រុះ។ គ្រុះលាបជ័រទឹក គេប្រើសម្រាប់ដាក់ទឹក និងដងទឹក។
២៣- គ្រឿងដីដុតរឹង អ. stoneware	ប្រភេទមួយនៃសេរ៉ាមិក ដែលមានលក្ខណៈរឹងនិងមិនជ្រាបទឹក ដែលដុតក្នុងសីតុណ្ហភាពពី ១២០០ ទៅ ១ ៣៥០អង្សាសេ។
២៤- ង៉ារ	ខ្នាតរង្វាស់ពីបុរាណ ដែលមានផ្ទៃដីទំហំ ១០ ព្យាម៤ជ្រុង ត្រូវជា ១០០ព្យាមក្រឡា,ប្រហែល

	២០ម៉ែត្រ៤ជ្រុង ឬ ៤០០ម៉ែត្រការ៉េ។ ឧ. ភ្ជួរស្រែមួយព្រឹកបានពីរងារ។
២៥- ចង្អុលដៃ	រង្វាស់ប្រវែងនៃខ្នាតខ្មែរពីបុរាណ ដោយគិតពីត្រឹមចុងមកដល់គល់ម្រាមចង្អុលដៃ។ ឧ. យប់មិញទឹកស្រកមួយចង្អុលដៃ។
២៦- ចាប់	ខ្នាតរង្វាស់ទំហំខ្មែរពីបុរាណ ដែលគេអាចក្ដោបពេញបាតដៃ(ដោយគិតពីចុងម្រាមមេដៃដល់ចុងម្រាមចង្អុលខ្ទោចទៅលើរបស់ផ្សេងៗបានមួយជុំ។ ឧ. ស្មៅមួយចាប់។
២៧- ចឹប	ខ្នាតរង្វាល់ខ្មែរពីបុរាណ ប្រើចុងម្រាមដៃម្ខាងរួបប្រួមផ្គុំគ្នា ច្បិចគ្រាប់ធញ្ញជាតិតូចៗ ឬវត្ថុអ្វីៗមានទំហំតូចល្អិតៗ ឬក៏ម៉ដ្ឋៗ។ ឧ. អំបិលមួយចឹប។
២៨- ចុង	ខ្នាតខ្មែរបុរាណ ដែលមានទម្ងន់កន្លះហាប ឬ៥០នាឡិ(ប្រហែល ៣០គីឡូក្រាម)។ ឧ. អង្ករមួយចុង។
២៩- ចំអាម	រង្វាស់ប្រវែងនៃខ្នាតខ្មែរពីបុរាណ ដោយគិតត្រឹមចុងមេដៃទៅចុងម្រាមដៃកណ្ដាលដែលញែកតឹងកន្ទែកពីគ្នា។ មួយចំអាមប្រវែងកន្លះហត្ថឬប្រហែល ២៥សង់ទីម៉ែត្រ។

៣០- ជ័យតដាក/ វាលរាជដាក អ. Jayatataka	ឈ្មោះតដាកដែលសាងនៅសតវត្សរ៍ទី១២ក្នុងរាជ្យព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី៧(១១៨១-១២២០?) ទំហំ ៣.៥គ.ម. x ១គ.ម. ដែលមានប្រាសាទនាគព័ន្ធសង់នៅចំកណ្ដាល។ បច្ចុប្បន្ន អ្នកស្រុកនៅតំបន់អង្គរច្រើនហៅ វាលរាជដាក។
៣១- ជី	ខ្នាតខ្មែរពីបុរាណ ដែលមានទម្ងន់ ១/១០តម្លឹង ឬ១០ហ៊ុន ប្រមាណ៣,៧៥ក្រាម។ ឧ. មាសមួយជី។
៣២- ជើងស្រាពក៍	ជើងទម្រផ្ដិលធ្វើពីលោហៈឬវត្ថុជាតុនានាដែលផ្នែកខាងលើរាងមូលក្រឡូមដែលខ្លះមានរចនាក្បាច់វិចិត្រ ប្រើសម្រាប់ទ្រផ្ដិលឬដាក់របស់របរក្នុងពិធីផ្សេងៗ។ ឧ. អាចារ្យរៀបផ្កាស្លាដាក់លើជើងស្រាពក៍។
៣៣- ជើងអាធារ	ប្រដាប់ប្រើប្រាស់មួយប្រភេទធ្វើពីឈើ មានជើងខ្វែងគ្នា ប្រើសម្រាប់ទ្រគម្ពីរសាស្ត្រាផ្សេងៗ។ ជើងអាធារទាបសម្រាប់ទ្រគម្ពីរសាស្ត្រាដើម្បីរៀន គេហៅថា «ជើងអាធាររៀន»។ ជើងអាធារ

	ខ្ពស់ច្រើនមានក្បាច់រចនាវិចិត្រផ្សេងៗ សម្រាប់ទ្រគម្ពីរសាស្ត្រា ដាក់ពីមុខគ្រែទេសន៍ ដើម្បីព្រះសង្ឃសម្ដែងធម្មទេសនា គេហៅថា «ជើងអាធារទេសន៍»។
៣៤- ជំហាន	រង្វាស់ប្រវែងនៃខ្នាតខ្មែរពីបុរាណ ដែលមានប្រវែងមួយជំហានឈានដើរ ដោយគិតពីត្រឹមកែងជើងក្រោយទៅដល់កែងជើងមុខ (ជំហានមានពីរ គឺ ជំហានធម្មតា និង ជំហានតឹង)។ ឧ. ក្បាលដីនេះមាន១៥ជំហាន។
៣៥- ជន្លាប់	ប្រដាប់ប្រើប្រាស់មួយប្រភេទ មានរាងជាប្រអប់តូចៗ មានគម្រប មានសណ្ឋានមូលត្រមៀច ធ្វើពីដីដុត ឈើ ភ្លុក ឬ លោហៈ ប្រើសម្រាប់ដាក់ក្រមួន ម្សៅ ឬ គ្រឿងអលង្ការផ្សេងៗ។ ឧ. ក្រមួនមួយជន្លាប់។

៣៦- ដឹក	រង្វាស់រង្វាល់ខ្មែរពីបុរាណ សម្រាប់វាល់ស្រូវ ចំណុះ ២០ថាំង ដែលអាចដឹកបានដោយរទេះគោឬក្របី។ ឧ. ស្រូវមួយដឹក។
៣៧- ដំប	ខ្នាតឯកតាខ្មែរពីបុរាណ ដែលជាទូទៅកំណត់ចំនួនពីរគូឬចំនួន៤។ ពាក្យសម្រាប់ប្រើរាប់ផ្លែឈើ កណ្ដាប់សំណាប ឬ សត្វតូចៗ។ ឧ. ផ្លែស្វាយបីដំប ឬ ស្វាយ១២ផ្លែ។
៣៨- តក់	ខ្នាតរង្វាល់ខ្មែរពីបុរាណ ធ្វើពីត្រឡោកដូងតក់ ឬដូងក្លៀបឬក៏ដូងស្ដ មានទំហំតូចជាងនាឡិបន្តិច ប្រើសម្រាប់វាល់អង្ករ។ ជួនកាលគេហៅនាឡិតូច ក៏បាន។ ឧ. អង្ករបីតក់។
៣៩- តដាក អ. water reservoir	បឹងធំដែលកើតឡើងដោយការលើកដីជាទំនប់ព័ទ្ធជុំវិញរាងបួនជ្រុង។ លុះតយូរមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ តដាក ហៅក្លាយជា ប៉ដាក ឬ ប្រដាក។ ពាក្យ តដាក ជាពាក្យបុរាណដែលមានចារក្នុងសិលាចារឹកសម័យអង្គរ (K. 598 B: 7, K. 933:24, K. 265 N: 5)។ ឧ. ព្រះរាជាក្នុងសម័យអង្គរបានកសាងតដាកជាច្រើននៅក្នុងតំបន់អង្គរ។

៤០- តម្លឹង	ខ្នាតខ្មែរពីបុរាណ ដែលមានទម្ងន់ ១/១៦នាឡិ ឬ១០ជី ប្រមាណ ៣៧,៥ក្រាម ។ ឧ. មាសពីរតម្លឹង។
៤១- តយ	ប្រដាប់ឬឧបករណ៍ធ្វើពីបំពង់ឫស្សីប្រើសម្រាប់វាល់វត្ថុរាវ ហើយ ដែលមានចំណុះ ១/៤លីត្រ ឬ១/២លីត្រ។ ឧ. ទឹកត្នោតជូរឬផ្អែមពីរតយ។
៤២- តុ	ពាក្យវប្បធម៌មិនសម្គាល់ន័យដូចតុធម្មតាទេ គឺសម្គាល់សម្ភារៈប្រពៃណីប្រភេទជាថាស មានជើងធ្វើពីលោហៈ ឈើ រពាក់ ជាងត្នោត ជាដើម មានរចនាក្បាច់វិចិត្រ ដែលផ្នែកខាងលើរាងមូលសំប៉ែតឬមូលក្រឡូម មានទំហំធំជាងជើងពាន ប្រើសម្រាប់ដាក់របស់របរក្នុងពិធីផ្សេងៗ។ ឧ. តុតម្កល់ក្រាំង។
៤៣- តួ អ. character បារ. personage (m.)	មនុស្ស សត្វ វត្ថុ រុក្ខជាតិ ដែលសម្ដែងដោយតំណាងឱ្យសភាវៈផ្សេងៗ នៅក្នុងរឿងល្ខោន នៅក្នុងទម្រង់សិល្បៈណាមួយដែលបង្កើតឡើងដោយអ្នកនិពន្ធ។ ឧ. លោក អៀង ស៊ីថុល ដើរតួជាតួនេនទុំ ក្នុងរឿងទុំទាវ។

៤៤- តួតុក **អ.** comedian, comic **បារ.** comédien (m.)	មនុស្ស សត្វ វត្ថុ រុក្ខជាតិ ដែលធ្វើឱ្យអ្នកស្ដាប់ អ្នកទស្សនា សើចសប្បាយតាមរយៈការសម្ដែងកាយវិការ ពាក្យសម្ដី បទចម្រៀង... ដែលកំណត់ដោយអ្នកនិពន្ធ និង អ្នកដឹកនាំរឿង នៅក្នុងសិល្បៈទស្សនីយភាព ជាពិសេស ល្ខោនយីកេ និង ល្ខោនបាសាក់។ ឧ. លោកគ្រូ អ៊ុច សំអុល ហៅ តាប៉ោក និង លោក ព្រីង សាយន គឺជាតួតុកដ៏ល្បីនៅក្នុងល្ខោនយីកេរឿងទុំ ទាវ (នាទសវត្សរ៍ទី៨នៃសតវត្សរ៍ទី២០)។
៤៥- តួនាង អ. Tour Neang (female role dancer) បារ. danseur role (m.)	ពាក្យសម្រាប់ហៅអ្នកសម្ដែងជាតួស្រីនៅក្នុងល្ខោនព្រះរាជទ្រព្យខ្មែរ ឬ ល្ខោនក្បាច់បុរាណខ្មែរ និង របាំព្រះរាជទ្រព្យខ្មែរ ឬ របាំក្បាច់បុរាណខ្មែរ។ ដើម្បីដើរតួនាង គ្រូបង្ហាត់ល្ខោនព្រះរាជទ្រព្យខ្មែរជ្រើសរើសសិល្បការិនីដែលមានរាងតូចស្ដើងនិងមានសម្ផស្សជានារីខ្មែរ។ ឧ. សិល្បការិនីនេះសម្ដែងជាតួនាង ក្នុងរឿងរាមកេរ្ដិ៍ជាព្រះនាងសីតា។
៤៦- តួនាយរោង	ពាក្យសម្រាប់ហៅអ្នកសម្ដែងជាតួប្រុសនៅក្នុងល្ខោនព្រះរាជទ្រព្យខ្មែរនិងរបាំព្រះរាជទ្រព្យខ្មែរ។ ព្រះរាម ព្រះលក្ស្មណ៍ ជាតួនាយរោង។

៤៧- តួបន្ទាប់បន្សំ **អ**. extra role **បារ**. figurant (m.)	មនុស្ស សត្វ វត្ថុ រុក្ខជាតិ ដែលសម្តែងជាតួក្រៅពីតួឯកនិងតួរង នៅក្នុងរឿងណាមួយ។ ឧ. នៅក្នុងល្ខោនយីកេរឿងទុំទាវ មានតួបន្ទាប់បន្សំជាច្រើន ដូចជា តួកីលៀង តួអាមាត្យ តួអ្នកស្រុក ជាដើម។
៤៨- តួរង អ. second role បារ. second rôle / rôle secondaire (m.)	មនុស្ស សត្វ វត្ថុ រុក្ខជាតិ ដែលសម្តែងជាតួសំខាន់បន្ទាប់ពីតួឯក នៅក្នុងរឿងណាមួយ។ ឧ. លោក សម ម៉ាលី ជាអតីតសិល្បករនៅនាយកដ្ឋានសិល្បៈនិងទស្សនីយភាព សម្តែងជាតួរង(តួនេនពេជ្រ)នៅក្នុងល្ខោនយីកេរឿងទុំទាវ ក្នុងទសវត្សរ៍ទី៨នៃសតវត្សរ៍ទី២០។
៤៩- តួសម្តែង អ. actor, actress **បារ.** acteur (m.), actrice (f.)	សិល្បករ សិល្បការិនី ដែលសម្តែងនៅលើឆាក ទូរទស្សន៍ វិទ្យុ និង ភាពយន្ត... ដោយប្រើប្រាស់ចលនាកាយវិការ ពាក្យពេចន៍ ចម្រៀង ការរាំ និង ការប្រគំតន្ត្រីបង្កើតឡើងដោយអ្នកដឹកនាំរឿង។ តួសម្តែងប្រុស (actor), តួសម្តែងស្រី (actress)។ ឧ. លោក សាំង សារុន សម្តែងជាតួព្រះធិនវង្ស នៅក្នុងល្ខោនបាសាក់ រឿងព្រះធិនវង្ស និង នាងពៅ។
៥០- តួឯក អ. principle role បារ. rôle principal / premier rôle (m.)	មនុស្ស សត្វ វត្ថុ រុក្ខជាតិ ដែលសម្តែងជាតួសំខាន់ជាងគេ នៅក្នុងរឿងណាមួយ។ ឧ. លោក សាំង សារុន សម្តែងជាតួឯក (ឈ្មោះព្រះធិនវង្ស)នៅក្នុងល្ខោនបាសាក់ រឿងព្រះធិនវង្ស និង នាងពៅ។

៥១- តៀប	ប្រដាប់មួយប្រភេទមានរាងមូលក្រឡូម មានជើងជាទម្រ មានគម្របធ្វើពី ឈើ ធាងត្នោត លោហៈ ឬ ស្មាច់ ហើយ លាបម្រក្សណ៍ (បើធ្វើពីលោហៈ មិនលាបម្រក្សណ៍ទេ) មានរចនាវិចិត្រ ប្រើសម្រាប់ដាក់របស់របរក្នុងពិធីផ្សេងៗ។ ឧ. កូនអណ្ដើកកាន់តៀបហែកំណាត់ក្នុងពិធីមង្គលការ។
៥២- តោក	ប្រដាប់មួយប្រភេទមានរាងក្រឡូម (មូលឬជ្រុងៗ) ជ្រៅជាងតុ មានជើងទម្រខ្ពស់បន្តិច ធ្វើពីឈើ ធាងត្នោត លោហៈ ឬ ស្មាច់ ហើយ លាបម្រក្សណ៍ (បើធ្វើពីលោហៈ មិនលាបម្រក្សណ៍ទេ) មានរចនាក្បាច់វិចិត្រទឹបមាស ដាំខ្យង ឬ ដាំកញ្ចក់ ប្រើសម្រាប់ដាក់របស់របរក្នុងពិធីផ្សេងៗ។ ឧ.គេប្រើតោកដាក់គ្រឿងសក្ការៈក្នុងពិធីបញ្ជាន់អារក្ស។

៥៣- តៅ	រង្វាស់រង្វាល់ខ្មែរពីបុរាណសម្រាប់វាល់គ្រាប់ធញ្ញជាតិ មានស្រូវ អង្ករ ជាដើម។ ស្រូវ១តៅមានទម្ងន់ ១២គីឡូក្រាម, អង្ករមួយតៅមានទម្ងន់ ១៥គីឡូក្រាម។
៥៤- ត្របក	ខ្នាតឯកតាខ្មែរពីបុរាណសម្រាប់រាប់ស្លឹកម្លូមួយដុំ ដែលមានចំនួន១០ស្មើ គឺ ២០សន្លឹក។ ឧ. ម្លូមួយត្របក។
៥៥- ថង់រង	ប្រដាប់ប្រើប្រាស់មួយប្រភេទ មានសណ្ឋានស្រដៀងនឹងហិបស្លា តែ ខ្ពស់ជាង មានគម្របមានរាងបួនជ្រុង ប្រាំមួយជ្រុង... ធ្វើពីឈើ ធាង ត្នោត ឬ លោហៈ មានក្បាច់រចនាវិចិត្រ ប្រើសម្រាប់ដាក់ទ្រគ្រឿងម្លូស្លាក្នុងពិធីផ្សេងៗ ជាពិសេសក្នុងពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍។
៥៦- ថាស	ប្រដាប់ប្រើប្រាស់មួយប្រភេទរាងមូល មានបាតរាបស្មើ គែមខ្ពស់បន្តិច មានជើងឬឥតជើង ធ្វើពីលោហៈផ្សេងៗ ជ័រ។ល។ មានរចនាវិចិត្រ ខ្លះលាបពណ៌និងគូររូបផ្សេងៗ ប្រើសម្រាប់ទ្រចានដាក់ភោជនាហារ ឬ ប្រើដាក់របស់របរក្នុងពិធីផ្សេងៗ ជាដើម។ បច្ចុប្បន្ន ថាសមានរាង

	ផ្សេងៗ ដូចជា រាងជ្រុង រាងពងក្រពើ។ល។ ឧ. កូនចៅរៀបសំណែនមួយថាស សែនជូនតា។
៥៧- ថាំង	រង្វាស់រង្វាល់ខ្មែរពីបុរាណដែលមានចំណុះស្មើពីរតៅ។ ឧ. ស្រូវបីថាំង។
៥៨- ថាំងតែ / ក្បាក់	ប្រដាប់ប្រើប្រាស់មួយប្រភេទរាងមូល មានបាតរាបស្មើ គែមខ្ពង់បន្តិចដូចថាស ធ្វើពីឈើ មានរចនាវិចិត្រ ប្រើសម្រាប់ដាក់ប៉ាន់និងពែងតែ។ ថាំងតែអាចប្រើសម្រាប់ដាក់របស់របរក្នុងពិធីផ្សេងៗក៏បាន។ ឧ. គេប្រើថាំងតែសម្រាប់ដាក់ផ្លែឈើ។
៥៩- ថ្នាំងដៃ	រង្វាស់ប្រវែងខ្មែរនៃខ្នាតខ្មែរពីបុរាណដោយគិតពីត្រឹមចុងចង្អុលដៃមកត្រឹមគន្លាក់ដំបូង។ ឧ. សំណាបទើបដុះបានមួយថ្នាំងដៃ។
៦០- ទូកដៃ	ខ្នាតរង្វាល់ខ្មែរពីបុរាណដែលប្រើបាតដៃម្ខាងដាក់ផ្ងារធ្វើឱ្យដក់បន្តិច សម្រាប់ចូកវាល់គ្រាប់

	ធញ្ញជាតិតូចៗ ឬ វត្ថុអ្វីៗមានទំហំតូចល្អិតៗ ឬក៏ម៉ដ្ឋៗ ដាក់ពេញថ្នក់បាតដៃនោះ។ ឧ. គ្រាប់ល្ងមួយទូកដៃ។
៦១- ទែរ៉ាកូតា **អ.** terra cotta **បារ.** terre cuite (f.)	សេរ៉ាមិកមួយប្រភេទជាគ្រឿងដីដុតដែលដុតនៅក្នុងសីតុណ្ហភាពក្រោម ៩០០អង្សាសេ ហើយ មានភាពស្ពោត(មិនហាប់)។ គេប្រើវាសម្រាប់ផលិតវត្ថុសិល្បៈ ដូចជា ផើងផ្កា ផែនរូបភាពផ្សេងៗ គ្រាប់លញ់ ត្រល់ ជើងសំណាញ់ ជាដើម។ បច្ចុប្បន្ន ទែរ៉ាកូតាជាវត្ថុសិល្បៈធ្វើដីឥដ្ឋ មានដូចជា បដិមានិងសម្ភារៈសំណង់ ជាដើម។
៦២- ទោម	រង្វាស់ប្រវែងនៃខ្នាតខ្មែរពីបុរាណ ដោយគិតពីត្រឹមចុងមេដៃទៅចុងចង្អុលដៃដែលញែកឱ្យតឹងកន្ទែកពីគ្នា។ ឧ. កំណាត់សំពត់ប្រវែងប្រាំពីរទោម។
៦៣- ទះ	ខ្នាតរង្វាស់ប្រវែងខ្មែរពីបុរាណដោយគិតប្រវែងទទឹងបាតដៃផ្គាប់។ ឧ. កំណាត់សំពត់រហែកប្រវែងមួយទះដៃ។
៦៤- ទ្រទូង	ខ្នាតរង្វាស់កម្ពស់ខ្មែរពីបុរាណ ដែលគិតពីចុងជើងជំទើតត្រង់ ទៅចុងម្រាមដៃដែលលើកឡើងលើ។ ឧ. ទឹកជម្រៅពីរទ្រទូង។

៦៥- ផ្ទាប់	ខ្នាតរង្វាស់ប្រវែងខ្មែរពីបុរាណ ដោយគិតតាមទទឹងម្រាមដៃនីមួយៗ។ មួយធ្នាប់ស្មើមួយភាគដប់ពីរនៃចំអាម ឬ ប្រហែល (២៥/១២សង់ទីម៉ែត្រ)។ - មួយធ្នាប់ គិតប្រវែងទទឹងម្រាមចង្អុលដៃ។ - ពីរធ្នាប់ គិតប្រវែងទទឹងម្រាមចង្អុលដៃនិងម្រាមចង្អុលខ្មោច។ - បីធ្នាប់ គិតប្រវែងទទឹងម្រាមចង្អុលដៃ ម្រាមចង្អុលខ្មោចនិងម្រាមនាងដៃ។ - បួនធ្នាប់ គិតប្រវែងទទឹងម្រាមចង្អុលដៃ ម្រាមចង្អុលខ្មោច ម្រាមនាងដៃ និង ម្រាមកូនដៃ។
៦៦- នាដកថា អ. script of the play បារ. pièce de théâtre (f.)	អត្ថបទរឿងល្ខោនដែលពណ៌នាលម្អិតអំពីចំណងជើងរឿង ឈ្មោះអ្នកនិពន្ធ កាលបរិច្ឆេទនិពន្ធ រាយតួសម្ដែង ឆាកឈុត ការកាត់កងឆាក ពាក្យពេចន៍សន្ទនា ឯកវាទ (ការនិយាយម្នាក់ឯង) បទចម្រៀង ភ្លេងកំដរ...។ ឧ. នាដកថា *រឿងថៅកែចិត្តចោរ* ជាស្នាដៃរបស់អ្នកនិពន្ធ អ៊ំ ឈឺន និង ពៅ យូឡេង។
៦៧- នាលិ / នាឡិ	រង្វាល់ខ្មែរពីបុរាណ ធ្វើពីត្រឡោកដូង ប្រើសម្រាប់វាល់គ្រាប់ធញ្ញជាតិ មានអង្ករ សណ្ដែកល្ង ជាដើម។
៦៨- និម្មាបនកម្ម / ស្ថាបត្យកម្ម	វិទ្យាសាស្ត្រនិងសិល្បៈនៃការគូរប្លង់ក្នុងការសាងឬតាក់តែងដែលបង្កប់គំនិតបង្កើតថ្មី

អ. architecture បារ. architecture (f.)	ស្របតាមមុខងារនិងតួនាទីដែលមានអត្ថន័យក្នុងវិស័យវប្បធម៌ សេដ្ឋកិច្ច នយោបាយ និងការអប់រំ ជាដើម។ រចនាសម្ព័ន្ធ(ភាគផ្សំ)នៃអគារដែលបានសាងសង់ទៅតាមគោលការណ៍ណាមួយ។ ឧ. គួរស្ញើចសរសើរនូវនិម្មាបនកម្មឬស្ថាបត្យ-កម្មនៃប្រាសាទនគរវត្ត។
៦៩- និម្មាបនកម្មទេសភាព / ស្ថាបត្យកម្មទេសភាព អ. landscape architecture បារ. architecture paysagiste (f.)	វិទ្យាសាស្ត្រនិងសិល្បៈនៃការគូរប្លង់ ទេសភាពនិងបង្កើតទេសភាពដោយប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិជាធាតុផ្សំ ៖ រុក្ខជាតិ (ដើមផ្កា ស្មៅ ដើមឈើ វល្លិ៍) ថ្មល់ សំណង់អគារ ថ្មភ្នំ បឹង ...។ ឧ. និម្មាបនកម្មទេសភាពឬស្ថាបត្យកម្មទេស-ភាពខ្មែរមានតាំងពីសតវត្សរ៍ទី៥ម្ល៉េះ គឺទីក្រុងស្រេស្ឋបុរៈ(រាជធានីចេនឡា)នៅស្រុកចម្ប៉ា-សាក់ ខេត្តចម្ប៉ាសាក់ ប្រទេសឡាវ។ ទីក្រុងស្រេស្ឋបុរៈមានប្រាសាទមួយ គឺ ប្រាសាទវត្តភូសាងលើចង្កេះភ្នំលិង្គ ដោយយកផ្ទាំងថ្មធម្ម-ជាតិជាឆាកធម្មជាតិនៅពីក្រោយប្រាសាទវត្តភូនិងនៅខាងមុខប្រាសាទមានទន្លេមេគង្គ។ ស្រេស្ឋបុរៈជាទីក្រុងមានប្លង់មុនគេនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍។ ក្រុងស្រេស្ឋបុរៈនិងប្រាសាទវត្តភូជាបេតិកភណ្ឌពិភពលោក។

៧០- និម្មាបនវិទូ / ស្ថាបត្យវិទូ អ. architect បារ. architecte (m. / f.)	អ្នកប្រាជ្ញដែលមានជំនាញឯកទេសខាងនិម្មាបនកម្មឬស្ថាបត្យកម្ម។
៧១- និម្មាបនិក / ស្ថាបត្យករ អ. architect បារ. architecte (m. / f.)	អ្នកមានអាជីពខាងនិម្មាបនកម្ម។ អ្នកកាន់កាប់មុខការខាងសម្របសម្រួលនិងត្រួតពិនិត្យរាល់ទិដ្ឋភាពនៃសំណង់អគារ។
៧២- និម្មាបនិកទេសភាព/ស្ថាបត្យករទេសភាព អ. landscape architect បារ. architecte paysagiste (m.)	អ្នកមានអាជីពខាងនិម្មាបនកម្មទេសភាព ឬស្ថាបត្យកម្មទេសភាព។
៧៣- នឹម	ខ្នាតឯកតាខ្មែរពីបុរាណ ដែលកំណត់ចំនួនសត្វពាហនៈ មានគោឬក្របីចំនួនពីរ ដែលនៅក្នុងនឹមរទេះឬនង្គ័លតែមួយ។ ឧ. គោមួយនឹមកំពុងភ្ជួរស្រែ។
៧៤- បន្ទាយគូ អ. circular earthwork	ឈ្មោះស្ថានីយបុរាណវត្ថុវិទ្យា មានសំណង់ដីរាងមូលដែលមនុស្សបានកសាងឡើង ដោយជីកគូ (គូទឹក)និងលើកកំពែងព័ទ្ធជុំវិញ ដូចជា បន្ទាយគូនៅមេមត់ បន្ទាយគូនៅជើងឯក ជាដើម។

បារ. fortification circulaire en terre (f.)	អ្នកស្រាវជ្រាវបារាំងឈ្មោះ Bernard Philippe Groslier ហៅ បន្ទាយគូមេមត់ ថា rond village។
៧៥- បាកាន អ. Bakan	- តួប៉មទាំងប្រាំនៅរួតទីបីនៃប្រាសាទអង្គរវត្ត។ ឧ. មានរូបបីជាន់ ល្អល្អះគ្រាប់គ្រាន់ ត្រសោលត្រសំ ជាសារពើសូត រហូតដល់កំ- ពូលពេជ្រឧត្តម បាកានទាំងប្រាំ។ (ដកស្រង់ពីល្បើកអង្គរ ក្នុងវគ្គទី១២០) - ឈ្មោះប្រាសាទមួយនៅក្នុងឃុំតាសែង ស្រុកកំពង់ស្វាយ ខេត្តព្រះវិហារ។ មានឯកសារស្រាវជ្រាវខ្លះហៅ បាកាន ឬ ប្រាសាទព្រះខ័ន (កំពង់ស្វាយ)។ - ឈ្មោះស្រុកមួយនៅក្នុងខេត្តពោធិ៍សាត់។
៧៦- បុរាណវត្ថុ អ. antique បារ. antiquité (f.)	វត្ថុដែលបន្សល់ពីអតីតកាល។
៧៧- បុរាណវត្ថុវិទូ អ. archeologist បារ. archéologue (m.)	អ្នកប្រាជ្ញខាងបុរាណវត្ថុវិទ្យា។
៧៨- បុរាណវត្ថុវិទ្យា អ. archeology បារ. archéologie (f.)	វិទ្យាសាស្ត្រសិក្សាអំពីវប្បធម៌របស់មនុស្សនៅសម័យបុរាណតាមរយៈវត្ថុសំណល់ផ្សេងៗ ដូចជា វត្ថុសិល្បៈ សំណង់ប្រាសាទ ឆ្អឹងមនុស្ស និងសត្វ ជាដើម។

៧៩- បុរាណវត្ថុសិល្បៈ អ. artifact បារ. objet d’art antique (m.)	បុរាណវត្ថុដែលបង្កើតនិងកែច្នៃដោយមនុស្ស និងអាចផ្លាស់ប្តូរទីតាំងបាន ដូចជា កុលាល-ភាជន៍ គ្រឿងអលង្ការ និង គ្រឿងសស្ត្រាវុធ (ដាវ លំពែង ធ្នូ ស្នា...) ជាដើម។
៨០- បេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ អ. cultural heritage បារ. patrimoine culturel (m.)	ទ្រព្យសម្បត្តិរូបីនិងអរូបីដែលជាកេរដំណែលមរតកវប្បធម៌របស់មនុស្សជាតិ បង្ហាញនូវសក្ខី-ភាពនៃស្នាដៃរបស់មនុស្សមានសារប្រយោជន៍ និងតម្លៃខាងបុរាណវត្ថុវិទ្យា ប្រវត្តិវិទ្យា សិល្បៈ វិទ្យាសាស្ត្រ សាសនា សោភណភាព ជាតិ-ពន្ធុវិទ្យា នរវិទ្យា ឬក៏បច្ចេកទេស ជាដើម។ ឧ. ប្រាសាទអង្គរវត្តជាបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌រូបី (ទ្រព្យសម្បត្តិរូបីដែលត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីបេ-តិកភណ្ឌពិភពលោក នៅថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៩២)។ របាំព្រះរាជទ្រព្យឬរបាំក្បាច់បុរាណខ្មែរ ជាបេ-តិកភណ្ឌវប្បធម៌អរូបី (ទ្រព្យសម្បត្តិអរូបី) ជាស្នាដៃឯកនៃបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌អរូបីរបស់មនុស្សជាតិ ចុះបញ្ជីនៅថ្ងៃទី០៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៣។
៨១- បេតិកភណ្ឌវប្បធម៌រូបី អ. tangible cultural heritage	ស្នាដៃបង្កើតដោយមនុស្ស ជាទ្រព្យសម្បត្តិដែលអាចមើលឃើញ ប៉ះពាល់បាន ងាយយល់ និង មានតម្លៃប្រវត្តិសាស្ត្រ សោភណភាព សិល្បៈ សាសនា វិទ្យាសាស្ត្រ បុរាណវត្ថុវិទ្យា

បារ. patrimoine culturel matériel (m.)	ជាតិពន្ធុវិទ្យា នរវិទ្យា រួមមាន ប្រាសាទ វិមាន វិហារ អគារ ផ្ទះសម្បែង វត្តអារាម រមណីយ-ដ្ឋានវប្បធម៌ ជាដើម។ ឧ. ប្រាសាទអង្គរវត្តជាសម្បត្តិបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌រូបីមួយ។
៨២- បេតិកភណ្ឌវប្បធម៌អរូបី អ. intangible cultural heritage បារ. patrimoine culturel immatériel (m.)	មរតកបង្កើតដោយមនុស្សបានផ្ទេរបន្តពីជំនាន់មួយទៅជំនាន់មួយ តាមរយៈការប្រតិបត្តិ ការបង្ហាញ ការសម្តែង ការនិយាយ ឬ ការត្រាប់តៗគ្នា ដែលមិនអាចមើលឃើញ មិនអាចប៉ះពាល់បាន និង ពិបាកយល់ ដូចជា ចំណេះដឹងបំណិន ភាសា សិល្បៈ សាសនា ជំនឿ ទំនៀមទម្លាប់ ប្រពៃណី ឧបករណ៍សម្ភារៈ វត្ថុសិល្បៈជាដើម។ ឧ. របាំអប្សរា ចម្លាក់ គំនូរ សិលាចារឹក ជាមរតកបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌អរូបី។
៨៣- បំណិនជីវិត	បំណិនបញ្ញាបុគ្គលិកលក្ខណៈ អន្តរបុគ្គល និងវិជ្ជាជីវៈ ដែលអាចជួយដល់ ការធ្វើការសម្រេចចិត្ត ការធ្វើទំនាក់ទំនងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងអាចដោះស្រាយនិងគ្រប់គ្រងខ្លួនឯងបាន។ វាជាបំណិនដែលរួមចំណែកក្នុងការលើកស្ទួយសុខុមាលភាពនិងជីវិតប្រកបដោយផលិតភាព។ (ពាក្យស្នើដោយក្រសួងអប់រំ យុវជន និង កីឡា)

៨៤- បំពង់ (បំពង់ឫស្សី)	ខ្នាតរង្វាល់ខ្មែរពីបុរាណ ធ្វើពីបំពង់ឫស្សីស្រុក ប្រើសម្រាប់វាលទឹកត្នោត ដែលមានចំណុះរវាង ២លីត្រ ទៅ ៣លីត្រ។ ឧ. ទឹកត្នោតពីរបំពង់។ ប្រដាប់ឬឧបករណ៍ធ្វើពីបំពង់ឫស្សី ប្រើសម្រាប់វាល់វត្ថុរាវ ដូចជា ទឹកត្នោត ជាដើម។
៨៥- ប្លង់ អ. plan បារ. plan (m.)	- គំនូសបំប្រួញពីរវិមាត្រ (2 Dimension or 2D) ដែលមានខ្នាតបញ្ជាក់ដោយបង្ហាញអំពីទីតាំងនិងទំហំឬផ្នែកណាមួយ។ - ផែនទីលម្អិតដែលបង្ហាញពីអគារ ឬ ទីក្រុង, គំនូរលម្អិតដែលបង្ហាញពីអគារ។ - ផែនទីផ្ទៃរាបខ្នាតតូចដែលជាកំណត់ត្រាដោយគំនូសបង្ហាញពីទម្រង់និងលក្ខណៈទីតាំងនៃបុរាណវត្ថុសិល្បៈ បុរាណអចលនវត្ថុ បុរាណសរីរវត្ថុ បុរាណភូគព្ភវត្ថុ និង រចនាសម្ព័ន្ធសំណង់ ដែលអាចមើលឃើញនៅក្នុងស្ថានីយឬរណ្តៅកំណាយ។
៨៦- ផ្តិល	ប្រដាប់ប្រើប្រាស់មួយប្រភេទរាងមូលក្រឡូម ខ្លះមានជើងជាទម្រ ខ្លះមានគម្រប និង ខ្លះមានក្បាច់រចនាវិចិត្រ ធ្វើពីលោហៈផ្សេងៗ ដូចជា មាស ប្រាក់ ស្ពាន់ លង្ហិន សំរឹទ្ធិ ជាដើម ច្រើនប្រើសម្រាប់ដងទឹកឬដាក់ទឹកប្រើប្រាស់។ ឧ. ទឹកមួយផ្តិល។

៨៧- ផ្លូន	ខ្នាតឯកតាខ្មែរពីបុរាណ ដែលរាប់ចំនួន១០ដំប ស្មើនឹងចំនួន៤០។ ឧ. ពោតមួយផ្លូន។
៨៨- ពព្រឺទ្បែន អ. porcelain/china បារ. porcelaine (f.)	ប្រភេទមួយនៃសេរ៉ាមិក មានពណ៌ស សាច់ម៉ដ្ឋ ភ្លឺរលោង មានភាពរឹងខ្លាំង និង ដុតនៅក្នុងកម្តៅខ្ពស់ពី ១២៥០ ទៅ ១៤០០អង្សាសេ ធ្វើឡើងយ៉ាងផ្ចិតផ្ចង់ និងដោយប្រណីត ព្រមទាំងមានតម្លៃខាងសោភណភាព។ ជាគ្រឿងប្រដាប់ប្រើប្រាស់មាន ចាន ពែង ជាដើម។ ឧ. ចានពព្រឺទ្បែន។
៨៩- ពាន / ជើងពាន	ប្រដាប់មួយប្រភេទធ្វើពី លោហជាតិផ្សេងៗ មាន ស្ពាន់ មាស ប្រាក់ ឬ ធ្វើពីវត្ថុឯទៀត ដូចជា ដីដុត ឈើ ជាដើម។ បើធ្វើពីផ្តៅ រពាក់ ជាងត្បាញច្រើនលាបម្រក្សណ៍។ ប្រដាប់នេះ ភាគច្រើនមានរចនាក្បាច់វិចិត្រ មានជើងជាទម្រខ្ពស់បន្តិច ហើយ ផ្នែកខាងលើ រាងមូលសំប៉ែតឬមូលក្រឡូម ប្រើសម្រាប់ដាក់របស់របរក្នុងពិធីផ្សេងៗ។ ឧ. គេរៀបគ្រឿងសក្ការៈបូជាដាក់លើពាន ថ្វាយព្រះ។

៩០- ព្យាម	រង្វាស់ប្រវែងនៃខ្នាតខ្មែរពីបុរាណ ស្មើមួយកាងដៃ ដោយគិតពីចុងម្រាមដៃកណ្តាល (ចង្អុលខ្មោច)នៃដៃខាងឆ្វេងទៅចុងម្រាមដៃកណ្តាល(ចង្អុលខ្មោច)នៃដៃខាងស្តាំ។ មួយព្យាមមានប្រវែងប្រហែលជាពីរម៉ែត្រ។
៩១- ព្យាមដំរី	រង្វាស់ប្រវែងនៃខ្នាតខ្មែរពីបុរាណ ដោយគិតពីចុងម្រាមមេជើងឆ្វេងទៅចុងម្រាមដៃកណ្តាល (ចង្អុលខ្មោច)នៃដៃស្តាំ ស្របតាមបណ្តោយដងខ្លួនដែលដេកផ្កាប់មុខ ហើយ សណ្តូកដៃជើងឱ្យត្រង់។
៩២- យដ្ឋិ (យ័ត-ឋិ)	រង្វាស់ប្រវែងនៃខ្នាតខ្មែរពីបុរាណ ដែលមានប្រវែង ៧ហត្ថខ្នាត ស្មើនឹង ៣ម៉ែត្រកន្លះ។
៩៣- យថាគ្រោះ អ. hazard បារ. danger (m.)	បាតុភូតដែលបង្កឱ្យមានបញ្ហាប្រឈម នាំទៅដល់ការបំផ្លាញនិងឈានដល់ការវិនាសបុរាណវត្ថុសិល្បៈ ប្រាសាទបុរាណ និង ស្ថានីយបុរាណវត្ថុវិទ្យា។ ឧ. ទឹកទន្លេមេគង្គហូរច្រោះបាក់ដី បណ្តាលឱ្យមានគ្រោះថ្នាក់ រហូតដល់បាត់រូបរាង។ ប្រាសាទបាចុង ក្នុងខេត្តស្ទឹងត្រែង ត្រូវបានចាត់ទុកជាយថាគ្រោះ។
៩៤- យថាភូតភាព អ. authenticity	លក្ខណៈឬសណ្ឋានដើមនៃសម្ភារៈ ប្លង់ ទេព-កោសល្យ ស្នាដៃ បច្ចេកទេសស្ថាបត្យកម្ម

បារ. authenticité (f.)	បច្ចេកទេសវិស្វកម្ម និង ការរៀបចំនគរូបនីយ-កម្មដែលបង្កប់នៅក្នុងធនធានបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ ទៅតាមដំណាក់កាលប្រវត្តិសាស្ត្រ។ ២. ការជួសជុលនិងអភិរក្សប្រាសាទព្រះវិហារ ដែលជាបេតិកភណ្ឌពិភពលោក ត្រូវរក្សាឱ្យបានល្អតាមយថាភូតភាព។
៩៥- យសោធរតដាក អ. Yasodhara-tataka	ឈ្មោះតដាកដែលសាងនៅក្នុងរាជ្យព្រះបាទយសោវរ្ម័នទី១ (៨៨៩-៩១០) ទំហំ ៧គ.ម. x ២គ.ម. ដែលមានប្រាសាទមេបុណ្យខាងកើតនៅចំកណ្ដាល, បច្ចុប្បន្ន គេច្រើនហៅថា បារាយណ៍ខាងកើត (Eastern Baray)។
៩៦- យោជន៍	១- រង្វាស់ប្រវែងនៃខ្នាតខ្មែរពីបុរាណ ដែលមានប្រវែង៤០០សិន ឬ ៤គាវុត ស្មើនឹង ១៦០០០ ម៉ែត្រ (១៦គីឡូម៉ែត្រ)។ ២- រង្វាស់កម្ពស់នៃខ្នាតខ្មែរពីបុរាណដែលមានប្រវែង៧ហត្ថខ្នាត ស្មើនឹង ៣ម៉ែត្រកន្លះ។
៩៧- រចនាសម្ព័ន្ធសំណង់ (បុរាណវត្ថុវិទ្យា) អ. structure បារ. structure (f.)	សំណង់ដែលមនុស្សបង្កើតឡើង មានគ្រឹះនៅជាប់នឹងដី ដូចជា ផ្ទះ, ប្រាសាទ, អគារ ជាដើម។
៩៨- របាំប្រជាប្រិយខ្មែរ	ប្រភេទរបាំដែលជាប់ទាក់ទងទៅនឹងពិធីប្រពៃ-ណី សម្រាប់រាំលេងកម្សាន្ត ដើម្បីបំបាត់ការ

អ. khmer popular dance បារ. danse populaire khmère (f.)	នឿយហត់ ក្រោយពីសម្រាកពីការងារផ្សេងៗ ឬ ពេលបានទទួលជោគជ័យថ្មីៗ ឬ ក្នុងពេលជួបជុំញាតិមិត្តជិតឆ្ងាយជាដើម។ ឧ. រាំវង់, រាំក្បាច់, សារ៉ាវ៉ាន់ ជារបាំប្រជាប្រិយខ្មែរ។
៩៩- របាំប្រពៃណីខ្មែរ អ. khmer folk dance បារ. danse folklorique khmère (f.)	របាំទាំងឡាយដែលស្ថិតជាប់នឹងពិធីជាប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់ ជំនឿ សាសនា ឬ ពិធីជាតំណាត្រកូលដ៏យូរលង់របស់ជនជាតិខ្មែរនិងជនជាតិដើមភាគតិចនៅកម្ពុជា។ ឧ. របាំត្រុដិ, របាំគោះត្រឡោក, របាំកាប់ក្របីផឹកស្រា (ជនជាតិគ្រឹង), របាំបេះក្រវាញ (ជនជាតិព័រ), របាំវាយកួយ (ជនជាតិកួយ) ជារបាំប្រពៃណីខ្មែរ។
១០០- របាំព្រះរាជទ្រព្យខ្មែរ / របាំក្បាច់បុរាណខ្មែរ អ. royal ballet of Cambodia	ទម្រង់សិល្បៈទស្សនីយភាពដែលសម្តែងឡើងជារបាំដាច់ៗតែឯង មានលក្ខណៈសក្ការៈ អភិរក្សនិយម មានសោភណភាពនិងប្រណីតភាពខ្ពស់ តំណាងឱ្យវប្បធម៌និងអត្តសញ្ញាណជាតិខ្មែរ។ (របាំនេះ ពីដើម គេរាំតែនៅក្នុងព្រះរាជពិធីតែប៉ុណ្ណោះ)។ ឧ. របាំអប្សរា, របាំជូនពរ, របាំទេពមនោរម្យ។
១០១- រូត (ប្រាសាទ) អ. temple gradin	ជាន់ ឬ ថ្នាក់នៃប្រាសាទ។ ឧ. រូតបាកាននៃប្រាសាទអង្គរវត្ត។

១០២- វ៉ែ	ខ្នាតរង្វាស់ផ្ទៃក្រឡាពីបុរាណ ស្មើចំនួនផ្ទៃដី ៤ងារ គឺប្រវែង ២០ព្យាម៤ជ្រុង ត្រូវជា៤០០ ព្យាមក្រឡា ឬ មួយជ្រុងៗប្រវែងប្រហែល ៤០ ម៉ែត្រ បើគិតជាផ្ទៃក្រឡាប្រហែល ១៦០០ម៉ែត្រ ការ៉េ (ម៉ែត្រទ្វេគុណ)។ ឧ. ដីដាំដំណាំទំហំមួយវ៉ែ។
១០៣- រោងថែវ / រោងទង អ. gallery បារ. galerie (f.)	រោងជួរមានសណ្ឋានវែង ជាបរិវេណព័ទ្ធជុំវិញ ប្រាសាទឬវិហារជាដើម មានទ្វារធំទាំង៤ទិស ដែលមានល្វែងច្រើន បាំងជញ្ជាំងខណ្ឌដោយ សង្កាត់ៗ មានទ្វារខាងទទឹងរោង សម្រាប់ដាក់ តាំងបង្ហាញពីវត្ថុសិល្បៈ ដូចជា គំនូរ, ចម្លាក់ ជាដើម។ ឧ. រោងថែវប្រាសាទអង្គរវត្ត, រោងថែវប្រាសាទ ព្រះវិហារ, រោងថែវព្រះវិហារព្រះកែវមរកត ។ល។
១០៤- លី	ខ្នាតខ្មែរពីបុរាណដែលមានទម្ងន់ ១/១០ហ៊ុន ប្រមាណ ០,០៣៧៥ក្រាម។ ឧ. មាសបីលី។
១០៥- លូក	រង្វាស់ប្រវែងនៃខ្នាតខ្មែរពីបុរាណ ដោយគិតពី ត្រឹមក្លៀកទៅដល់ចុងម្រាមដៃកណ្តាល(ចង្អុល ខ្មោច)។ ឧ. រន្ធក្តាមនេះមានជម្រៅមួយលូក។
១០៦-ល្ខោន/ សិល្បៈ- នាដកម្ម	ទម្រង់សិល្បៈទស្សនីយភាពដែលសម្តែងអំពី រឿងមួយតាមរយៈពាក្យសម្តីនិងសកម្មភាពតួ-

អ. theatre បារ. art dramatique, théâtre (m.)	អង្គនៅក្នុងសាច់រឿង នៅចំពោះមុខទស្សនិកជន។ ឧ. ល្ខោនរឿង ថ្មរាំ។
១០៧- ល្ខោនព្រះរាជទ្រព្យខ្មែរ/ ល្ខោនក្បាច់បុរាណខ្មែរ	ទម្រង់សិល្បៈទស្សនីយភាពដែលសម្តែងឡើងដោយប្រើក្បាច់របាំបុរាណខ្មែរ ជារឿងល្ខោនមានលក្ខណៈសក្ការៈ អភិរក្សនិយម មានសោភណភាពនិងប្រណីតភាពខ្ពស់ តំណាងឱ្យវប្បធម៌និងអត្តសញ្ញាណជាតិខ្មែរ។ ឧ. ល្ខោនព្រះរាជទ្រព្យ «រឿងរាមកេរ្តិ៍», «រឿងព្រះថោង នាងនាគ»។
១០៨- ល្បែងនាដកម្ម បារ. jeu dramatique (m.)	មុខវិជ្ជាបច្ចេកទេសសម្រាប់ហាត់សម្តែងសិល្បៈនាដកម្ម ដែលគ្រូបង្ហាត់ល្ខោនកំណត់ឱ្យសិស្សសម្តែងឈុតខ្លីៗ។ ឧ. ល្បែងនាដកម្មឈុតខ្លីមួយ «ចូលព្រៃដើរជាន់ពស់»។
១០៩- ល្អី	ខ្នាតវង្វាល់ខ្មែរពីបុរាណ ដូចកញ្ជើដែរ តែមានរាងស្មើលើស្មើក្រោម សម្រាប់វាល់គ្រាប់ធញ្ញជាតិ វត្ថុល្អិតៗ ជាដើម។ ឧ. ស្រូវមួយល្អី។
១១០- ល្អីតៅ	ប្រដាប់ប្រើប្រាស់ត្បាញពីបន្ទោះឫស្សីមានរាងក្រឡូម ស្មើរស្មើលើស្មើក្រោម មាត់មូល មានកណ្តាប់ធ្វើពីបន្ទះឫស្សី ច្រើនក្តាប់នឹងចម្រៀកផ្តៅ ប្រើសម្រាប់វាល់ស្រូវ ដែលមួយល្អីតៅមាន

	ចំណុះស្មើនឹងមួយតៅ។ ល្អីតៅប្រើសម្រាប់ដាក់ស្រូវ អង្ករ ឬ គ្រាប់ធញ្ញជាតិដទៃទៀត។ អ្នកស្រុកតំបន់ខ្លះហៅកាត់ថា តៅ។
១១១- វប្បធម៌ អ. culture បារ. culture (f.)	ការបណ្ដុះចំណេះវិជ្ជា ប្រាជ្ញាស្មារតី និង របៀបរស់នៅរបស់មនុស្ស ឱ្យបានលូតលាស់ចម្រើន ដើម្បីសម្របសម្រួលទៅនឹងបរិស្ថាន និង ការអភិវឌ្ឍសង្គមដោយវិទ្យាសាស្ត្រឬដោយសិល្បៈផ្សេងៗ ជាដើម។
១១២- វិចិត្រ អ. fine បារ. beau (adj.)	ដែលមានគុណវុឌ្ឍិនិងសោភណភាព ប្រកបដោយការរំលេចពណ៌ឬក្បាច់រចនានិងសម្រស់ល្អប្លែក។
១១៣- វិចិត្រករ អ. creative artist បារ. créateur artistique (m.)	អ្នកដែលមានអាជីពប្រកបដោយទេពកោសល្យក្នុងការបង្កបង្កើត រចនា តុបតែង រំលេចពណ៌ គូរ ឆ្លាក់ ថតរូប។ ឧ. រូបគំនូរស្រីកណ្ដៀតក្អមមួយផ្ទាំងនេះ គឺជាស្នាដៃឯករបស់លោក ញ៉ឹក ញ៉ឹម ដែលជាវិចិត្រករខ្មែរម្នាក់ដ៏ល្បី ក្នុងទសវត្សរ៍ទី៧នៃសតវត្សរ៍ទី២០។

១១៤- វិចិត្រសិល្បៈ អ. fine art បារ. beaux arts (m.)	ការងារជំនាញហត្ថកម្មនិងបញ្ញាពលកម្មដែលជាស្នាដៃគ្រប់បែបយ៉ាង កើតចេញពីភាពប៉ិនប្រសប់នៃគំនិតប្រាជ្ញាល្អប្លែករបស់មនុស្សប្រកបដោយសោភណភាព សិល្ប៍ គំនិតច្នៃប្រឌិត ទាក់ទងទៅនឹងការសម្តែង ការតែងនិពន្ធ ការប្រគុំ ការរាំ ការច្រៀង ការគូរ ការឆ្លាក់ ដើម្បីឱ្យមនុស្សចាប់ចិត្ត ចាប់អារម្មណ៍ ចង់ទស្សនា ចង់ឃើញ ចង់ស្គាល់ ចង់ស្តាប់...។
១១៥- សង្វេគនាដកម្ម អ. melodrama បារ. mélodrame (m.)	ប្រភេទរឿងល្ខោនកម្សត់ ជាប់ទាក់ទងទៅនឹងទំនាស់ខាងផ្នែកចរិយាធម៌ (morality) រវាងអំពើល្អ និង អំពើអាក្រក់ហួសពីភាពសាមញ្ញកើតឡើងក្នុងស្ថានការណ៍ប្រថុចប្រញ៉ុច ប្រផិតប្រផើយឬចៃដន្យ ហើយ នៅចុងបញ្ចប់នៃសាច់រឿង តួអង្គអាចស្រាយបញ្ហាបាន។ ឧ. សង្វេគនាដកម្ម រឿងធនញ្ជ័យ ។
១១៦- ស៊ង	កញ្ចប់មានសណ្ឋានជ្រលម ធ្វើពីស្លឹកចេកស្រស់ឬពីលោហៈ។ ស៊ងធ្វើពីស្លឹកចេកស្រស់មានស្រទាប់ហូតចេញ មានពីរបែប គឺ ស៊ងតូចប្រើ សម្រាប់ដាក់ម្លូបៀកនិងស្លាចំណិត ថ្នាំជក់ឬបារី, រីឯស៊ងធំ គេប្រើសម្រាប់ដាក់ស្លឹកម្លូស្លា កំបោរ ស្លាផ្លា ថ្នាំជក់ ជាដើម។ ចំពោះស៊ងធ្វើពីលោហៈ ដូចជា មាស ប្រាក់ ឬ ស្ពាន់ឥតមានស្រទាប់ហូតបានទេ ប្រើសម្រាប់ដាក់

	ស្លឹកម្លូ បារី កន្សែងដៃ ជាដើម។ ៎. យាយៗធ្វើស៊ងដាក់ម្លូ ស្លា ប្រគេនព្រះ- សង្ឃ។
១១៧- សិន	រង្វាស់ប្រវែងនៃខ្នាតខ្មែរពីបុរាណ ដែលមានប្រវែង ២០ព្យាម ស្មើនឹង ៤០ម៉ែត្រ។
១១៨- សិល្បៈ អ. art បារ. art (f.)	ការងារជំនាញហត្ថកម្មនិងបញ្ញាពលកម្មដែលជាស្នាដៃគ្រប់បែបយ៉ាងដែលមានសិល្ប៍ ពោលគឺធ្វើឱ្យមនុស្សចាប់ចិត្ត ចាប់អារម្មណ៍ ចង់មើល ចង់ឃើញ ចង់ស្គាល់។ សិល្បៈមានច្រើនប្រភេទណាស់ ដូចជា សិល្បៈរបាំ ចម្រៀង ភ្លេង ល្ខោន គំនូរ សំណង់ សូនរូប។ ល។
១១៩- សិល្បករ អ. artist បារ. artiste (m.)	អ្នកដែលមានវិជ្ជាជីវៈខាងសិល្បៈ ដូចជា របាំ ចម្រៀង ភ្លេង ល្ខោន គំនូរ សូនរូប ។ល។ អាចបង្កើតបានជាស្នាដៃចេញពីការស្រមៃ និង ការច្នៃប្រឌិតប្រកបដោយសោភណភាព តាមរយៈកាយពលកម្មនិងបញ្ញាពលកម្ម ធ្វើឱ្យមនុស្សចាប់ចិត្ត ចាប់អារម្មណ៍ ចង់មើល ចង់ឃើញ

	ចង់ស្តាប់ និង ចង់ស្គាល់។ បើស្ត្រី ហៅថា សិល្ប-ការិនី។ ឧ. ភិរម្យ ប្រាជ្ញ ឈួន ជាសិល្បករចម្រៀងចា-ប៉ី។ នៅឆ្នាំ ២០០១ លោកបានទទួលវិញ្ញាបន-បត្រជាព្រឹទ្ធសិល្បករពីរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា។
១២០- សិល្បៈទស្សនីយភាព អ. performing arts បារ. arts d'interpré-tation (arts du spectacle) (m.)	ទម្រង់សិល្បៈសម្តែងគ្រប់ប្រភេទ កើតពីការប្រតិបត្តិ ពីទេពកោសល្យនិងការប្រឌិតញាណដ៏អស្ចារ្យរបស់មនុស្សដែលគួរ**ឱ្យ**រំភើប គួរ**ឱ្យ**ចង់មើល គួរ**ឱ្យ**ចង់ស្តាប់ និង គួរគិត។ ឧ. តន្ត្រី របាំ ល្ខោន ការនិទានរឿង ការសូត្រកំណាព្យ... ជាសិល្បៈទស្សនីយភាព។
១២១- សេរ៉ាមិក អ. ceramic បារ. céramique (f.)	បុរាណវត្ថុសិល្បៈធ្វើពីដីឥដ្ឋដុត មានលក្ខណៈរឹង ធន់នឹងកម្តៅ និង សារធាតុគីមី។ សេរ៉ាមិករួមមាន កុលាលភាជន៍ ពរ្សឺឡែន ទែរ៉ាកូតា និង ផលិតផលធ្វើពីដីដុតផ្សេងៗទៀត។
១២២- សោកនាដកម្ម អ. tragedy បារ. tragédie (f.)	ប្រភេទរឿងល្ខោនដែលបង្ហាញពីបញ្ហាទាក់ទងទៅនឹងគ្រោះកម្មវាសនា ទុក្ខសោក ទុក្ខវេទនា សេចក្តីវិនាសអន្តរាយ ហើយ តួឯកត្រូវស្លាប់នៅចុងបញ្ចប់នៃសាច់រឿង ដែលធ្វើឱ្យអ្នកស្តាប់ អ្នកទស្សនា ក្តុកក្តួល រំជួលចិត្ត អាណិតអាសូរ និង ភ័យរន្ធត់។ ឧ. សោកនាដកម្ម ៖ រឿងទុំទាវ, រឿងម៉ាក់ថឺង, ...។

១២៣- សោកហាសនាដកម្ម អ. tragicomedy បារ. tragi-comédie (f.)	ប្រភេទរឿងល្ខោនដែលផ្តោតខ្លាំងទៅលើរឿងរ៉ាវដ៏ក្រៀមក្រំទុក្ខសោកផងនិងសប្បាយរីក-រាយផង។ ឧ. សោកហាសនាដកម្មរឿង សំបុកឥតមេបា។
១២៤- ស្ថានីយ អ. site បារ. site (m.)	ទីកន្លែងនៃសកម្មភាពគ្រប់ប្រភេទរបស់មនុស្សពីសម័យបុរាណ ដូចជា ទីកន្លែងសម្រាប់សម្នាក់, ទីកន្លែងសម្រាប់ឈប់, ទីកន្លែងសម្រាប់ចត, ...។
១២៥- ស្ថានីយបុរាណវត្ថុវិទ្យា អ. archeological site បារ. site archéolo-gique (m.)	ទីកន្លែងនៅលើដី ក្នុងដី ក្រោមទឹក ដែលមានស្នាម ឬ វត្ថុសំណល់ផ្សេងៗ ពីសម័យបុរាណ ដូចជា បុរាណវត្ថុសិល្បៈ បុរាណអចលនវត្ថុ បុរាណជីវ-វត្ថុ បុរាណភូគព្ភវត្ថុ និង រចនាសម្ព័ន្ធសំណង់។ ឧ. ស្ថានីយបុរាណវត្ថុវិទ្យាសំរោងសែន។
១២៦- ស្ទើ	ខ្នាតឯកតាខ្មែរពីបុរាណសម្រាប់រាប់ស្លឹកម្លូដែលចាប់ផ្តួបត្រួតលើគ្នាចំនួនពីរសន្លឹក។ ឧ. ម្លូពីរស្ទើ (បួនសន្លឹក)។
១២៧- ស្តក	ថាសឈើឬតុឈើ រាងបួនជ្រុងឬរាងមូល គ្មានជើងឬមានជើងជាទម្រ ប្រើសម្រាប់ដាក់ចានរៀបភោជនាហារ។ ឧ. រៀបចង្ហាន់មួយស្តកប្រគេនព្រះសង្ឃ។

១២៨- ស្ពានហាល អ. causeway	សំណង់ស្ពានថ្មបុរាណឆ្លងកាត់កសិណទឹកឬកាត់ផ្លាដីគោកឆ្ពោះទៅកាន់ប្រាសាទបុរាណ។ ឧ. ទេសចរចូលទស្សនាប្រាសាទអង្គរវត្តដោយដើរឆ្លងកាត់ស្ពានហាលពីទិសខាងលិច។
១២៩- ស្រទាប់វប្បធម៌ អ. cultural layer បារ. strate culturelle (f.)	ស្រទាប់ដីដែលមានសំណល់សកម្មភាពមនុស្សមានដូចជា បុរាណវត្ថុសិល្បៈ បុរាណអចលនវត្ថុ បុរាណជីវវត្ថុ បុរាណភូគព្ភវត្ថុ រចនាសម្ព័ន្ធសំណង់ជាដើម ដែលអាចឱ្យយើងយល់ដឹងនិងបែងចែកសម័យកាលនីមួយៗដាច់ដោយឡែកៗពីគ្នា។
១៣០- ស្រាក់	ខ្នាតឯកតាខ្មែរពីបុរាណដែលដាក់អ្វីៗតម្រួតលើគ្នា ហើយ ចងរុំឱ្យនៅក្នុងដុំតែមួយ ដូចជាស្លូវផែនឬចានជាដើម។ ចំពោះស្រាក់ស្លូវផែនគេខ្ចប់ចងរុំដោយស្លឹកត្នោត មាន១០ផែនឬ២០ផែនឬក៏ច្រើនជាងនេះ ហៅ មួយស្រាក់។ រីឯចានវិញ គេចងរុំ ចំនួន១០ឬចំនួន១២ ក៏ហៅមួយស្រាក់ដែរ។ ឧ. ស្លូវផែនពីរស្រាក់, ចានបីស្រាក់ ។
១៣១- ស្រាពក៏	ផ្តិលធំមានជើងជាទម្រដាប់ឬមិនជាប់ ធ្វើពីលោហៈឬវត្ថុធាតុនានា ប្រើសម្រាប់ដាក់ទឹកក្នុងពិធីផ្សេងៗ ។

	ឧ. គេដាក់ទឹកក្នុងស្រាពក៏សម្រាប់ព្រះសង្ឃ ប្រោះព្រំ។
១៣២- ស្លឹក	ខ្នាតឯកតាខ្មែរពីបុរាណដែលរាប់ចំនួន ១០ផ្លូន ស្មើនឹងចំនួន ៤០០។ ឧ. ពោតមួយស្លឹក។
១៣៣- ហត្ថ	រង្វាស់ប្រវែងនៃខ្នាតខ្មែរពីបុរាណ គិតប្រវែងពីត្រឹមកែងដៃដល់ចុងម្រាមដៃកណ្តាល (ចង្អុលខ្មោច)។ មួយហត្ថ គឺប្រហែលពីរចំអាម។
១៣៤- ហត្ថខ្នាត	រង្វាស់ប្រវែងនៃខ្នាតខ្មែរពីបុរាណ ដោយគិតពីត្រឹមកែងដៃទៅដល់ចុងម្រាមដៃកណ្តាល (ចង្អុលខ្មោច) ដែលមានប្រវែងស្មើនឹងកន្លះម៉ែត្រ។ <u>សម្គាល់</u> : មួយហត្ថខ្នាត គឺកំណត់ដោយប្រវែងដាក់លាក់ដែលមនុស្សម្នាក់កំណត់ចំណាំខ្លួនឯងឱ្យស្មើនឹងកន្លះម៉ែត្រ។ ឧ. ដៃខ្ញុំខ្លី ដើម្បីបានមួយហត្ថខ្នាត ខ្ញុំត្រូវវាស់មួយហត្ថដៃខ្ញុំ ហើយថែមពីរធ្នាប់។

១៣៥- ហានិភ័យ អ. risk បារ. risque (m.)	ហេតុ ឬ បញ្ហាប្រឈមផ្សេងៗដែលអាចនាំឱ្យបាត់បង់ ឬ ខូចខាតនូវបុរាណវត្ថុសិល្បៈ ប្រាសាទបុរាណ និង ស្ថានីយបុរាណវត្ថុវិទ្យា។ ឧ. ដំណើរថ្មភក់នៃប្រាសាទភ្នំបាខែងទទួលរងហានិភ័យដោយកត្តាធម្មជាតិ ដូចជា ទឹកភ្លៀងហូរច្រោះ ឫសឈើដុះចាក់ និង មនុស្សដើរឡើងចុះជាន់ផ្ទាល់។
១៣៦- ហាប	ខ្នាតខ្មែរបុរាណ ដែលមានទម្ងន់ ១០០នាឡិ ឬពីរចុង(ប្រហែល ៦០គីឡូក្រាម)។ ឧ. ប្រហុកមួយហាប, ជ្រូកមួយហាប, ស្រូវមួយហាប។
១៣៧- ហាសនាដកម្ម អ. comedy បារ. comédie (f.)	ប្រភេទរឿងល្ខោនដែលធ្វើឱ្យអ្នកស្តាប់ អ្នកទស្សនាផ្ទុះសំណើច អាចទទួលបាននូវការកម្សាន្តសប្បាយផង និង ទាំងការទិតៀនរិះគន់ផង តាមរយៈការសម្តែង ការអធិប្បាយ ការក្លែងធ្វើពុត ធ្វើពើ ធ្វើពត្លីពត្លើ ធ្វើល្ងីល្ងើ របស់ជនល្ងង់ខ្លៅ តួត្លុក តួក្រមាច់ ជាដើម។ ឧ. ហាសនាដកម្ម *រឿងជនកំណាញ់ក្រៅតម្រា* និពន្ធដោយ លោក Molière។
១៣៨- ហឹបស្លា	ប្រដាប់ប្រើប្រាស់មួយប្រភេទ មានកម្ពស់ទាប មានរាងមូលឬរាងជ្រុង មានគម្រប ធ្វើពីឈើ ជាងត្នោតឬលោហៈ មានក្បាច់រចនាវិចិត្រ ប្រើសម្រាប់ដាក់គ្រឿងម្លូស្លា (អ្នកខ្លះហៅថា ប្រ-

	អប់ស្លា, ក្នុងករណីប្រអប់មានរាងមូល គេហៅថា ប្រអប់ជើងជំរី)។
១៣៩- ហ៊ុន	ខ្នាតខ្មែរពីបុរាណ ដែលមានទម្ងន់ ១/១០ជី ឬ ១០លី ប្រមាណ ០,៣៧៥ក្រាម។ ឧ. មាសពីរហ៊ុន។
១៤០- ហោត្រៃ **(ប្រាសាទ)** អ. hortrai (library)	សំណង់អគារបុរាណនៅក្នុងបរិវេណប្រាសាទ ជាទូទៅបែរមុខបញ្ច្រាសទិសនឹងតួប៉មកណ្ដាលនៃប្រាសាទនោះ។ ឧ. ជាប្រាង្គប្រាសាទ ល្អល្អះស្អាងស្អាត សុទ្ធសឹងតែថ្ម មានរោងជំនុំ ទាំងស្រះបួនល្អ ហោត្រៃសឹងថ្ម ឆ្វេងស្ដាំផងណា។ (ដកស្រង់ពីល្បើកអង្គរ ក្នុងវគ្គទី១១៥)
១៤១- ឡូ	ខ្នាតឯកតាខ្មែរពីបុរាណដែលមានចំនួន១២។ ឧ. ចានមួយឡូ, សៀវភៅមួយឡូ។
១៤២- អព្ភន្តរ (អ័ប-ភ័ន-តៈ-រៈ ឬ អ័ប-ភ័ន-ដ)	រង្វាស់ប្រវែងនៃខ្នាតខ្មែរពីបុរាណ (ពាក្យប្រើក្នុងព្រះវិន័យព្រះពុទ្ធសាសនា សម្រាប់កំណត់គោលអពទ្ធសីមា) ដែលមានប្រវែង៧ព្យាម ឬ ប្រវែង២៨ហត្ថខ្នាត ស្មើនឹង ១៤ម៉ែត្រ។

១៤៣- អាណាស្ទីឡូស អ. anastylosis បារ. anastylose (f.)	បច្ចេកទេសជួសជុលសំណង់ប្រាសាទឬអគារ ដែលត្រូវរុះរើទាំងស្រុង រួចរៀបសង់ជាថ្មីឡើងវិញ ដោយប្រើប្រាស់រចនាសម្ព័ន្ធដើម(សម្ភារៈដើម), ក្នុងករណីបាត់បង់ឬខ្វះខាត ត្រូវបន្ថែមសម្ភារៈថ្មី។ ឧ. បុរាណវិទូជនជាតិបារាំង Henry Marchal ប្រើប្រាស់បច្ចេកទេសអាណាស្ទីឡូស ដើម្បីជួសជុលប្រាសាទបន្ទាយស្រី។
១៤៤- ឥន្ទ្រតដាក អ. Indratataka	ឈ្មោះតដាកដែលសាងនៅក្នុងរាជ្យព្រះបាទឥន្ទ្រវរ្ម័ន (៨៧៧-៨៨៩) មានទំហំ ៣.៨ គ.ម. x ៨០០ គ.ម. ទាញពីទឹកស្ទឹងរលួសមកបញ្ចូល។
១៤៥- ឧសភ (អ៊ុសប់)	រង្វាស់ប្រវែងនៃខ្នាតខ្មែរពីបុរាណ ដែលមានប្រវែង ១៤០ហត្ថខ្នាត (២០យដ្ឋិ) ឬ ៣៥ ព្យាម ស្មើនឹង ៧០ម៉ែត្រ (ចម្ងាយស្មើនឹងសំឡេងគោឧសភរាជរោទ៍)។
១៤៦- ឱប	ខ្នាតរង្វាស់ទំហំខ្មែរពីបុរាណ ដែលគិតជារង្វង់ ដោយយកដៃទាំងពីរព័ទ្ធរួបចូលជិតដល់ទ្រូង ដោយប្រទល់ចុងម្រាមដៃចង្អុលខ្មោច។ ឧ. ដើមឈើមួយឱប។
១៤៧- អ្នកបុរាណវត្ថុវិទ្យា អ. archeologist បារ. archéologue (m.)	អ្នកដែលបានសិក្សាស្រាវជ្រាវកម្រិតឧត្តម និងប្រកបអាជីពផ្នែកបុរាណវត្ថុវិទ្យា។

២- បច្ចេកសព្ទចិត្រសិល្បៈ

១- កង-ក	គ្រឿងអលង្ការមួយយ៉ាងសម្រាប់ពាក់នៅនឹងក មានសណ្ឋានជារង្វង់ ធ្វើពីវត្ថុធាតុផ្សេងៗ។ ឧ. ខ្មែរបុរាណនិយមពាក់កង-ក (រូបចម្លាក់នៅប្រាសាទអង្គរវត្ត, ប្រាសាទបាយ័ន...)។
២- កងកន់	គ្រឿងប្រដាប់ដៃមួយប្រភេទ ធ្វើពីលោហៈ មានបន្ទារទំហំប្រហែលប្រាំមួយសង់ទីម៉ែត្រ ជាបន្ទះអង្កន់ៗចំនួន៤ឬ៥កងជាប់ៗគ្នា សម្រាប់តួនាយរោង តួយក្ស និង តួស្វាក្បាច់ ពាក់លម្អជុំវិញកដៃបន្ទាប់ពីកងរាក់។
៣- កងទងឈូក	គ្រឿងអលង្ការមួយប្រភេទធ្វើពីលោហៈ ដែលផ្នែកខាងចុងទាំងពីរខាងទល់មុខគ្នា រចនាដូចផ្កាឈូកក្រពុំ សម្រាប់ពាក់នៅលើ កជើងនៃអ្នករបាំបុរាណខ្មែរ។ កងទងឈូកក៏មានពាក់លម្អកជើងកូនក្រមុំក្នុងពិធីមង្គលការដែរ។
៤- កងរាក់	គ្រឿងប្រដាប់ដៃមួយប្រភេទ ជាកងដៃមានមុខកាត់បីជ្រុង រាងដូចទ្រនុងខ្នងសត្វពស់ ដោយមានឆ្លាក់ក្បាច់ភ្ញី សម្រាប់ឱ្យអ្នករបាំបុរាណខ្មែរពាក់លម្អនៅលើ កដៃចំនួនម្ខាងមួយ ពាក់បន្ទាប់ពីកន្ទ្រំ។

៥- កញ្ចាំង	ក្បាច់រចនាដែលមានទម្រង់ស្លឹកពោធិ៍ឬត្របកទំពាំង មានបណ្តូលក្បាច់រាងមូល ស្រួចចុង ឬរាងតំណក់ទឹក មានផែក១ជាន់ឬ២ជាន់។ ក្បាច់នេះមានដូចជា ក្បាច់កញ្ចាំងរាយ កញ្ចាំងជុំ កញ្ចាំងត្របកទំពាំងជាដើម សម្រាប់លម្អលើចន បល្លង្ក មកុដ ដោយដាំត្បូង បិទកញ្ចក់ បញ្ចុះភ្លុក។ល។ សម័យបុរាណ គេនិយមប្រើក្បាច់កញ្ចាំងចង្វាយ។
៦- កញ្ចាំងចង្វាយ	ក្បាច់រចនាដែលមានទម្រង់ស្លឹកពោធិ៍ បណ្តូលមានមាត្ររាងមូលស្រួចចុងឬរាងតំណក់ទឹក មានផែក១ជាន់ឬ២ជាន់។ ក្បាច់នេះផ្គុំឡើងដោយកញ្ចាំងរាយ លម្អលើចង្វាយផ្សេងៗគ្នា។
៧- កញ្ចាំងជុំ	ក្បាច់រចនាមានទម្រង់ស្លឹកពោធិ៍ បណ្តូលមានមាត្ររាងមូល ស្រួចចុងឬរាងតំណក់ទឹក មានផែក១ជាន់ឬ២ជាន់ ដែលផ្គុំឡើងដោយកញ្ចាំងរាយចាប់ពីពីរឡើងទៅ។
៨- កញ្ចាំងត្របកទំពាំង	ក្បាច់រចនាដែលមានទម្រង់ស្លឹកពោធិ៍ទ្រវែង បណ្តូលមានមាត្ររាងមូលស្រួចចុងឬរាងតំណក់ទឹក មានផែក១ជាន់ឬ២ជាន់។ ក្បាច់នេះមានទម្រង់វែងជាងកញ្ចាំងរាយ និង មានទម្រង់ដូចត្របកទំពាំង ជួនផ្គុំឡើងដោយកញ្ចាំងរាយ។

៩- កញ្ចាំងរាយ	ក្បាច់រចនាដែលមានទម្រង់ស្លឹកពោធិ៍ បណ្ដូលមានមាត្រារាងមូលស្រួចចុងឬរាងតំណក់ទឹក មានផែក១ជាន់ឬ២ជាន់។ ក្បាច់នេះនៅរាយដាច់ពីគ្នា ហើយ មានទម្រង់ខ្លីជាងត្របកទំពាំង។
១០- កន្ទុយប្រា	កន្ទុយសំពត់ក្បិនរបស់តួនាយរោងដែលបត់ទម្លាក់ចេញក្រៅ មានទម្រង់ដូចកន្ទុយត្រីប្រា។
១១- កន្ទ្រុំ	គ្រឿងប្រដាប់ដៃមួយប្រភេទជាខ្សែដៃ មានសណ្ឋានជាគ្រាប់មូលតូចៗ រចនាដោយទម្លុះជាក្បាច់ចក្កច័ន ក្បាច់ពងត្រី ឬ ដាំត្បូង ដោយចោះរន្ធ ដើម្បីដោតខ្សែពីមួយគ្រាប់ទៅមួយគ្រាប់ សម្រាប់ឱ្យអ្នករបាំបុរាណខ្មែរពាក់លម្អនៅលើកដៃចំនួន២ខ្សែម្ខាង បន្ទាប់ពីកងញ៉ែរដៃ។
១២- កបិត [កៈបិត]	គ្រឿងអលង្ការមួយយ៉ាងពាក់នឹងទងត្រចៀក ធ្វើពីវត្ថុធាតុផ្សេងៗ ដែលផ្នែកខាងមុខមានក្រចាប់ដាំត្បូងមួយគ្រាប់ធំពទ្ធដោយគ្រាប់ត្បូងច្រើន ភ្ជាប់ទៅនឹងទងវែង និង មានសន្ទះមួយដាច់ដោយឡែកសម្រាប់ស៊កផ្ទប់ដើម្បីកុំឱ្យរបូតនៅពេលប្រើប្រាស់។ នៅសម័យបុរាណ គេមិនធ្វើសន្ទះស៊កផ្ទប់ទេ ប៉ុន្តែ គេប្រើក្រមួនឃ្មុំបិទភ្ជាប់រាងដូចប្រាក់កាក់(កាក់+បិទ)។ ពាក្យសៀមហៅថា ទុំហូ។

១៣- ការពិនិត្យសង្កេតបុរាណវត្ថុវិទ្យាបឋម អ. archaeological reconnaissance បារ. reconnaissance archéologique (f.)	ការសិក្សាពិនិត្យសង្កេតជាប្រព័ន្ធជាដំបូងដើម្បីកំណត់ទីតាំង កំណត់អត្តសញ្ញាណ និង កត់ត្រារបាយទីតាំងស្ថានីយបុរាណវត្ថុវិទ្យាដែលមាននៅលើនិងក្នុងដីក្នុងបរិស្ថាននៃភូមិសាស្ត្រធម្មជាតិ។
១៤- ការអង្កេតផ្ទៃលើ អ. surface survey បារ. enquête (f.) de surface (f.)	វិធីសាស្ត្រមួយរបស់បុរាណវត្ថុវិទ្យាក្នុងការសិក្សាពិនិត្យសង្កេតវត្ថុ គំហើញ មានដូចជាបុរាណវត្ថុសិល្បៈ រចនាសម្ព័ន្ធសំណង់ បុរាណអចលនវត្ថុជាដើម ដែលស្ថិតនៅលើផ្ទៃដីនៃស្ថានីយណាមួយ។
១៥- ការវទងខ្វេរ	គ្រឿងអលង្ការមួយយ៉ាងពាក់នឹងទងត្រចៀកធ្វើពីវត្ថុធាតុផ្សេងៗ មានក្បាលជាំត្បូងកញ្ចុំ និងមានទងកោងខុបដូចកង្វេរប្រើជាតម្លក់។
១៦- ការវទងត្រង់	គ្រឿងអលង្ការមួយយ៉ាងពាក់នឹងទងត្រចៀកធ្វើពីវត្ថុធាតុផ្សេងៗ មានក្បាលជាំត្បូងកញ្ចុំដែលមានទងវែងត្រមោងកណ្ដាល ឬ មានទងវែងត្រង់ ភ្ជាប់ដោយសន្ទះមួយជាច់ដោយឡែកសម្រាប់ស៊កផ្ទប់មិនឱ្យរបូតនៅពេលប្រើប្រាស់។
១៧- កំណាយសង្គ្រោះ អ. salvage excavation	បច្ចេកទេសស្រាវជ្រាវរបស់បុរាណវត្ថុវិទ្យាសង្គ្រោះ តាមរយៈការធ្វើកំណាយនៅលើស្ថានីយបុរាណវត្ថុវិទ្យាណាមួយដើម្បីប្រមូលទិន្នន័យដើមឱ្យបានមុនការបាត់បង់ដោយប្រការណាមួយ។

១៨- កំបោរប្រេង	ល្បាយម្យ៉ាងដែលផ្សំពីស៊ីម៉ងត៍ខ្មៅនិងទឹកសម្រាប់បន្សុំបេតុងចាស់និងបេតុងថ្មី ឬ បាយ-អចាស់និងបាយអថ្មី ជាដើម។ ឧ. ជាងពុម្ពលាយកំបោរប្រេងចាក់ក្នុងពុម្ពសសរ មុននឹងចាក់ល្បាយបេតុងបន្តទៀត។
១៩- ក្បាច់ អ. decoration បារ. ornament (m.)	រូបរចនាដែលមានលក្ខណៈវិចិត្រ បង្កើតចេញពីទិដ្ឋភាពឬរូបភាពអ្វីមួយសម្រាប់តុបតែងលម្អស្ថាបត្យកម្មឬវត្ថុផ្សេងៗ។ ឧ. ក្បាច់ភ្ញីភ្លើង ក្បាច់ចក ក្បាច់ពងត្រី ក្បាច់ធ្មេញក្រពើ ។ល។
២០- ក្បាច់កញ្ចុំរីក	ក្បាច់កញ្ចុំរីកមានរបៀបរាំដោយប្រើម្រាមដៃទាំងប្រាំរួមប្រមូលគ្នាពត់ងឃ្លាតពីគ្នា ដែលមានលំនាំដូចផ្កាចាយ(ផ្ការីក)។
២១- ក្បាច់កញ្ចុំរួម	ក្បាច់កញ្ចុំរួមមានរបៀបរាំដោយប្រើម្រាមដៃទាំងប្រាំរួមប្រមូលផ្តុំគ្នា ពត់ងស្មើតជិតគ្នា ដែលមានលំនាំដូចផ្កាក្រពុំ។
២២- ក្បាច់ក្តាប់	ក្បាច់ក្តាប់មានរបៀបរាំដោយប្រើម្រាមដៃបួនក្តាប់ ឯមេដៃលាចេញ ដែលមានលំនាំដូចក្តីបផ្លែឈើ។
២៣- ក្បាច់ក្តោប	ឈ្មោះក្បាច់រាំដែលប្រើម្រាមដៃទាំង៥ ក្តាប់ហើយកាច់កដៃឱ្យក្ងុកទៅមុខ។ នៅពេលរាំ ម្តង

	គេលើកដៃឆ្វេងឡើងលើ ម្តងគេលើកដៃស្តាំឡើងលើ ដែលមានលំនាំដូចដើងសេះដើរឬផាយ។ ២. នៅក្នុងរបាំរឿងរាមកេរ្តិ៍ ត្រង់ឈុតរាមលក្សណ៍និងជបលក្សណ៍ជិះលើសេះចម្បាំងជាមួយហនុមាន។
២៤- ក្បាច់ក្រញាំ	ក្បាច់ក្រញាំមានរបៀបរាំដោយប្រើម្រាមដៃទាំងប្រាំពត់ប្រឈមរកគ្នា ដែលមានលំនាំដូចក្រញាំខ្លាឬក្រញាំឆ្មាជាដើម។
២៥- ក្បាច់ខ្ចង	ក្បាច់ខ្ចងមានរបៀបរាំដោយប្រើចុងមេដៃនិងចុងម្រាមដៃកណ្តាលទល់ភ្ជាប់គ្នា កើតចេញជារង្វង់មូល ឯម្រាមបីទៀតកាច់ងស្មើតឡើងដែលមានលំនាំដូចផ្លែឈើចាស់។
២៦- ក្បាច់ខ្ចងផ្ទាត់	ក្បាច់ខ្ចងផ្ទាត់មានរបៀបរាំដោយប្រើចុងមេដៃនិងចុងម្រាមដៃកណ្តាលកាច់ទល់ភ្ជាប់គ្នាជារង្វង់មូល ហើយ នៅពេលចុងបញ្ចប់នៃសាច់ភ្លេង គេតែងផ្ទាត់លាម្រាមដៃកណ្តាលចេញពីម្រាមមេដៃ ដោយឱ្យម្រាមកណ្តាលមកជាប់នឹងម្រាម៤វិញ ដូចផ្លែឈើទុំជ្រុះ ក្នុងន័យថាលាគ្នាឬបែកគ្នានាពេលបញ្ចប់សាច់រឿង។
២៧- ក្បាច់ខ្ចងហា	ក្បាច់ខ្ចងហាមានរបៀបរាំដោយប្រើចុងមេដៃនិងចុងម្រាមដៃកណ្តាលកាច់បែររកគ្នាជារង្វង់ដោយមិនទល់ចុងម្រាមជាប់គ្នា ដែលមានលំនាំដូចផ្លែឈើទុំប្រេះ។

<table>
<tr>
<td>២៨- ក្បាច់ខ្សែទឹក</td>
<td>ក្បាច់ម្យ៉ាងប្រើប្រាស់សម្រាប់លម្អស្ថាបត្យកម្ម ដែលធ្វើពីសម្ភារៈផ្សេងៗ មានសណ្ឋានជាល្បាក់ខ្សែ ជ្រុង ធ្នូតវែង ដាក់ផ្ដេក ឬ បញ្ឈរទៅតាមលក្ខណៈនៃអគារ ដោយយកភាពស្មើគ្នានៃកម្រិតទឹកជាគោល។
គេប្រើក្បាច់ខ្សែទឹកដាក់នៅខាងក្រៅឬខាងក្នុងអគារ ជាទូទៅ នៅលើផ្ទៃជញ្ជាំង ពិតាន វត្ថុផ្សេងៗ ឬ ឧបករណ៍ប្រើប្រាស់ប្រចាំថ្ងៃ។ ខ្មែរនិយមប្រើក្បាច់ខ្សែទឹកផ្ដេក បញ្ឈរ និង ព័ទ្ធវ័ណ្ឌ (ព័ទ្ធជុំ)។
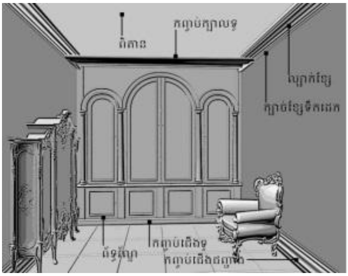

</td>
</tr>
<tr>
<td>២៩- ក្បាច់គូ</td>
<td>១- ក្បាច់គូមានរបៀបរាំដោយប្រើម្រាមចង្អុលដៃនិងម្រាមកណ្ដាល ចង្អុលបញ្ឈរញែកចេញពីគ្នា មានលំនាំដូចមែកឈើបែកចម្លាម ឯម្រាមបីទៀតបត់ប្រជុំគ្នា ដោយអ្នករាំត្រូវបែរបាតដៃមករកមុខរបស់ខ្លួន។
២- ក្បាច់គូមានរបៀបរាំដោយប្រើម្រាមចង្អុលដៃទាំងពីរមកដាក់ផ្គូផ្គងគ្នា មានលំនាំដូចរុក្ខ-ជាតិមានមែកពីរទន្ទឹមគ្នា ក្នុងន័យប្រៀបធៀប</td>
</tr>
</table>

	ឯម្រាមបួនទៀត បត់ប្រជុំគ្នា ដោយអ្នករាំត្រូវផ្កាប់បាតដៃ។
៣០- ក្បាច់ចង្អុល	ក្បាច់ចង្អុលមានរបៀបរាំផ្សេងៗដោយប្រើម្រាមចង្អុលដៃ ចង្អុលទៅឆ្វេង ស្តាំ លើ ក្រោម ខ្ពស់ ទាប ជិត ឆ្ងាយ... ទៅតាមអត្ថន័យក្នុងសាច់រឿង។ ក្បាច់នេះមានលក្ខណៈដូចរុក្ខជាតិដុះចេញជាពន្លក។
៣១- ក្បាច់ឆា	ឈ្មោះក្បាច់បាតឬក្បាច់មូលដ្ឋានសម្រាប់បំពត់រាងកាយ ដើម្បីបង្កើនសោភណភាព និង សុក្រឹតភាព តាមចលនាក្បាច់យឺតៗ ដោយប្រឹងសង្កត់ឱ្យនួន រមួត បញ្ឆាគ្រប់សរសៃ គ្រប់សន្លាក់ និង គ្រប់សាច់ដុំ តាមចង្វាក់ភ្លេងពិណពាទ្យ ឬ តាមរនាតឯក និង សម្ភោរ ឬ ប្រសិនបើគ្មានឧបករណ៍ភ្លេង អ្នកហាត់ទាំងអស់ស្រែកជាចង្វាក់ព្រមៗគ្នាថា «ចាក់ ចូង ចាក់ ធីង ធីងធីង ចូង ធីង»។
៣២- ក្បាច់ឆា-បញ្ចុះ	ឈ្មោះក្បាច់បាតឬក្បាច់មូលដ្ឋានសម្រាប់បំពត់រាងកាយ ដើម្បីបង្កើនសោភណភាព និង សុក្រឹតភាព តាមចង្វាក់ភ្លេងពិណពាទ្យ ឬ តាមរនាតឯក និង សម្ភោរ ឬ ប្រសិនបើគ្មានឧបករណ៍ភ្លេងទេ អ្នកហាត់ទាំងអស់ស្រែកជាចង្វាក់ព្រមៗគ្នា។

៣៣- ក្បាច់ជីប	ក្បាច់ជីបមានរបៀបរាំដោយប្រើម្រាមមេដៃ និងម្រាមចង្អុលដៃ រឹតចុងម្រាមរួមភ្ជាប់គ្នាដូចផ្កានោប (ក្ដឹបផ្កាបើកមាត់ចាប) ឬ រុក្ខជាតិកំពុងចេញត្រួយ។
៣៤- ក្បាច់ជីបផ្កាប់	ឈ្មោះក្បាច់មេមួយប្រភេទដកចេញពីក្បាច់ជីប ដោយដាក់ចុងជីបឱ្យផ្កាប់សំយ៉ុងចុះក្រោម។
៣៥- ក្បាច់ជីបផ្កាប់ឆ្វេង	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទ ដោយដាក់ចុងជីបដៃឆ្វេងឱ្យផ្កាប់សំយ៉ុងចុះក្រោម ស្មើចុងចិញ្ចើម ស្មើចុងដង្ហើម ឬ ស្មើចង្កេះ។
៣៦- ក្បាច់ជីបផ្កាប់ស្ដាំ	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទ ដោយដាក់ចុងជីបនៃដៃស្ដាំឱ្យផ្កាប់សំយ៉ុងចុះក្រោម ស្មើចុងចិញ្ចើម ស្មើចុងដង្ហើម ឬ ស្មើចង្កេះ។
៣៧- ក្បាច់ជីបផ្កាប់ស្ដាំឆ្វេង	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទ ដោយដាក់ចុងជីបដៃទាំងពីរឱ្យផ្កាប់សំយ៉ុងចុះក្រោម ស្មើចុងចិញ្ចើម ស្មើចុងដង្ហើម ឬ ស្មើចង្កេះ។
៣៨- ក្បាច់ជីបផ្ងារ	ឈ្មោះក្បាច់មេមួយប្រភេទ ដកចេញពីក្បាច់ជីប ដោយដាក់ចុងជីបងើយឡើងលើ។
៣៩- ក្បាច់ជីបផ្ងារឆ្វេង	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទ ដោយដាក់ចុងជីបដៃឆ្វេងឱ្យងើយឡើងលើស្មើចុងចិញ្ចើម ស្មើចុងដង្ហើម ឬ ស្មើចង្កេះ។

៤០- ក្បាច់ជីបផ្ការស្តាំ	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទ ដោយដាក់ចុងជីបដៃស្តាំឱ្យងើយឡើងលើស្មើចុងចិញ្ចើម ស្មើចុងដង្ហើម ឬ ស្មើចង្កេះ។
៤១- ក្បាច់ជីបផ្ការស្តាំឆ្វេង	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទ ដោយដាក់ចុងជីបដៃទាំងពីរឱ្យងើយឡើងលើស្មើចុងចិញ្ចើម ស្មើចុងដង្ហើម ឬ ស្មើចង្កេះ។
៤២- ក្បាច់ជើងប្រើស	ក្បាច់ជើងប្រើសមានរបៀបរាំដោយប្រើម្រាមចង្អុលដៃភ្ជាប់ម្រាមដៃកណ្តាលទន្ទឹមគ្នា ឯម្រាមបីទៀតបត់ប្រជុំភ្ជាប់គ្នាមានលំនាំដូចរុក្ខ-ជាតិទើបបែកមែកចេញពីគ្នា។ ឧ. ក្នុងរបាំបុរាណ អ្នកដើរតួតំណាងសត្វប្រើសប្រើក្បាច់ជើងប្រើស ដោយលើកដៃទាំង២ខាងធ្វើចលនា ហើយលោតផ្លោតៗតាមដំណើរសត្វប្រើស។
៤៣- ក្បាច់ឈរពង់	ឈ្មោះក្បាច់រាំដែលឈរជើងតែម្ខាង ដោយបញ្ឈប់ជង្គង់បន្តិច ឯជើងម្ខាងទៀតលើកកាច់ពង់ទៅក្រោយ ដោយឱ្យប្រអប់ជើងកាច់កោងក្នុងលំនាំ-ង។
៤៤- ក្បាច់ឈរពង់ជើងឆ្វេង	ឈ្មោះក្បាច់រាំដែលឈរជើងស្តាំ ដោយបញ្ឈប់ជង្គង់បន្តិច ឯជើងឆ្វេងលើកកាច់ពង់ទៅក្រោយដោយឱ្យប្រអប់ជើងកាច់កោងក្នុងលំនាំ-ង។

៤៥- ក្បាច់ឈរពង់ជើងស្ដាំ	ឈ្មោះក្បាច់រាំដែលឈរជើងឆ្វេង ដោយបញ្ឈរជង្គង់បន្តិច ឯជើងស្ដាំលើកកាច់ពង់ទៅក្រោយដោយឱ្យប្រអប់ជើងកាច់កោងក្នុងលំនាំ-ង។
៤៦- ក្បាច់ដើរ	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទដោយប្រើជើងឆ្វេងបោះទៅមុន និង ជើងស្ដាំអូសឈូសបោះទៅមុខក្បែរជើងឆ្វេង ដោយឱ្យម្រាមជើងទាំងពីរខាងកាច់-ងឡើងលើ។
៤៧- ក្បាច់តឹន	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទដែលប្រើចុងជើងទាំងពីរបញ្ឆាន់លើឆាក កែងជើងទាំងពីរទល់គ្នា ចុងជើងញែកចេញក្រៅ ហើយ ធ្វើចលនាជញ្រ្ជំ។ ឧ. អ្នករាំប្រើក្បាច់តឹននៅក្នុងរបាំមណីមេខលា។
៤៨- ក្បាច់បញ្ចុះ	ឈ្មោះក្បាច់បាតឬក្បាច់មូលដ្ឋានសម្រាប់បំពត់រាងកាយ ដើម្បីបង្កើនសោភណភាព និង សុក្រឹតភាព តាមចលនាលឿនរហ័ស ហៅថា «ឡូក» តាមចង្វាក់ភ្លេងពិណពាទ្យ ឬ តាមរនាតឯក និង សម្ភោរ ឬ ប្រសិនបើគ្មានឧបករណ៍ភ្លេងទេ អ្នកហាត់ទាំងអស់ស្រែកជាចង្វាក់ព្រមៗគ្នាថា «តាក់ ធីង ធីង ធីង តាក់ ធីង ធីង...», «តាក់ តាក់ ធីង តាក់ ធីង...», «ធីង ធីង ធីង...»។

៤៩- ក្បាច់ប៉ប្រេក	ក្បាច់លម្អដំបូលអគារមួយប្រភេទ មានទម្រង់ជាស្លែក្តោប ភ្នែកមាន់ សម្រាប់ដាក់នៅចុងចែងសំយាបព្រំ (អ្នកស្រុកខ្លះហៅក្បាច់នេះថា ក្បាច់ភ្នែកមាន់)។ ឧ. គេដាក់ក្បាច់ប៉ប្រេកឬក្បាច់ភ្នែកមាន់នៅចុងចែងនៃព្រំអគារ។
៥០- ក្បាច់ប្រធឹប	១- ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទសម្រាប់តួយក្ស ដែលប្រើជើងទាំងពីរតន្ត្រំលើឆាក ដោយជើងស្តាំតន្ត្រំឱ្យធ្ងន់ខ្លាំងជាងជើងឆ្វេង។ ២- ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទសម្រាប់តួស្វា ដែលប្រើជើងស្តាំតន្ត្រំលើឆាក ឯជើងឆ្វេងរុញប្រអប់ជើងទៅចំហៀង និង ម្រាមជើងទាំងអស់-ងឡើងលើ ដោយកែងជើងទល់ជាប់នឹងឆាក។
៥១- ក្បាច់ពង់	ក្បាច់ពង់មានរបៀបរាំដោយបើកដៃជារង្វង់។
៥២- ក្បាច់ពង់ក្រោម	ក្បាច់ពង់ក្រោមមានរបៀបរាំដោយលុតជង្គង់លើកជើងម្ខាងបត់ទៅក្រោយនិងលើកឡើងលើ ដោយបើកដៃជារង្វង់។
៥៣- ក្បាច់ពង់ឆ្វេង	ក្បាច់ពង់ឆ្វេងមានរបៀបរាំដោយបើកដៃឆ្វេងជារង្វង់។
៥៤- ក្បាច់ពង់រង្វង់	ក្បាច់ពង់រង្វង់មានរបៀបរាំដោយបើកដៃទាំងពីរខាងជារង្វង់។

៥៥- ក្បាច់ពង់លើ	ក្បាច់ពង់លើមានរបៀបរាំដោយឈរជើងមួយ បញ្ឆចជង្គង់បន្តិច លើកជើងម្ខាងទៀតបត់ទៅក្រោយនិងលើកឡើងលើដោយបើកដៃជារង្វង់។
៥៦- ក្បាច់ពង់ស្តាំ	ក្បាច់ពង់ស្តាំមានរបៀបរាំដោយបើកដៃស្តាំជារង្វង់។
៥៧- ក្បាច់ពត់ដៃជើង	លំហាត់បំពត់រាងកាយ ដៃ ជើង កដៃ កជើង ម្រាមដៃ ម្រាមជើង ព្រមទាំង ក ក្បាល ស្មា ចង្កេះ ដងខ្លួន តាមក្បួន ដោយមិនមានភ្លេងកំដរ ដើម្បីឱ្យមានភាពទន់ភ្លន់រៀងរាល់ពេលព្រឹក។
៥៨- ក្បាច់ភ្លូក	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទដែលឈរឬអង្គុយដោយប្រើដងខ្លួនផ្អៀងជ្រុលហួសទៅឆ្វេង ឬទៅស្តាំ។ ក្បាច់នេះមិនប្រើនៅក្នុងរបាំបុរាណខ្មែរឡើយ។
៥៩- ក្បាច់រត់	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទដោយប្រើជើងទាំងពីររត់ឈូសលឿនទៅមុខជាលក្ខណៈសិល្បៈដោយឱ្យម្រាមជើងទាំងពីរកាច់-ងឡើងលើ។
៦០- ក្បាច់លា	ក្បាច់លាមានរបៀបរាំដោយប្រើម្រាមដៃបួនលា កាច់ងស្មើតជាប់គ្នា ឯម្រាមមេដៃកាច់ចូលបាតដៃមានលក្ខណៈដូចស្លឹកឈើ។

៦១- ក្បាច់លាផ្ទារ	ឈ្មោះក្បាច់រាំដែលប្រើម្រាមដៃបួនលា កាច់ងស្មើតជាប់គ្នា ឯម្រាមមេដៃកាច់ចូលបាតដៃ ដោយផ្ងារបាតដៃឡើងលើឬរាដៃទៅមុខ។
៦២- ក្បាច់លាវង់កណ្តាល	ឈ្មោះក្បាច់មេមួយប្រភេទដកចេញពីក្បាច់លាផ្ងារ ដោយលើកដៃបើកជារង្វង់ ដាក់ចុងម្រាមដៃស្មើចុងដង្ហើម។
៦៣- ក្បាច់លាវង់កណ្តាលឆ្វេង	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទ ដោយលើកដៃឆ្វេងបើកជារង្វង់ ដាក់ចុងម្រាមដៃឆ្វេងស្មើចុងដង្ហើម។
៦៤- ក្បាច់លាវង់កណ្តាលស្តាំ	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទ ដោយលើកដៃស្តាំបើកជារង្វង់ ដាក់ចុងម្រាមដៃស្តាំស្មើចុងដង្ហើម។
៦៥- ក្បាច់លាវង់កណ្តាលស្តាំឆ្វេង	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទ ដោយលើកដៃទាំងពីរបើកជារង្វង់ ដាក់ចុងម្រាមដៃទាំងពីរស្មើចុងដង្ហើម។
៦៦- ក្បាច់លាវង់ក្រោម	ឈ្មោះក្បាច់មេមួយប្រភេទដកចេញពីក្បាច់លាផ្ងារ ដោយលើកដៃបើកជារង្វង់ ដាក់កដៃស្មើនឹងចង្កេះ។
៦៧- ក្បាច់លាវង់ក្រោមឆ្វេង	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទ ដោយលើកដៃឆ្វេងបើកជារង្វង់ ដាក់កដៃឆ្វេងស្មើនឹងចង្កេះ។

៦៨- ក្បាច់លាវង់ក្រោមស្ដាំ	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទ ដោយលើកដៃស្ដាំបើកជារង្វង់ ដាក់កដៃស្ដាំស្មើនឹងចង្កេះ ។
៦៩- ក្បាច់លាវង់ក្រោមស្ដាំឆ្វេង	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទ ដោយលើកដៃទាំងពីរបើកជារង្វង់ ដាក់កដៃទាំងពីរស្មើនឹងចង្កេះ។
៧០- ក្បាច់លាវង់លើ	ឈ្មោះក្បាច់មេមួយប្រភេទដកចេញពីក្បាច់លាផ្ទារ ដោយលើកដៃបើកជារង្វង់ ដាក់ចុងម្រាមដៃស្មើចុងចិញ្ចើម។
៧១- ក្បាច់លាវង់លើឆ្វេង	ឈ្មោះក្បាច់របៀបរាំមួយប្រភេទ ដោយលើកដៃឆ្វេងបើកជារង្វង់ ដាក់ចុងម្រាមដៃឆ្វេងស្មើចុងចិញ្ចើមឆ្វេង។
៧២- ក្បាច់លាវង់លើស្ដាំ	ឈ្មោះក្បាច់របៀបរាំមួយប្រភេទ ដោយលើកដៃស្ដាំបើកជារង្វង់ ដាក់ចុងម្រាមដៃស្ដាំស្មើចុងចិញ្ចើមស្ដាំ។
៧៣- ក្បាច់លាវង់លើស្ដាំឆ្វេង	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទ ដោយលើកដៃទាំងពីរបើកជារង្វង់ ដាក់ចុងម្រាមដៃទាំងពីរស្មើចុងចិញ្ចើមទាំងពីរ។ ក្បាច់នេះមានលក្ខណៈពិសេសសម្រាប់ប្រើចំពោះតួអង្គសម្ដែងជាសត្វស្លាបធំៗ ដូចជាសត្វគ្រុឌ សត្វក្ងោក ជាដើម។
៧៤- ក្បាច់លៀម	ឈ្មោះក្បាច់មេមួយប្រភេទក្នុងរបាំបុរាណខ្មែរដែលប្រើចលនាជើងចុះឡើងឆ្វេង ស្ដាំ មុខ ក្រោយ បើក និង បិទ ជាដើម។

៧៥- ក្បាច់លៀមឈរទាបបិទឆ្វេង	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយប្រើជើងឆ្វេងលើកឡើងពាក់កណ្តាល កាច់កជើងនិងម្រាមជើងឡើងបែរទៅមុខ ឯជើងស្តាំឈរបញ្ឈច់ជង្គង់បន្តិចបែរទៅមុខ។
៧៦- ក្បាច់លៀមឈរទាបបិទស្តាំ	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយប្រើជើងស្តាំលើកឡើងពាក់កណ្តាល កាច់កជើងនិងម្រាមជើងឡើងបែរទៅមុខ ឯជើងឆ្វេងឈរបញ្ឈច់ជង្គង់បន្តិចបែរទៅមុខ។
៧៧- ក្បាច់លៀមឈរទាបបើកឆ្វេង	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយប្រើជើងឆ្វេងលើកឡើងពាក់កណ្តាលបែរទៅឆ្វេង កាច់កជើងនិងម្រាមជើងឡើង ឯជើងស្តាំឈរបញ្ឈច់ជង្គង់បន្តិចបែរទៅមុខ។
៧៨- ក្បាច់លៀមឈរទាបបើកស្តាំ	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយប្រើជើងស្តាំលើកឡើងពាក់កណ្តាលបែរទៅស្តាំ កាច់កជើងនិងម្រាមជើងឡើង ឯជើងឆ្វេងឈរបញ្ឈច់ជង្គង់បន្តិចបែរទៅមុខ។
៧៩- ក្បាច់លៀមឈរបិទឆ្វេង	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយប្រើជើងឆ្វេងលើកឡើងពាក់កណ្តាល កាច់កជើងនិងម្រាមជើងឡើងបែរទៅមុខ ឯជើងស្តាំឈរបន្តឹងអស់បែរទៅមុខ។

៨០- ក្បាច់លៀមឈរបិទស្តាំ	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយប្រើជើងស្តាំលើកឡើងពាក់កណ្តាលដោយកាច់កជើងនិងម្រាមជើងឡើងបែរទៅមុខ ឯជើងឆ្វេងឈរបន្តឹងអស់ បែរទៅមុខ។
៨១- ក្បាច់លៀមឈរបើកឆ្វេង	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយប្រើជើងឆ្វេងលើកឡើងពាក់កណ្តាលបែរទៅឆ្វេង កាច់កជើងនិងម្រាមជើងឡើង ឯជើងស្តាំឈរបន្តឹងអស់បែរទៅមុខ។
៨២- ក្បាច់លៀមឈរបើកស្តាំ	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយប្រើជើងស្តាំលើកឡើងពាក់កណ្តាលបែរទៅស្តាំ កាច់កជើងនិងម្រាមជើងឡើង ឯជើងឆ្វេងឈរបន្តឹងអស់ បែរទៅមុខ។
៨៣- ក្បាច់លៀមដើរទា	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយបន្ទាបខ្លួនចុះ ឱ្យគូទស្មើជង្គង់ ក្បាលជង្គង់ហុចទៅមុខទាញចេញពីគ្នាបន្តិច បង្ហើបកែងជើងឡើង គូទហើបពីកែងជើង ហើយ ដើរទៅមុខ។ <u>បញ្ជាក់</u> : ពេលដើរទោរទៅមុខ មិនឱ្យគូទសង្កត់ជាប់លើកែងជើងទេ។
៨៤- ក្បាច់លៀមបញ្ឆិតឆ្វេង	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយប្រើជើងឆ្វេងបោះទៅមុខបញ្ឆិតខាងឆ្វេងខ្លួនបន្តិច រួចបន្ទាបខ្លួនចុះពាក់កណ្តាល ដោយសង្កត់ទម្ងន់ជងខ្លួន

	ទោរទៅលើជើងមុខ ហើយ បង្ហើបកែងបន្តិច ជើងស្តាំបោះទៅក្រោយ បញ្ឆិតខាងស្តាំខ្លួនម្រាមនិងជង្គង់បែរទៅខាងស្តាំ ដោយបង្ហើបកែងបន្តិច។
៨៥- ក្បាច់លៀម បញ្ឆិតទាបឆ្វេង	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយប្រើជើងឆ្វេងបោះបញ្ឆិតទៅមុខខាងឆ្វេងខ្លួនបន្តិច កែងជើងបង្ហើបឡើង បន្ទាបខ្លួនចុះ ទម្ងន់ដងខ្លួនសង្កត់លើជើងឆ្វេង ទោរទៅមុខបន្តិច ជើងស្តាំបោះសណ្តូកទៅក្រោយបញ្ឆិតដងខ្លួន ម្រាមជើងនិងជង្គង់បែរទៅខាងស្តាំ ដងខ្លួននិងកែងជើងបង្ហើបឡើងបន្តិច។
៨៦- ក្បាច់លៀម បញ្ឆិតទាបស្តាំ	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយប្រើជើងស្តាំបោះបញ្ឆិតទៅមុខ ខាងស្តាំខ្លួនបន្តិច កែងជើងបង្ហើបឡើង បន្ទាបខ្លួនចុះ ទម្ងន់ដងខ្លួនសង្កត់លើជើងស្តាំទោរទៅមុខបន្តិច ជើងឆ្វេងបោះសណ្តូកទៅក្រោយបញ្ឆិតដងខ្លួន ម្រាមជើងនិងជង្គង់បែរទៅខាងឆ្វេង ដងខ្លួននិងកែងជើងបង្ហើបឡើងបន្តិច។
៨៧- ក្បាច់លៀម បញ្ឆិតស្តាំ	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយប្រើជើងស្តាំបោះទៅមុខ បញ្ឆិតខាងស្តាំខ្លួនបន្តិច រួចបន្ទាបខ្លួនចុះពាក់កណ្តាល ដោយសង្កត់ទម្ងន់ដងខ្លួនទោរទៅលើជើងមុខ ហើយ បង្ហើបកែងបន្តិច

	ជើងឆ្វេងបោះទៅក្រោយ បញ្ឆិតខាងឆ្វេងខ្លួនម្រាមនិងជង្គង់បែរទៅខាងឆ្វេង ដោយបង្ហើបកែងបន្តិច។
៨៨- ក្បាច់លៀមផ្អែកឆ្វេង	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយកន្ទែកជើងទាំងពីរបន្ទាបខ្លួនពាក់កណ្ដាលបែរទៅឆ្វេង ជើងស្ដាំបញ្ឆាច់ជង្គង់បន្តិច ម្រាមនិងជង្គង់បែរទៅស្ដាំសង្កត់ទម្ងន់ដងខ្លួនទោរទៅលើជើងស្ដាំ ឯជើងឆ្វេងបន្ដឹងបោះទៅឆ្វេងដោយកែងជើងសង្កត់ចុះ បង្ហើបចុងជើងឡើងលើ។
៨៩- ក្បាច់លៀមផ្អែកស្ដាំ	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយបោះជើងឆ្វេងបញ្ឆាច់ទៅមុខ និង ជើងស្ដាំបោះបន្ដឹងទៅក្រោយ។ ជើងឆ្វេងបោះទៅមុខ ប្រអប់និងជង្គង់ជើងឆ្វេងបែរទៅមុខចំ បញ្ឆាច់ចុះពាក់កណ្ដាល សង្កត់ទម្ងន់ដងខ្លួនទោរទៅមុខបន្តិច ឯកែងជើងស្ដាំបង្ហើបឡើងលើ ចុងម្រាមទប់បន្ថើរទៅលើកម្រាល ក្នុងលក្ខណៈឈរបន្ទាបខ្លួនពាក់កណ្ដាល។
៩០- ក្បាច់លៀមលុតជង្គង់	របៀបរាំមួយប្រភេទអង្គុយលុតជង្គង់ចុះទាំងពីរ ចន្លោះជង្គង់ឃ្លាតចេញពីគ្នាសមតាមដងខ្លួន គូទដាក់លើកែងជើង ដោយកែងទាំងពីរខិតជាប់គ្នា ចុងម្រាមជើងចុចទៅលើកម្រាល។

៩១- ក្បាច់លៀម លុតជង្គង់ឆ្វេង	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយលុតជង្គង់ឆ្វេងចុះគូទហើបចេញពីកែងជើងបន្តិច ជើងស្តាំទាញបោះទៅមុខបញ្ឆិតស្តាំ ចុចចុងម្រាមជើងលើកម្រាល បង្ហើបកែងបន្តិច ដងខ្លួនសង្កត់ទៅលើជើងស្តាំទោរទៅមុខបន្តិច។
៩២- ក្បាច់លៀម លុតជង្គង់ស្តាំ	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយលុតជង្គង់ស្តាំចុះគូទហើបចេញពីកែងជើងបន្តិច ជើងឆ្វេងទាញបោះទៅមុខបញ្ឆិតឆ្វេង ចុចចុងម្រាមជើងលើកម្រាល បង្ហើបកែងបន្តិច ដងខ្លួនសង្កត់ទៅលើជើងឆ្វេងទោរទៅមុខបន្តិច។
៩៣- ក្បាច់លៀមស្មើ	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយបន្ទាបខ្លួនចុះពាក់កណ្តាល ឯជើងឆ្វេងនិងជើងស្តាំកន្ធែកចេញបន្តិច កែងជើងប្រឈមគ្នា ម្រាមជើងឆ្វេងស្តាំងទ្បើងលើ។
៩៤- ក្បាច់លៀម ស្មើឆ្វេងមុខ	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយបន្ទាបខ្លួនចុះពាក់កណ្តាល រួចជើងឆ្វេងនិងជើងស្តាំកន្ធែកចេញពីគ្នាបន្តិច កែងជើងទម្រង់ប្រឈមគ្នា ម្រាមជើងឆ្វេងស្តាំ-ងទ្បើងលើ ប៉ុន្តែ ជើងឆ្វេងបោះលយទៅមុខបន្តិច។
៩៥- ក្បាច់លៀម ស្មើស្តាំមុខ	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយបន្ទាបខ្លួនចុះពាក់កណ្តាល រួចជើងឆ្វេងនិងជើងស្តាំកន្ធែកចេញ

	ពីគ្នាបន្តិច កែងជើងទម្រង់ប្រឈមគ្នា ម្រាមជើងឆ្វេងស្តាំ-ងឡើងលើ ប៉ុន្តែ ជើងស្តាំបោះលយទៅមុខបន្តិច។
៩៦- ក្បាច់លៀម អង្គុយជើងមួយ	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយលុតជង្គង់ឆ្វេងចុះបែរចំទៅមុខ ដាក់គូទអង្គុយសង្កត់ទៅលើកែងជើង ឯក្បាលជង្គង់ស្តាំដាក់លើកម្រាលទៅក្រោយ លើកបាតជើងឡើងលើនិងកាច់ក ជើងចុះ។
៩៧- ក្បាច់លៀម អង្គុយអេះ	របៀបរាំមួយប្រភេទដោយដាក់គូទអង្គុយទៅកម្រាល ជើងស្តាំបោះសណ្តូកទៅមុខជាងពាក់កណ្តាលដោយបញ្ឈរជង្គង់ឡើង កែងជើងជាប់កម្រាល ប្រអប់ជើងបែរចំទៅមុខ ឯជើងឆ្វេងដូចជើងស្តាំដែរ តែបោះទៅមុខខ្លីជាងជើងស្តាំបន្តិច។
៩៨- ក្បាច់លំនឹង	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទដែលឈរឬអង្គុយដោយប្រើដងខ្លួនក្នុងលំនាំត្រង់ បង្ហាញពីលក្ខណៈអែនអន ពត់ពេន ដើម្បីកុំឱ្យធ្មឹងក្រ-ទាំង។ ក្បាច់នេះជាសោភណភាពមួយដ៏ល្អឯកក្នុងរបាំបុរាណខ្មែរ។
៩៩- ក្បាច់សំពះ បួងសួង	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទ ដោយផ្គុំប្រអប់បាតដៃទាំងពីរចូលគ្នាជាបង្គុំក្នុងទម្រង់សំពះ ដាក់មេដៃស្មើចុងដង្ហើម រួចលើកបង្គុំដៃឡើងទៅលើដាក់មេដៃត្រឹមជើងសក់លើថ្ងាស។

១០០- ក្បាច់សំពះប្រណម្យ	ឈ្មោះក្បាច់រាំមួយប្រភេទ ដោយផ្គុំប្រអប់បាតដៃទាំងពីរចូលគ្នាក្នុងទម្រង់សំពះ ហើយ ដាក់មេដៃស្មើចុងដង្ហើម។
១០១- ក្បាច់ហួន	ឈ្មោះក្បាច់មេមួយប្រភេទក្នុងទម្រង់ល្ខោនបាសាក់ ដែលប្រើកាយវិការ ហក់ លោតរហ័សស្វាហាប់ ទៅតាមចង្វាក់ភ្លេងនិងទៅតាមបច្ចេក-ទេសក្បាច់ដោយឡែកៗ មាន ក្បាច់ហួនដៃ ក្បាច់ហួនផ្តិត ក្បាច់ហួនដំបង ក្បាច់ហួនដាវ ក្បាច់ហួនលំពែង ក្បាច់ហួនធ្នូ ក្បាច់ហួនកាំបិតខ្លី ក្បាច់ហួនយក្ស ក្បាច់ហួននាគ ក្បាច់ហួនសេះ ក្បាច់ហួនគ្រុឌ ក្បាច់ហួនរាជសីហ៍ ...។
១០២- ក្បាច់ហួនកាំបិតខ្លី	របៀបសម្តែងមួយប្រភេទក្នុងទម្រង់ល្ខោនបា-សាក់ ដោយម្តងប្រើដៃស្តាំកាន់កាំបិតខ្លីនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចបង្វិលខ្លួនមួយជុំ ទើបប្រើដៃឆ្វេងកាន់កាំបិទខ្លីនិងជើងស្តាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នាម្តងវិញ។ បន្ទាប់មកបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត ហើយជួនកាលប្រើដៃស្តាំកាន់កាំបិទខ្លីនិងជើងស្តាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នាឬប្រើដៃឆ្វេងកាន់កាំបិទខ្លីនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត ហើយ ដៃស្តាំកាន់ដាវទាញយ៉ាងរហ័ស

	ទៅលើស្មើត្រចៀក និង ហក់លោតយ៉ាងស្វាហាប់ទៅតាមចង្វាក់ភ្លេង។ ជួនកាលក្បាច់នេះមានការច្នៃប្រឌិតកាយវិការទៅតាមទេពកោសល្យនៃតួសម្ដែងនីមួយៗ។
១០៣- ក្បាច់ហួនគ្រុឌ	របៀបសម្ដែងមួយប្រភេទក្នុងទម្រង់ល្ខោនបាសាក់ ដោយម្ដងប្រើដៃស្ដាំនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចលោតឡើងលើបង្វិលខ្លួនមួយជុំ ទើបប្រើដៃឆ្វេងនិងជើងស្ដាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នាម្ដងវិញ។ បន្ទាប់មក លោតឡើងលើបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត ហើយ ជួនកាលប្រើដៃស្ដាំនិងជើងស្ដាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា ឬ ប្រើដៃឆ្វេងនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចលោតឡើងលើបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត ហើយបើកលៀមនិងសំកាំងដៃដូចគ្រុឌត្រដាងស្លាបដោយហក់លោតយ៉ាងស្វាហាប់ទៅតាមចង្វាក់ភ្លេង។ ជួនកាល ក្បាច់នេះមានការច្នៃប្រឌិតកាយវិការទៅតាមទេពកោសល្យនៃតួសម្ដែងនីមួយៗ។
១០៤- ក្បាច់ហួនដាវ	របៀបសម្ដែងមួយប្រភេទក្នុងទម្រង់ល្ខោនបាសាក់ ដោយម្ដងប្រើដៃស្ដាំកាន់ដាវនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចបង្វិលខ្លួនមួយជុំ ទើបប្រើដៃឆ្វេងកាន់ដាវនិងជើងស្ដាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នាម្ដងវិញ។ បន្ទាប់មក បង្វិលខ្លួន

	មួយជុំទៀត ហើយ ជួនកាលប្រើដៃស្តាំកាន់ដាវ និងជើងស្តាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា ឬ ប្រើដៃឆ្វេងកាន់ដាវនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត ហើយដៃស្តាំកាន់ដាវទាញយ៉ាងរហ័សទៅលើស្មើត្រចៀក និង ហក់លោតយ៉ាងស្វាហាប់ទៅតាមចង្វាក់ភ្លេង។ ជួនកាល ក្បាច់នេះមានការច្នៃប្រឌិតកាយវិការទៅតាមទេពកោសល្យនៃតួសម្តែងនីមួយៗ។
១០៥- ក្បាច់ហួនដៃ	របៀបសម្តែងមួយប្រភេទក្នុងទម្រង់ល្ខោនបា-សាក់ ដោយម្តងប្រើដៃស្តាំនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចបង្វិលខ្លួនមួយជុំ ទើបប្រើដៃឆ្វេងនិងជើងស្តាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នាម្តងវិញ។ បន្ទាប់មកបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត ហើយ ជួនកាល ប្រើដៃស្តាំនិងជើងស្តាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា ឬ ប្រើដៃឆ្វេងនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត ហើយលើកដៃស្តាំលាបាតដៃវាត់ឡើងលើស្មើត្រចៀក និង ហក់លោតយ៉ាងស្វាហាប់ទៅតាមចង្វាក់ភ្លេង។ ជួនកាល ក្បាច់នេះមានការច្នៃប្រឌិតកាយវិការទៅតាមទេពកោសល្យនៃតួសម្តែងនីមួយៗ។
១០៦- ក្បាច់ហួនដំបង	របៀបសម្តែងមួយប្រភេទក្នុងទម្រង់ល្ខោនបា-សាក់ ដោយម្តងប្រើដៃស្តាំកាន់ចុងម្ខាងនៃដំបង

	និងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចបង្វិលខ្លួនមួយជុំ ទើបប្រើដៃឆ្វេងកាន់ដំបងនិងជើងស្តាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នាម្តងវិញ។ បន្ទាប់មកបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត ហើយ ជួនកាល ប្រើដៃស្តាំកាន់ដំបងនិងជើងស្តាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា ឬ ប្រើដៃឆ្វេងកាន់ដំបងនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត ហើយដៃស្តាំកាន់ដំបងបោកទម្លាក់ទៅនឹងឆាក ហើយទាញយ៉ាងរហ័សទៅលើស្មើត្រចៀក និង ហក់លោតយ៉ាងស្វាហាប់ទៅតាមចង្វាក់ភ្លេង។ ជួនកាល ក្បាច់នេះមានការច្នៃប្រឌិតកាយវិការទៅតាមទេពកោសល្យនៃតួសម្តែងនីមួយៗ។
១០៧- ក្បាច់ហួនផ្លិត	របៀបសម្តែងមួយប្រភេទក្នុងទម្រង់ល្ខោនបា-សាក់ ដោយម្តងប្រើដៃស្តាំកាន់ផ្លិតនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចបង្វិលខ្លួនមួយជុំ ទើបប្រើដៃឆ្វេងកាន់ផ្លិតនិងជើងស្តាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នាម្តងវិញ។ បន្ទាប់មកបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត ហើយ ជួនកាល ដៃស្តាំកាន់ផ្លិតនិងជើងស្តាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា ឬ ប្រើដៃឆ្វេងកាន់ផ្លិតនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត ហើយ ដៃស្តាំរលាស់បើកផ្លិតទៅលើយ៉ាងរហ័ស និង ហក់លោតយ៉ាងស្វាហាប់ទៅតាមចង្វាក់ភ្លេង។ ជួនកាល ក្បាច់នេះមានការច្នៃប្រឌិតកាយវិការទៅតាមទេពកោសល្យនៃតួសម្តែងនីមួយៗ។

១០៨- ក្បាច់ហួនផ្ទូ	របៀបសម្ដែងមួយប្រភេទក្នុងទម្រង់ល្ខោនបា-សាក់ ដោយម្ដងប្រើដៃស្ដាំកាន់ផ្ទូនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចបង្វិលខ្លួនមួយជុំទើបប្រើដៃឆ្វេងកាន់ផ្ទូនិងជើងស្ដាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នាម្ដងវិញ។ បន្ទាប់មកបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត ហើយជួនកាលប្រើដៃស្ដាំកាន់ផ្ទូ និង ជើងស្ដាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា ឬ ប្រើដៃឆ្វេងកាន់ផ្ទូនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត ហើយ ដៃស្ដាំកាន់ផ្ទូទាញយ៉ាងរហ័សទៅលើស្មើត្រចៀកនិងហក់លោតយ៉ាងស្វាហាប់ទៅតាមចង្វាក់ភ្លេង។ ជួនកាល ក្បាច់នេះមានការច្នៃប្រឌិតកាយវិការទៅតាមទេពកោសល្យនៃតួសម្ដែងនីមួយៗ។
១០៩- ក្បាច់ហួននាគ	របៀបសម្ដែងមួយប្រភេទក្នុងទម្រង់ល្ខោនបា-សាក់ ដោយម្ដងប្រើដៃស្ដាំនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចពត់ពេនបង្វិលខ្លួនមួយជុំទើបប្រើដៃឆ្វេងនិងជើងស្ដាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នាម្ដងវិញ។ បន្ទាប់មក ពត់ពេនបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត ហើយ ជួនកាល ប្រើដៃស្ដាំនិងជើងស្ដាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា ឬ ប្រើដៃឆ្វេងនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចពត់ពេនបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត និង ហក់លោតយ៉ាងស្វាហាប់

	ទៅតាមចង្វាក់ភ្លេង ទើបបើកលៀមនិងសំកាំងដៃដូចនាគបើកពពារចេញទៅចំហៀងទាំងពីរខាង។ ជួនកាល ក្បាច់នេះមានការច្នៃប្រឌិតកាយវិការទៅតាមទេពកោសល្យនៃតួសម្ដែងនីមួយៗ។
១១០- ក្បាច់ហួនរាជសីហ៍	របៀបសម្ដែងមួយប្រភេទក្នុងទម្រង់ល្ខោនបា-សាក់ ដោយម្ដងប្រើដៃស្ដាំនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចលោតបំពត់ខ្លួនបង្វិលមួយជុំ ទើបប្រើដៃឆ្វេងនិងជើងស្ដាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នាម្ដងវិញ។ បន្ទាប់មក លោតបំពត់ខ្លួនបង្វិលមួយជុំទៀត ហើយ ជួនកាល ប្រើដៃស្ដាំនិងជើងស្ដាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា ឬ ប្រើដៃឆ្វេងនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចលោតបំពត់ខ្លួនបង្វិលមួយជុំទៀត ហើយ ដើរចុងជើង បន្ទាប់មកលោតហក់ឡើងលើ ឬលោតហក់ពីកន្លែងមួយទៅកន្លែងមួយទៀតយ៉ាងស្វាហាប់ទៅតាមចង្វាក់ភ្លេង។ ជួនកាលក្បាច់នេះមានការច្នៃប្រឌិតកាយវិការទៅតាមទេពកោសល្យនៃតួសម្ដែងនីមួយៗ។
១១១- ក្បាច់ហួនលំពែង	របៀបសម្ដែងមួយប្រភេទក្នុងទម្រង់ល្ខោនបា-សាក់ ដោយម្ដងប្រើដៃស្ដាំកាន់លំពែងនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចបង្វិលខ្លួនមួយ

	ជុំ ទើបប្រើដៃឆ្វេងកាន់លំពែងនិងជើងស្តាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នាម្តងវិញ។ បន្ទាប់មកបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត ហើយ ជួនកាល ប្រើដៃស្តាំកាន់លំពែងនិងជើងស្តាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា ឬ ប្រើដៃឆ្វេងកាន់លំពែងនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត ហើយ ដៃស្តាំកាន់លំពែងទាញយ៉ាងរហ័សទៅលើស្មើត្រចៀក និង ហក់លោតយ៉ាងស្វាហាប់ទៅតាមចង្វាក់ភ្លេង។ ជួនកាល ក្បាច់នេះមានការច្នៃប្រឌិតកាយវិការទៅតាមទេពកោសល្យនៃតួសម្តែងនីមួយៗ។
១១២- ក្បាច់ហួនយក្ស	របៀបសម្តែងមួយប្រភេទក្នុងទម្រង់ល្ខោនបាសាក់ ដោយម្តងប្រើដៃស្តាំនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នាក្នុងចលនាដែលបង្ហាញពីភាពមានទម្ងន់ អំណាច និង ភាពកាចសាហាវ រួចបង្វិលខ្លួនមួយជុំ ទើបប្រើដៃឆ្វេងនិងជើងស្តាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នាម្តងវិញ។ បន្ទាប់មកបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត ហើយជួនកាល ប្រើដៃស្តាំនិងជើងស្តាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា ឬ ប្រើដៃឆ្វេងនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀតនិងហក់លោតយ៉ាងស្វាហាប់ទៅតាមចង្វាក់ភ្លេង ទើបបើកលៀម

	និងសំកាំងដៃដូចឥន្ទ្រីបើកស្លាប។ ជួនកាល ក្បាច់នេះមានការច្នៃប្រឌិតកាយវិការ ទៅតាមទេពកោសល្យនៃតួសម្ដែងនីមួយៗ។
១១៣- ក្បាច់ហួនសេះ	របៀបសម្ដែងមួយប្រភេទក្នុងទម្រង់ល្ខោនបាសាក់ ដោយម្ដងប្រើដៃស្ដាំនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចបង្វិលខ្លួនមួយជុំ ទើបប្រើដៃឆ្វេងនិងជើងស្ដាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នាម្ដងវិញ។ បន្ទាប់មក បង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត ហើយជួនកាល ប្រើដៃស្ដាំនិងជើងស្ដាំគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា ឬ ប្រើដៃឆ្វេងនិងជើងឆ្វេងគ្រវាត់ទៅមុខឱ្យប៉ះគ្នា រួចបង្វិលខ្លួនមួយជុំទៀត ហើយលើកដៃក្ដាប់កាច់កដៃទៅមុខទាំងពីរ និង ហក់លោតយ៉ាងស្វាហាប់ទៅតាមចង្វាក់ភ្លេង ដោយត្រាប់តាមសេះលុន។ ជួនកាល ក្បាច់នេះមានការច្នៃប្រឌិតកាយវិការទៅតាមទេពកោសល្យនៃតួសម្ដែងនីមួយៗ។
១១៤- ក្បាច់អង្គុយពង់	ឈ្មោះក្បាច់រាំដែលអង្គុយលុតជង្គង់តែម្ខាង ឯជើងម្ខាងទៀតកាច់ពង់ទៅក្រោយ ដោយឱ្យប្រអប់ជើងកាច់កោងក្នុងលំនាំ-ង។
១១៥- ក្បាច់អង្គុយពង់ជើងឆ្វេង	ឈ្មោះក្បាច់រាំដែលអង្គុយលុតជង្គង់ស្ដាំ ឯជើងឆ្វេងកាច់ពង់ទៅក្រោយ ដោយឱ្យប្រអប់ជើងកាច់កោងក្នុងលំនាំ-ង។

១១៦- ក្បាច់អង្គុយពង់ជើងស្ដាំ	ឈ្មោះក្បាច់រាំដែលអង្គុយលុតជង្គង់ឆ្វេង ឯជើងស្ដាំកាច់ពង់ទៅក្រោយ ដោយឱ្យប្រអប់ជើងកាច់កោងក្នុងលំនាំ-ង។
១១៧- ក្បាលខាប	ក្បាច់ចម្លាក់បុរាណមួយប្រភេទ មានសណ្ឋានជាក្បាលសត្វ ស្រដៀងគ្នានឹងក្បាលគ្រុឌ ក្បាលរាហូ ជាដើម ខាំពាំឬខ្ជាក់នូវចង្វាយក្បាច់ងៗ ជានិមិត្តរូបនៃភាពអមតៈនិងភាពរុងរឿង។
១១៨- ក្បាំងតួនាង	គ្រឿងអលង្ការធ្វើពីមាសឬលោហៈផ្សេងៗ ដែលមានទម្រង់ជាបន្ទះរាងកោងពាក់កណ្ដាលរង្វង់ ស្របតាមរង្វង់មុខ សម្រាប់បាំងសក់ពាក់ត្រង់ថ្ងាស ដោយមានរូបលម្អផ្សេងៗ ដាំត្បូងគ្រប់ពណ៌ រីឯផ្នែកខាងចុងក្បាំងមានឆ្លាក់ក្បាច់កន្ទុយហង្ស។ ក្បាំងនេះសម្រាប់បំពាក់ឱ្យតួនាងវ័យជំទង់។
១១៩- ក្បាំងសំពត់ក្រោយ	បន្ទះកំណាត់ប៉ាក់ឱនមួយប្រភេទ សម្រាប់តួយក្ស និង តួស្វាក្បាច់ ពាក់បាំងលើសំពត់ពីខាងក្រោយ។
១២០- ក្បាំងសំពត់ចំហៀង/ក្បាំងសំពត់គ្រែង	បន្ទះកំណាត់ប៉ាក់ឱនមួយប្រភេទ សម្រាប់តួនាយរោង តួយក្ស និង តួស្វាក្បាច់ ពាក់បាំងលើសំពត់ពីចំហៀងទាំងពីរខាង។

១២១- ក្បាំងសំពត់មុខ	បន្ទះកំណាត់ប៉ាក់ឱនមួយប្រភេទ សម្រាប់តួនាយរោង តួយក្ស និង តួស្វាក្បាច់ ពាក់បាំងលើសំពត់ចំពីមុខ។
១២២- ក្រមាចាប៉ុច	ប្រភេទក្រមាត្បាញពីសរសៃសូត្រ ដែលលម្អដោយពណ៌ផ្សេងៗ នៅលើផ្ទៃមានសណ្ឋានដូចគេច្បុចតាមបច្ចេកទេសច្បុចសូត្រជ្រលក់ពណ៌ (ចាប៉ុចជាវិធីចាប់ច្បុចក្រណាត់យកទៅជ្រលក់ពណ៌)។
១២៣- ក្រវិលជើង	គ្រឿងអលង្ការមួយប្រភេទធ្វើពីលោហៈ មានសណ្ឋានដូចរ៉ឺស័រស្ប៉ៀរ៉ាល់ ដោយមានខ្សែក្នុងកងចងភ្ជាប់ សម្រាប់ឱ្យអ្នករបាំបុរាណខ្មែរពាក់លម្អនៅលើ កជើងម្ខាងមួយ ពីក្រោមកងទងឈូក។ ក្រវិលជើងក៏មានពាក់លម្អកជើងកូនក្រមុំក្នុងពិធីមង្គលការដែរ។
១២៤- ក្រវិលដៃ	គ្រឿងប្រដាប់ដៃមួយប្រភេទ ជាខ្សែដៃធ្វើពីលោហៈ មានសណ្ឋានដូចរ៉ឺស័រស្ប៉ៀរ៉ាល់ ដោយមានខ្សែក្នុងកងចងភ្ជាប់សម្រាប់ឱ្យអ្នករបាំបុរាណខ្មែរពាក់លម្អលើ កដៃម្ខាងមួយ បន្ទាប់ពីចិញ្ចៀនក្រង។ គេអាចហៅគ្រឿងប្រដាប់នេះថា *លួសព័ន្ធ* ឬ *កងញ៉រដៃ*។
១២៥- ក្រវិលពុកបង្កង	គ្រឿងលម្អមួយបែប ដែលភាគច្រើនពាក់នឹងទងត្រចៀក ធ្វើពីវត្ថុធាតុផ្សេងៗ មានរាងជាកងស៊កភ្ជាប់មុខគ្នា ភាគច្រើនសម្រាប់ពាក់

	ឱ្យក្មេងស្រី។ ក្រវិលប្រភេទនេះ គេច្រើនប្រើបើក មុខពេលដែលចោះត្រចៀកដំបូង ព្រោះមាន ទម្ងន់ស្រាល។
១២៦- ក្រឹស	គ្រឿងលម្អអាវតួយក្សក្នុងរបាំបុរាណដែលធ្វើ ពីកំណាត់ មានរាងជាក្បាច់ចក្កច័នបួនបន្ទះ ទំហំប៉ុនបាតដៃ លម្អដោយក្បាច់ប៉ាក់ឌិន ដាក់ ផ្តោបពីលើអាវ មួយនៅចំកណ្តាលទ្រូង មួយ ទៀតនៅពីក្រោយខ្នង ត្រង់កន្លែងបោះដៃផុត និងនៅក្រោមក្លៀកម្ខាងមួយ ចងរឹតដោយ បន្ទះខ្សែប៉ាក់ឌិនទំហំបីធ្នាប់។ នៅសម័យបុ-រាណ ក្រឹសធ្វើពីលោហៈ លម្អដោយចម្លាក់រូប ក្បាលខាប។
១២៧- ខឹមខាត់	គ្រឿងអលង្ការមួយយ៉ាង ធ្វើពីលោហៈ មាន សណ្ឋានជាខ្សែក្រវាត់ដែលមានក្បាលធំ ដាំ ត្បូង និង រចនាជាក្បាច់ផ្សេងៗ។
១២៨- ខោស្នាប់ភ្លៅ	ប្រភេទខោជើងខ្លីចង្អៀតដេរពីកំណាត់ធម្មតា នៅផ្នែកខាងលើ ឯខាងចុងជើងមានដេរភ្ជាប់ ដោយកំណាត់ល្អនិងមានរចនាប៉ាក់ឌិន សម្រាប់ តួនាយរោង តួយក្ស និង តួស្វាក្បាច់ ស្លៀកពី ក្នុងសំពត់ក្បិនខើច។
១២៩- ខ្នុក	បច្ចេកទេសរចនាបន្ទាប់ពីស្នាច់រួច ដោយយក ទៅលាបពណ៌ឬបិទក្បាច់តាមតម្រូវការ។

១៣០- ខ្សែ-ក	គ្រឿងអលង្ការម្យ៉ាង ពាក់នឹងក មានសណ្ឋានជាខ្សែ ធ្វើពីវត្ថុធាតុផ្សេងៗ។
១៣១- ខ្សែឆៀង	គ្រឿងអលង្ការមួយយ៉ាងធ្វើពីលោហៈឬវត្ថុធាតុផ្សេងៗ មានសណ្ឋានជាខ្សែវែង សម្រាប់តួនាងពាក់ឆៀងពីលើស្មាឆ្វេងចំនួន២ឬ៣ខ្សែ ដោយទម្លាក់មកដល់ត្រគាកខាងស្តាំ។ គ្រឿងអលង្ការនេះមានប្រើសម្រាប់កូនក្រមុំក្នុងពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែរ។
១៣២- គ្រឿងលម្អត្រចៀក	គ្រឿងអលង្ការសម្រាប់លម្អនៅត្រង់ត្រចៀក ធ្វើពីវត្ថុធាតុផ្សេងៗដែលមានច្រើនបែប ដូចជាក្រវិល ក្រវិលពុកបង្គង រយ៉ា ការ ។ល។
១៣៣- ចន	ផ្នែកមួយនៃមកុដភ្ជាប់នឹងនៃបក្តោបទៅក្រោយ ឬក្រោមត្រចៀក ដោយឆ្លាក់ក្បាច់អង្គរទម្រង់កន្ទុយហង្ស ក្បាច់កញ្ចាំង ឬ លម្អក្បាច់ផ្សេងៗ ជួនមានដាំត្បូង។
១៣៤- ចិញ្ចៀនក្រង	គ្រឿងប្រដាប់ដៃមួយប្រភេទ ជាខ្សែដៃមានសណ្ឋានដូចចិញ្ចៀនចម្រៀកផ្តៅរាបតូចៗ ក្រងជាខ្សែដៃ ដាំត្បូងរាយពទ្ធជុំវិញ ចងភ្ជាប់នឹងខ្សែដោយដាក់ផ្តេកបញ្ឈិត ប្រដេញគ្នាចំនួន៧ឬ៩វង់ សម្រាប់ឱ្យអ្នករបាំបុរាណខ្មែរពាក់នៅលើកដៃចំនួន២ខ្សែម្ខាងបន្ទាប់ពីស្លឹកទេស។

១៣៥- ចិញ្ចៀន ចម្រៀកផ្គៅ	គ្រឿងអលង្ការដៃមួយប្រភេទធ្វើពីលោហៈ សម្រាប់ពាក់លម្អលើម្រាមដៃ ជាពិសេស លើម្រាមនាងដៃ។ នៅលើជញ្ជាំងប្រាសាទអង្គរវត្ត យើងឃើញចម្លាក់អប្សរខ្លះពាក់ចិញ្ចៀន ចម្រៀកផ្គៅនៅគ្រប់ម្រាមដៃទាំង១០ និង នៅក្នុងអំឡុងទសវត្សរ៍ទី៦ នៃសតវត្សរ៍ទី២០ អ្នករាំរបាំអប្សរាក៏ពាក់ចិញ្ចៀនចម្រៀកផ្គៅគ្រប់ម្រាមទាំង១០ដែរ។
១៣៦- ចឹម	តំណក់ម្សៅបីចំណុចជារាងត្រីកោណដែលក្បិតលើថ្ងាសតួព្រាហ្មណ៍ក្នុងរបាំព្រាហ្មណ៍។
១៣៧- ចុកជាយ	ផ្នែកចុងជាយនៃសំពត់ក្បិនរបស់តួនាយរោង តួយក្ស តួស្វាក្បាច់ ដែលបត់ជាផ្នត់ត្រង់កន្លែងជាយក្បិនសម្រាប់បត់ចេញមកក្រៅរួចដេរភ្ជាប់ពីលើខ្សែចំណងមានចុងប្រវែង១០សង់ទីម៉ែត្រ ខុសពីកន្ទុយក្បិនធម្មតាដែលគេញ៉ុកចូលក្នុង។
១៣៨- ឆាកក្លារបែន	ទីសម្ដែងដែលមានរាងជាកាកបាទ ស្ថិតខាងនៅមុខប្រាសាទធំខ្លះ សម្រាប់អ្នករបាំបុរាណរាំក្នុងពិធីផ្សេងៗ។
១៣៩- ឆាកទំនើប	ទីសម្ដែងដែលមានការតុបតែងតាមលក្ខណៈបច្ចេកវិជ្ជាខ្ពស់ តាមសម័យកាលទំនើប បង្កើតបានជាទស្សនីយភាពផ្សេងៗដ៏អស្ចារ្យ។

១៤០- ឆាកនិមិត្តរូប	ទីសម្តែងដែលមានការតុបតែងតែវាំងនន សម្រាប់បិទបាំងនិងគ្រែល្អប្រណីតមួយដាក់ចំកណ្តាលឆាក។ គ្រែនេះតំណាងឱ្យរាជវាំង រាជបល្លង្ក ទីដែលអង្គុយ ឬ ព្រៃភ្នំ ជាដើម។ អ្នកទស្សនាអាចយល់បាន តាមរយៈការសម្តែង ការប្រើក្បាច់រាំ និង ការច្រៀងរៀបរាប់។
១៤១- ឆាកអច្ឆរិយៈ	ទីសម្តែងដែលតុបតែងលម្អដោយដើមឈើមានផ្លែផ្កាលាបលនពណ៌ទឹកមាសឬទឹកប្រាក់។ ដើមឈើទាំងអស់នោះធ្វើពីបន្ទះក្តារមានលំនាំតាមចម្លាក់ដើមឈើនៅតាមប្រាសាទនានា មានប្រាសាទអង្គរវត្ត ប្រាសាទបាយ័ន ជាដើម។ ឆាកនេះបង្កើតឡើងដំណាលគ្នានឹងសម័យរបាំអប្សរានៅទសវត្សរ៍ទី៦នៃសតវត្សរ៍ទី២០។
១៤២- ជាយជរ / មុខនាង	ផ្នែកលាតនៃជាយទាំងពីរខាងរបស់សំពត់ហូលមួយក្បិនដែលមានគោមមួយធ្លូតនៅចំកណ្តាលនៃផ្ទៃលាត។ ខ្មែរសុរិន្ទ ហៅថា *មុខនាង*។
១៤៣- ជី	គ្រឿងអលង្ការមួយយ៉ាងធ្វើពីវត្ថុធាតុផ្សេងៗ មានសណ្ឋានជាបន្តោងធំ មានដាំត្បូងចម្រុះពណ៌ សម្រាប់ពាក់ព្យួរបន្តោកនៅនឹងកង-ក ឬ ខ្សែ-ក។

១៤៤- ដូនសំពត់	របៀបពគ្រាបសំពត់ធ្វើពីសូត្រដែលទក់ធ្វើឱ្យស្មើសាច់ ដោយយកកំណាត់ស្អាតផ្សេងទៀតទៅជ្រលក់ទឹក រួចពូតឱ្យអស់ទឹក ទើបយកមកជូតក្បឹតដដែលៗលើសំពត់សូត្រត្រង់កន្លែងដែលទក់ បន្ទាប់មកទើបយកសំពត់សូត្រនោះទៅស៊កនឹងស្នប្ញស្សីឬឈើ។ ចំណែកឯចុងម្ខាងទៀតនៃកំណាត់សំពត់ដែលទម្លាក់ចុះ ត្រូវស៊កដោយអង្រែបុកស្រូវដើម្បីទាញបន្តឹងឱ្យស្មើសាច់។
១៤៥- ដៃប៉ិត	ប្រភេទដៃអាវខ្លីដែលកាត់បញ្ឆិតដោយមានផ្នែកខាងលើវែងជាងផ្នែកខាងក្រោម។
១៤៦- តាឡែក	បំពង់ខ្យល់ធ្វើពីដីឥដ្ឋ ប្រើសម្រាប់បញ្ចូលខ្យល់ទៅក្នុងសន្លុង។ ឧ. តាមការស្រាវជ្រាវ តាឡែកមាន៣ប្រភេទ ៖ - ប្រភេទទី១ បំពង់មានអង្កត់ផ្ចិតប្រហែល ២,៥ ស.ម. ទៅ ៣,៥ ស.ម. - ប្រភេទទី២ បំពង់មានអង្កត់ផ្ចិត ៤,0 ស.ម. ទៅ ៦,0 ស.ម. - ប្រភេទទី៣ បំពង់មានអង្កត់ផ្ចិតប្រហែលពី ៧,0 ស.ម. ទៅ ៤0 ស.ម.។
១៤៧- តំបន់វប្បធម៌ អ. cultural area	ទីតាំងភូមិសាស្ត្រឬទីតាំងស្រាវជ្រាវដែលបង្ហាញឱ្យឃើញពីនានាភាពនៃវប្បធម៌។ ឧ. អង្គរគឺជាតំបន់វប្បធម៌នៃប្រទេសកម្ពុជា និងជាបេតិកភណ្ឌពិភពលោក។

១៤៨- តួខេន	អ្នកសម្តែងជាតួពលយក្សឬជាបរិវារ ដែលច្រើនរាំក្នុងឈុតធ្វើសង្គ្រាមធំៗ។ ពួកនេះទទួលភារៈកិច្ចកាន់ទង់ក្នុងក្បួនទ័ព ហើយក៏មានខ្លះកាន់ដាវផងដែរ។ តួទាំងអស់នេះពាក់ខ្នុកមុខយក្សមានក្បាលដុះពកៗក្នុងទម្រង់ដូចសក់ក្រញាញ់ផ្ទុយពីពួកពលមនុស្សដែលមានក្បាលជួតឈ្នួត។ ៍. អ្នកសម្តែងតួខេននៅក្នុងរឿងព្រះជិនវង្ស។
១៤៩- តួជបលក្សណ៍	អ្នកសម្តែងក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ជាបុត្ររបស់នាងសីតា ដែលព្រះមុនីឥសីជប ដើម្បីជំនួសរាមលក្សណ៍ដែលស្មានថាបាត់ និង ដើម្បីបំភាន់ភ្នែកនាងសីតា នៅពេលព្រះនាងយាងត្រឡប់មកពីបេះផ្លែឈើក្នុងព្រៃ។ បន្ទាប់មក រាមលក្សណ៍ក៏បានត្រឡប់មកអាស្រម ពេលនោះព្រះមុនីឥសីមានបំណងចង់រំលាយជបលក្សណ៍វិញ ប៉ុន្តែ ព្រះនាងសីតាបានសុំឱ្យទុកទាំងពីរ។ ចំពោះតួរាមលក្សណ៍ គ្រូរបាំតែងជ្រើសរើសអ្នកសម្តែងណាដែលមានសម្បុរជ្រះ និង តួជបលក្សណ៍មានសម្បុរស្រគាំដោយសារជបចេញមកពីក្អែលព្រះមុនីឥសី។
១៥០- តួទេពអប្សរ	អ្នកសម្តែងជាតួនាងក្នុងរបាំបុរាណ។ តួទេពអប្សរមានប្រវត្តិចេញមកពីរឿងកូរសមុទ្រទឹកដោះ។ ៍. របាំទេពអប្សរត្រូវបានដំឡើងក្នុងចន្លោះឆ្នាំ

	១៩៦០-១៩៦៣ ដោយសម្ដេចព្រះមហាក្សត្រិយានី ស៊ីសុវត្ថិ មុនីវង្ស កុសុមៈ នារីរត្ន សិរីវឌ្ឍនា។ ***របាំអប្សរ*** ជាទូទៅ គេនិយមហៅថា ***របាំអប្សរា*** ។
១៥១- តួនាងនាគ	អ្នកសម្ដែងជាតួនាងក្នុងរបាំរឿងព្រះថោង នាងនាគ។ របាំរឿងព្រះថោង នាងនាគ ត្រូវបានដំឡើងក្នុងចន្លោះឆ្នាំ១៩៦៤-១៩៦៥ ដោយសម្ដេចព្រះមហាក្សត្រិយានី ស៊ីសុវត្ថិ មុនីវង្ស កុសុមៈ នារីរត្ន សិរីវឌ្ឍនា។
១៥២- តួព្រាហ្មណ៍	អ្នកសម្ដែងក្នុងរបាំព្រាហ្មណ៍ជាតួនាងដែលស្លៀកពាក់ពណ៌សតាមបែបតួនាយរោង។ តួនេះមានចឹមលើថ្ងាសតាមបែបព្រហ្មញ្ញសាសនា។
១៥៣- តួព្រាហ្មណ៍កេស	អ្នកសម្ដែងក្នុងរឿងសុវណ្ណហង្ស ត្រង់ឈុតនាងកេសសុរិយង្គក្លែងខ្លួនជាបុរស ទៅរកឱសថទិព្វដើម្បីប្រស់ប្ដីឱ្យរស់ឡើងវិញ។
១៥៤- តួព្រាហ្មណ៍តូ (កុម្ភណ៌)	អ្នកសម្ដែងជាតួយក្សប្រុសដែលមានចិត្តប្រមាថចង់បៀតបៀនព្រាហ្មណ៍កេស ដោយសង្ស័យថាជាមនុស្សស្រី តែ ទីបំផុតច្បាំងចាញ់នាង ហើយក៏សុំថ្វាយខ្លួនជាសេនាក្នុងលក្ខណៈជាព្រាហ្មណ៍ដែរ តែ មានរូបកាយអាក្រក់។
១៥៥- តួព្រះថោង	អ្នកសម្ដែងជាតួនាយរោងក្នុងរបាំរឿងព្រះថោង នាងនាគ។ របាំរឿងព្រះថោង នាងនាគ ត្រូវបានដំឡើងក្នុងចន្លោះឆ្នាំ១៩៦៤-១៩៦៥

	ដោយសម្តេចព្រះមហាក្សត្រិយានី ស៊ីសុវត្ថិ មុនីវង្ស កុសុមៈ នារីរត្ន សិរីវឌ្ឍនា។
១៥៦- តួរាមលក្សណ៍	អ្នកសម្តែងក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ ជាបុត្របង្កើតរបស់ព្រះរាមនិងនាងសីតា។
១៥៧- តួឥសី	១- អ្នកសម្តែងជាតួតាបសមិនល្អ ដែលស្លៀកស្បង់ពណ៌លឿង ស្ពាយថង់យាមពណ៌លឿងចាស់ ពាក់មកុដខ្នុកមានកំពូលរាងកន្ទុយត្រី ដៃកាន់ឈើច្រត់ មានពាក់ពុកមាត់ ពុកចង្កា និងចិញ្ចើមពណ៌ស។ ឧ. តួឥសីសម្តែងក្នុងរឿងឥសីដាច់ឈាន។ ២- អ្នកសម្តែងជាតួតាបសល្អ ដែលស្លៀកស្បង់ពណ៌លឿង ស្ពាយថង់យាមពណ៌លឿងចាស់ ដៃកាន់ឈើច្រត់ ពាក់មុខខ្នុក ដែលមានមាត់គ្រហឹប ចង្កាវែង ។ ឧ. តួឥសីសម្តែងក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍។
១៥៨- ត្រសាល់	គ្រឿងអលង្ការមួយយ៉ាងពាក់នឹងទងត្រចៀក ធ្វើពីវត្ថុធាតុផ្សេងៗ ដូចជា ឈើ ដីដុត ភ្លុក ស្នែង... មានសណ្ឋានស្រដៀងនឹងត្បាល់បុកស្រូវ ដែលមានប្រើតាំងពីសម័យបុរាណ។
១៥៩- ថង់សំពត់	សំពត់ដែលបត់ជាពីរតាមបណ្តោយធ្មេញឈើឱ្យសម្រុងត្រួតគ្នា។

១៦០-នព្វសូល៍	ប្រភេទនៃគ្រឿងរចនាម្យ៉ាង សម្រាប់លម្អស្ថាបត្យកម្ម មានសណ្ឋានផ្សេងៗ ជួនកាលជាក្បាច់កន្ទុបកន្ទុលឬវែងស្រួច ផ្ទាំងក្បាច់ ផ្ទាំងលេខ ផ្ទាំងចម្លាក់សត្វ ដែលជាផ្ចិតសមប្បមាណស្ថិតនៅចំកណ្តាលព្រំផ្ទះឬចំមណ្ឌលប្រាង្គប្រា-សាទបុរាណដែលជានិមិត្តរូបនៃផ្កាយព្រះគ្រោះទាំងប្រាំបួន គឺ ព្រះអាទិត្យ ព្រះចន្ទ ព្រះអង្គារ ព្រះពុធ ព្រះព្រហស្បតិ៍ ព្រះសុក្រ ព្រះសៅរ៍ ព្រះកេតុ និង រាហុ។ ទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ មានជំនឿថា ជីវិតមនុស្សឬសត្វ គឺសុទ្ធតែទទួលឥទ្ធិពលពីផ្កាយនព្វ-គ្រោះ ដូច្នេះ ដើម្បីមានសិរីសួស្តីនិងជាការដឹងគុណចំពោះផ្កាយទាំងប្រាំបួននេះ គេបានធ្វើវត្ថុតំណាងមួយហៅថា «នព្វសូល៍» ដាក់នៅលើព្រំដំបូលផ្ទះចំពីខាងលើនៃល្វែងចន្ទឬចំមណ្ឌលប្រាង្គ។

១៦១- នួន	ឥរិយាក្នុងរបាំបុរាណដែលប្រើដងខ្លួនធ្វើចល-នាបង្អួសយឺតៗ ប្រកបដោយភាពហ្មត់ចត់ ទឹកមុខផ្ទូរផង់និងស្រស់បំព្រង។
១៦២- នែប	ផ្នែកមួយនៃមកុដ ក្បាំង និង មួក រាងជាបន្ទះផ្សេងៗសំយុងចុះគ្របលើជើងសក់ទាំងពីរខាង ដែលរចនាដោយក្បាច់កញ្ចាំង រំយោល និង ក្បាច់ផ្សេងៗ។
១៦៣- បន្តោង-ក	គ្រឿងអលង្ការមួយយ៉ាងធ្វើពីវត្ថុធាតុផ្សេងៗ មានសណ្ឋានច្រើនប្រភេទទៅតាមការនិយម សម្រាប់ពាក់ព្យួរបន្តោកនៅនឹងកង-ក ឬ ខ្សែ-ក។
១៦៤- បរិវត្តន៍វប្បធម៌	ការប្រែប្រួលកស្តុតាងបុរាណវត្ថុវិទ្យាដោយសារសកម្មភាពមនុស្សនាសម័យក្រោយៗ ដូចជា ការជីកកកាយ ការជួសជុល ការប្រើប្រាស់ និង សកម្មភាពផ្សេងៗទៀត។
១៦៥- បាយអ អ. mortar បារ. mortier (m.)	ល្បាយម្យ៉ាងមានធាតុផ្សំដូចជាស៊ីម៉ងត៍ ខ្សាច់ ទឹកជាដើម ជួនកាលគេបន្ថែមសារធាតុផ្សេងៗ សម្រាប់បង្កើនគុណភាព។ បាយអបុរាណ មានធាតុផ្សំដូចជា កំបោរ ខ្សាច់ ស្ករ ទឹក ជាដើម។

១៦៦- បាំងខ្លែង	ក្បាច់លម្អស្ថាបត្យកម្មមួយប្រភេទមានសណ្ឋានបែបបាំងខ្លោង ច្រើនភ្ជាប់នឹងប៉ែកដំបូលអគារ ទ្វារ បង្អួច មណ្ឌប ជាដើម។ ឧ. បាំងខ្លែងនៅលើប៉ែកដំបូលអគារទីស្ដីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។
១៦៧- បាំងខ្លោង	គ្រឿងលម្អស្ថាបត្យកម្មដែលមានទម្រង់ផ្សេងៗ សម្រាប់តុបតែងលម្អ នៅលើខ្លោងទ្វារឬគោបុរៈ ប្រាសាទបុរាណ វត្តអារាម និង អគារសាធារណៈ។ នៅកម្ពុជា ជាទូទៅ បាំងខ្លោងច្រើនមានទម្រង់ដូចស្លឹករកា (បច្ចុប្បន្ន ស្ថាបត្យកររចនាឱ្យមានទម្រង់ផ្សេងៗ)។ ឧ. - បាំងខ្លោងនៅលើច្រកចេញចូលរបស់ទីស្ដីគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។

	- បាំងខ្លោងវត្តជីបាល ស្ថិតក្នុងភូមិជីបាល ឃុំជីបាល ស្រុកស្រីសន្ធរ ខេត្តកំពង់ចាម។
១៦៨- បុរាណវត្ថុវិទ្យាក្រោមទឹក / បុរាណវត្ថុវិទ្យាជលបាត អ. underwater archaeology បារ. archéologie sous-marine (f.)	បុរាណវត្ថុវិទ្យាដែលសិក្សាអំពីតឹកតាងបុរាណវត្ថុទាំងឡាយដែលបន្សល់នៅបាតសមុទ្រ ទន្លេ បឹង ស្ទឹង ។ល។ មានដូចជា នាវា សំណង់អគារ ទីក្រុងបុរាណ កំពង់ផែបុរាណ ឬ វត្ថុផ្សេងៗដោយប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាទំនើប ដើម្បីបកស្រាយពីទំនាក់ទំនងរវាងជីវិតនៅក្នុងទឹក និងលើគោក។ ឧ. ការសិក្សាបុរាណវត្ថុវិទ្យាជលបាតនៅប្រទេសកម្ពុជាបានចាប់ផ្ដើមឡើងបន្ទាប់ពីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានផ្ដល់សច្ចាប័នលើអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្ដីពីកិច្ចការពារបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ក្រោមទឹកនៅឆ្នាំ ២០០៧។

១៦៩- បុរាណវត្ថុវិទ្យាទេសភាព អ. landscape archaeology បារ. paysage archéologique (m.)	បុរាណវត្ថុវិទ្យាដែលសិក្សាអំពីសំណល់សកម្មភាពនិងទំនាក់ទំនងរបស់មនុស្សជាលក្ខណៈរូបីនិងអរូបីជាមួយនឹងបរិស្ថានដែលស្ថិតជុំវិញភូមិឋានឬក្នុងទីកន្លែងណាមួយដើម្បីបកស្រាយអំពីវប្បធម៌ សាសនា សង្គមនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច ដែលមានក្នុងសម័យអតីតកាល។
១៧០- បុរាណវត្ថុវិទ្យានគរូបនីយកម្ម អ. urban archaeology	បុរាណវត្ថុវិទ្យាដែលសិក្សាអំពីរចនាសម្ព័ន្ធក្រុងសំណល់ឬស្នាមនៃលំនៅឋាន សំណង់អគារនៅក្នុងក្រុងផ្សេងៗ ជាទីកន្លែងដែលមនុស្សបានតាំងទីលំនៅក្នុងរយៈពេលនៃសម័យកាលណាមួយ។
១៧១- បុរាណវត្ថុវិទ្យាបុរេប្រវត្តិសាស្ត្រ អ. prehistoric archaeology បារ. archéologie préhistorique (f.)	បុរាណវត្ថុវិទ្យាដែលសិក្សាអំពីសង្គមវប្បធម៌និងបរិស្ថានដែលកើតមានឡើងតាំងពីសម័យកាលមិនទាន់មានអក្សរសម្រាប់កត់ត្រា ដោយផ្អែកលើសំណល់ផ្សេងៗ ដូចជា សម្ភារៈប្រើប្រាស់ប្រចាំថ្ងៃ សំណល់ផ្ទះបាយ សំណល់រុក្ខជាតិ ឆ្អឹងមនុស្ស ឆ្អឹងសត្វ ទីជម្រក ទីបញ្ចុះសព ជាដើម។ ឧ. ការសិក្សាបុរាណវត្ថុវិទ្យាបុរេប្រវត្តិសាស្ត្រនៅស្ថានីយល្អាងស្ពាន ធ្វើឱ្យយើងយល់ដឹងនិងបកស្រាយបានថា ខ្មែរយើងបានតាំងទីលំនៅក្នុងតំបន់នោះ តាំងពីប្រាំពីរពាន់ឆ្នាំមុនគ្រិស្តសករាជ។

១៧២- បុរាណវត្ថុវិទ្យាប្រព័ន្ធគំនិត អ. cognitive archaeology/structural archaeology បារ. archéologie cognitive (f.)	បុរាណវត្ថុវិទ្យាដែលប្រើវិធីសាស្ត្របែបទ្រឹស្តីរបស់បុរាណវត្ថុវិទ្យាដែលប្រើសម្រាប់ស្រាវជ្រាវនិងបកស្រាយអំពីទំនាក់ទំនងវប្បធម៌របស់មនុស្សដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានក្បួនខ្នាតនៃទំនៀមទម្លាប់ ប្រពៃណីផ្សេងៗ។
១៧៣- បុរាណវត្ថុវិទ្យាប្រវត្តិសាស្ត្រ អ. historic archaeology បារ. archéologie historique (f.)	បុរាណវត្ថុវិទ្យាដែលសិក្សាអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រដោយផ្អែកលើភស្តុតាង បុរាណវត្ថុវិទ្យា ដូចជា សិលាចារឹក ឯកសារសំណេរ សំណង់បុរាណ សិល្បៈចម្លាក់ក្នុងសម័យកាលដែលជាតិសាសន៍មួយមានអក្សរសម្រាប់កត់ត្រា។
១៧៤- បុរាណវត្ថុវិទ្យាសង្គ្រោះ អ. salvage archaeology / rescue archaeology / preventive archaeology	បុរាណវត្ថុវិទ្យាដែលស្រាវជ្រាវនិងប្រមូលភស្តុតាងឬទិន្នន័យដើម តាមរយៈការធ្វើកំណាយសង្គ្រោះ នៅក្នុងស្ថានីយបុរាណវត្ថុវិទ្យាណាមួយដែលទទួលរងការគំរាមកំហែងពីគ្រោះធម្មជាតិ ការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជាលក្ខណៈឯកជន ឬ សាធារណៈដូចជា ការសាងសង់ពង្រីកទីក្រុង ការស្ថាបនាបណ្ដាញគមនាគមន៍ ការសាងសង់សំណង់អគារធំៗ ទំនប់ទឹក វារីអគ្គិសនី ព្រលានយន្តហោះ និង មូលដ្ឋានយោធា ជាដើម។

១៧៥- បុរាណវត្ថុវិទ្យាឧស្សាហកម្ម អ. industrial archaeology	បុរាណវត្ថុវិទ្យាដែលសិក្សាអំពីតឹកតាងនៃការវិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មសម័យបុរាណ ដូចជា រចនា-សម្ព័ន្ធសំណង់ឧស្សាហកម្មកន្លែងស្លដែកឬរ៉ែផ្សេងៗទៀត សំណង់ស្ថានីយអយស្ម័យាន ម៉ាស៊ីនដើរដោយកម្លាំងខ្យល់នៅក្នុងសម័យកាលនៃការវិវត្តឧស្សាហកម្ម ឬ ក្រោយសម័យនោះ។
១៧៦- បូង៉ា	ពាក្យកម្ចីពីភាសាឥណ្ឌូណេស៊ី មានន័យថា **ផ្កា**។ គេប្រទះឃើញមានប្រើពាក្យនេះនៅក្នុងទំនុកច្រៀងរបាំអប្សរានៃល្បះទី២៖ «(...) នឹងធ្វើបូង៉ា(២ដង) ច្រើនចំនួន ដាក់ខាងជិតខ្លួនទីសយនា ...»។ ធ្វើ «បូង៉ា» សំដៅរបៀបធ្វើផ្កាបីបែបគឺ៖ ១- ផ្កាស្រស់ខ្ចប់ស្លឹកចេកដែលគេកេរជាកន្ទោងរាងសាជីដាក់ផ្កាសម្រាប់ស្រង់ក្លិន។ កន្ទោងនោះជួនគេទុកចំហមាត់ ជួនគេបិទមាត់ឱ្យជិតហើយកាត់ចុងត្រង់កំពូលស្រួចបន្តិច។ ២- ផ្កាសម្រាប់ខ្ចប់ដោយស្បៃ ស្ត្រីខ្មែរជំនាន់ដើមនិយមខ្ចប់អប់ផ្កានឹងស្បៃដែលជាកំណាត់ស្តើងប៉ើងរ៉ើងៗសម្រាប់កាន់ដើរ ឬ ដាក់ក្បាលដំណេកសម្រាប់ស្រង់ក្លិន។ ផ្កាស្រស់ដែលគេចូលចិត្តខ្ចប់អប់ ច្រើនជាផ្កាម្លិះ ផ្កាកុលាប ផ្កាចម្ប៉ាក្រហម ផ្កាក្រពេន ផ្កាក្ដាំងងា...។ ចំពោះ

	ផ្កាក្ដាំងងា បើចង់អប់ឱ្យចេញក្លិនក្រអូបខ្លាំងមុតឆ្អួល គេច្រើនយកទៅពេលភ្លើងទៀនសិន។ ៣- ផ្កាសម្រាប់ដាក់ជូនសព គេយកផ្កាក្រៀមមកខ្ចប់នឹងស្បៃពណ៌ស ហើយ ក្របួចចងបូពណ៌ខ្មៅ រាងជាដុំមូល។
១៧៧- បាំងស្លាប	បន្ទះមានរាងដូចព្រុយត្រីសម្រាប់ចាប់ភ្ជាប់នៅចំហៀងមកុដអប្សរាទាំងពីរខាង។
១៧៨- ប្រចាំយាម	គ្រឿងអលង្ការមួយយ៉ាងធ្វើពីបន្ទះលោហៈមានសណ្ឋានដូចក្បាច់ចក្កចន (ចតុកោណស្មើ) មានទំហំតូចជាងស្លឹកពោធិ៍ ដោយមានរចនាជាក្បាច់ផ្សេងៗសម្រាប់ដាក់ភ្ជាប់លើសង្វារព័ន្ធ ត្រង់កន្លែងខ្នែងនៅផ្នែកខាងក្រោយ។
១៧៩- ប្រដាប់ជើង	គ្រឿងអលង្ការមួយប្រភេទធ្វើពីលោហៈសម្រាប់ពាក់លម្អនៅលើ កជើងឆ្វេង-ស្ដាំនៃអ្នករបាំបុរាណខ្មែរ។ ប្រដាប់ជើងមាន កងទងឈូក និង កងញ័រជើង។
១៨០- ប្រដាប់ដៃ	គ្រឿងអលង្ការសម្រាប់ពាក់នៅលើ កដៃឆ្វេង-ស្ដាំរបស់អ្នករបាំបុរាណខ្មែរ ដូចជា ស្លឹកទេសចិញ្ចៀនក្រង កងញ័រដៃ កន្ត្រុំ កងរាក់ កងកន់នៃឈុតសម្លៀកបំពាក់គ្រឿងធំ។
១៨១- ប្រពាយ	គ្រឿងអលង្ការធ្វើពីមាសឬលោហៈផ្សេងៗ ជាផ្នែកមួយនៃមកុដបញ្ចរត្ន ភ្ជាប់ពីនៃបឆ្វេងទៅនៃបស្ដាំនៅផ្នែកខាងក្រោយ មានសណ្ឋានដូចផ្លែប្រពាយស្បែក។

១៨២- ផាឱប	ពាក្យកម្ចីពីភាសាសៀម មានន័យថា សំពត់អំបោះឆៅ។ ប្រភេទសំពត់ដែលគេត្បាញពីអំបោះឆៅ ឥតឱ្យបាយជូរ។
១៨៣- ផាហ៊ុម	ប្រភេទកំណាត់លម្អមួយផ្ទាំងដែលមានភ្លីច្រើន និងពណ៌ផ្សេងៗ ប្រើក្នុងរបាំបុរាណ សម្រាប់តួនាងវ័យជំទង់ពាក់រុំលើដងខ្លួន ដោយវាត់មកលើស្មាឆ្វេង ទម្លាក់ចុងជាយម្ខាងមកក្រោយត្រឹមត្រគាក។
១៨៤- ផ្កាខ្លឹមចន្ទន៍	បន្ទះអាចម៍ឈើរម្ងរបានមកពីការឈូសឈើខ្លឹមចន្ទន៍ឬឈើផ្សេងៗដែលគេកាត់បិទរចនាជាផ្កា៤ឬ៥នៅលើគ្រោងឆ្អឹងឫស្សីមានរាងជាពពិល ប្រើជាគ្រឿងតង្វាយសម្រាប់ដាក់ជា-មួយដុំបូង៉ា ជូនសពមុនពេលបូជា។
១៨៥- ផ្កាញ័រ	គ្រឿងអលង្ការជារូបផ្កាធ្វើពីមាស ឬ លោហៈផ្សេងៗ មានទងធ្វើដោយលួសរួញម្ងរជាជាន់ៗ ដើម្បីឱ្យកក្រើកញ័រសម្រាប់បំពាក់ភ្ជាប់នៅតាមជាន់នីមួយៗនៃមកុដ។
១៨៦- ផ្កាប្រាក់	គ្រឿងលម្អមួយបែបធ្វើពីប្រាក់ឬស្ពាន់ជ្រលក់ទឹកប្រាក់ មានរាងជាផ្កាមួយកញ្ចុំ មានទងមួយសម្រាប់កាន់រាំក្នុងរបាំផ្កាមាសផ្កាប្រាក់។ បច្ចុប្បន្ន គេនិយមធ្វើពីក្រដាសពណ៌ប្រាក់។

១៨៧- ផ្កាមាស	គ្រឿងលម្អមួយបែបធ្វើពីមាសឬស្ពាន់ជ្រលក់ទឹកមាស មានរាងជាផ្កាមួយកញ្ចុំ មានទងមួយសម្រាប់កាន់រាំក្នុងរបាំផ្កាមាសផ្កាប្រាក់ និង របាំអប្សរា ជាពិសេស រាំលើឆាកអច្ឆរិយៈ។ បច្ចុប្បន្ន គេនិយមធ្វើផ្កានេះពីក្រដាសពណ៌មាស។
១៨៨- ផ្កាសៀត	ផ្កាចងមួយកញ្ចុំឬផ្កាធំមួយ សម្រាប់តួនាយរោងសៀតលើត្រចៀកស្តាំ ចំណែកឯតួនាងសៀតខាងឆ្វេង។
១៨៩- ផ្តេកមក្លឿ	បច្ចេកទេសជ្រលក់ពណ៌សំពត់ឱ្យខ្មៅជាមួយនឹងទឹកផ្លែមក្លឿ រួចហាលលើដីស្ងួត (ជ្រលក់និងហាលច្រើនដងរហូតឡើងពណ៌ខ្មៅតាមការចង់បាន)។
១៩០- ពណ៌ អ. color/colour បារ. couleur (f.)	លក្ខណៈសម្គាល់វត្ថុឬធាតុភូតដែលកំណត់ដោយចក្ខុវិញ្ញាណតាមរយៈពន្លឺ ជាប្រភេទផ្សេងៗ ដូចជា ក្រហម លឿង ខៀវ ជាដើម។ ឧ. ព្រះអាទិត្យបញ្ចេញពន្លឺចម្រុះពណ៌។
១៩១- ព្រៃឡាញ់	ឡាញ់ ជាភាសាវៀតណាម មានន័យថា ត្រជាក់។ ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីអំបោះ មានសាច់ម៉ដ្ឋរលើបរលោង មានគ្រប់ពណ៌ នាំចូលពីប្រទេសវៀតណាម ដែលប្រើសម្រាប់កាត់សម្លៀកបំពាក់

	មួយចំនួនក្នុងរបាំខ្មែរ។ ស្ត្រីវ័យក្មេងនិយមប្រើព្រែឡាញ់នេះនៅផ្ទះ ព្រោះវាត្រជាក់ ចំណែកស្ត្រីវ័យចំណាស់និយម កាត់ជាសំពត់សម្លុយ ស្លៀកក្នុងជីវភាពសាមញ្ញ ឯបុរសវ័យចំណាស់ និយមកាត់ខោស្លៀក សម្រាប់ចូលរួមក្នុងពិធីបុណ្យទានផ្សេងៗ។ ដោយឡែក ព្រែឡាញ់ពណ៌ខ្មៅ មានសាច់ ក្រាស់ តែ មិនសូវមានគុណភាពទេ។
១៩២- ព្រំ	គ្រឿងបង្គុំនៃដំបូលអគារសម្រាប់ប្រក់ភ្ជិត ដំបូលសំណង់ត្រង់ប្រទល់ក្បាលកណ្ដប ក្បឿង ស័ង្កសី ដោយប្រើសម្ភារៈផ្សេងៗ ដូចជា ក្បឿង បាយអ ស្លឹកកណ្ដប ស័ង្កសី ជាដើម។ ឧ. ព្រំដំបូលផ្ទះ ព្រំដំបូលអគារ។
១៩៣- មកុដ	គ្រឿងអលង្ការមួយយ៉ាងធ្វើពីមាសឬលោហៈ ផ្សេងៗឬធ្វើពីក្រដាសស្នាច់ ហើយ បន្ទំក្បាច់ ឌុកឬធ្វើពីកំណាត់ បិទពណ៌មាស ដាំត្បូង ដែលមានកំពូលនិងរចនាតាមក្បាច់ផ្សេងៗ ដ៏ល្អវិចិត្រ សម្រាប់ពាក់នៅលើក្បាល។
១៩៤- មកុដតួនាង	គ្រឿងអលង្ការធ្វើអំពីមាសឬលោហៈផ្សេងៗ មានកំពូលមួយ មានក្បាំង និង រចនាកំពូលរួត ស្រួចៗចំនួន៧ជាន់ បំពាក់ដោយផ្កាញីរគ្រប់

	ដាន់ភ្ជាប់ដោយនៃបជិតថ្កាល់ និង ប្រើចនដាឃ្នាបសម្រាប់គាបឱ្យជាប់។ មកុដនេះសម្រាប់ពាក់ចំពោះតែតួទេពធីតា ឬ សម្រាប់ព្រះមហាក្សត្រិយានីប្រើនៅពេលអភិសេកឡើងគ្រងរាជ្យ ដោយរចនាជាក្បាច់ខុសៗគ្នាទៅតាមអង្គព្រះមហាក្សត្រិយានី និង តាមមុខងារផ្សេងៗដែលត្រូវប្រើ។
១៩៥- មកុដនាងនាគ	គ្រឿងអលង្ការធ្វើពីមាសឬលោហៈ ឆ្លាក់ជាមកុដ រាងក្បាលនាគបីបើកពពារ មានភ្ជាប់ចនដោយប្រើក្បាច់អង្គរ។ ចំណែកពីក្រោយកំពូលនាគ ផ្នែកកណ្ដាល លម្អដោយកន្ទុយនាគ១គូព័ន្ធគ្នា និង កន្ទុយ២អមម្ខាង១។ មកុដនេះយកតាមលំនាំមកុដនាងទេពអប្សរនៅប្រាសាទព្រះលានស្ដេចគម្លង់បង្កើតនៅឆ្នាំ២០១០។
១៩៦- មកុដនាយរោង	គ្រឿងអលង្ការធ្វើអំពីមាសឬលោហៈផ្សេងៗ មានកំពូលមួយ គ្មានក្បាំង និង រចនាកំពូលរួតស្រួចៗចំនួន៩ជាន់ បំពាក់ផ្កាញ័រគ្រប់ជាន់ភ្ជាប់ដោយនៃបជិតថ្កាល់ និង ប្រើចនជាឃ្នាបសម្រាប់គាបឱ្យជាប់។ មកុដនេះសម្រាប់បំពាក់ឱ្យតួទេពប្រុសឬសម្រាប់ព្រះមហាក្សត្រប្រើនៅពេលអភិសេកឡើងគ្រងរាជ្យ ដោយរចនាជាក្បាច់ខុសៗគ្នាទៅតាមអង្គព្រះមហាក្សត្រនិងតាមមុខងារផ្សេងៗដែលត្រូវប្រើ។

១៩៧- មកុដបញ្ញវត្ថ	គ្រឿងអលង្ការធ្វើពីមាសឬលោហៈផ្សេងៗ រចនាជាក្បាច់កញ្ចាំងឬភ្ញីទេស មានឬគ្មានបន្ទំត្បូងប្រាំបែប (មរកត ប្រពាល ពេជ្រ កណ្តៀង មុក្តារ) មានរាងជាក្បាំងភ្ជាប់នឹងនែប លម្អដោយប្រពាយភ្ជាប់ពីនែបឆ្វេងទៅនែបស្តាំនៅផ្នែកខាងក្រោយ និង មានផ្កាញ៉រនៅជាប់ជុំវិញផ្នែកខាងលើនៃមកុដ។ មកុដបញ្ញវត្ថសម្រាប់បំពាក់ឱ្យតួនាយរោងពេលនៅជាព្រះអង្គម្ចាស់មិនទាន់ឡើងគ្រងរាជ្យ។ ឧ. តួព្រះថោងគ្រងមកុដបញ្ញវត្ថ នៅពេលកំពុងច្បាំងជាមួយព្រះនាងនាគ។
១៩៨- មកុដប្រើស	គ្រឿងអលង្ការធ្វើអំពីមាសឬលោហៈផ្សេងៗ មានកំពូលរូបក្បាលប្រើសមួយធ្វើពីខ្មុក គ្មានក្បាំង និង រចនាកំពូលរួតស្រួចៗចំនួន៦ជាន់ បំពាក់ដោយផ្កាញ៉រគ្រប់ជាន់ ភ្ជាប់ដោយនែបជិតថ្ពាល់ និង ប្រើចនជាឃ្នាបសម្រាប់គាបឱ្យជាប់។ មកុដនេះសម្រាប់តួប្រើស។
១៩៩- មកុដវត្ថខ្លោង	គ្រឿងអលង្ការធ្វើពីមាសឬវត្ថុធាតុផ្សេងៗ មានរាងជម ហ៊ុមពទ្ធដោយក្បាច់កញ្ចាំងរាក់រយ និង ក្បាច់ផ្កាច័នដាំត្បូងនៅលើជ្រុងទាំង៤ និង មានចន១គូ ផ្នែកខាងលើរចនាក្បាច់កន្ទុយហង្សមួយគូនិងមានបន្ទំត្បូង ព្រមទាំងមានក្បាច់

	ធ្មេញរណោទម្លុះហ៊ុមពទ្ធជុំវិញតួមកុដ សម្រាប់តួនាងពាក់ដែលតំណាងឱ្យវ័យជំទង់។
២០០- មកុដរាពណ៍/ មកុដទសមុខ	គ្រឿងអលង្ការធ្វើពីខ្មុកមានមុខ១០ ដែលផ្នែកខាងក្រោមជាន់ទី១មានមុខមួយធំនៅចំពីមុខ និងមុខបួនតូចៗនៅពីក្រោយ នៅជាន់ទី២ មានមុខបួនតូចៗ (នៅពីមុខ ក្រោយ ឆ្វេង ស្តាំ) និង ជាន់ទី៣ មានមុខតូចមួយបែរមក ខាងមុខ និង មានកំពូលស្រួចតូចមួយ។
២០១- មកុដរាមបរមាសូរ/មកុដរាមាសូរ	គ្រឿងអលង្ការមានទម្រង់ជាមុខពាក់ មានកំពូលក្បាច់កន្ទុយហង្សមួយ មានវណ្ណក្បាច់កញ្ចាំងរាក់រយ កំពូលរួតស្រួចៗនៅលើក្បាល និង មានចនភ្ជាប់នឹងជើងសក់ឆ្វេងស្តាំ ដែលធ្វើពីខ្មុកលាបពណ៌ទឹកមាស។
២០២- មកុដហនុមាន	គ្រឿងអលង្ការធ្វើពីខ្មុក រចនាតួរាងជាក្បាលស្វាហាមាត់ ដោយក្បាច់កញ្ចាំងពទ្ធជុំវិញក្បាល និងមានចនរាងកន្ទុយហង្ស។
២០៣- មកុដអប្សរា	គ្រឿងអលង្ការធ្វើពីមាសឬលោហៈផ្សេងៗ មានក្បាំងមួយលម្អដោយក្បាច់អង្គរ មានចនពីរបាំងស្លាបពីរនិងកំពូលបី ដែលកំពូលនីមួយៗមានផ្កាបិណ្ឌនិងក្បាច់រាងមូលសំប៉ែតចំនួនពីរបញ្ឈរលើគ្នា(សម្រាប់តួឯក) ឬ ក្បាច់រាងមូល

	សំប៉ែតចំនួនមួយ (សម្រាប់តួរង) ដែលលម្អដោយក្បាច់ផ្សេងៗ ដូចជា ចកកញ្ចុំ ត្របកឈូកបំបែក ពងត្រី ជាដើម។
២០៤- យឿង	ឥរិយាក្នុងរបាំបុរាណដែលប្រើ ក ធ្វើចលនាផ្អៀងផ្អង បង្អួសយឺតៗទន់ភ្លន់ រស់រវើក ស្អិតជាប់គ្នា និង ឱ្យហាប់ណែន។
២០៥- របាំ អ. dance បារ. danse (f.)	សិល្បៈនៃការបញ្ចេញកាយវិការពត់ពេនខ្លួនប្រាណ វាសដៃ វាសជើង ហក់លោតចាក់ក្បាច់ ឬ/និង ញាក់មុខញាក់មាត់ តាមបែបបទនិយមផ្សេងៗដែលធ្វើឡើងទៅតាមចង្វាក់ភ្លេង និងចម្រៀងដោយបង្កប់នូវមនោសញ្ចេតនា អត្ថ-និង មុខងាររៀងៗខ្លួន។
២០៦- រមួត/ល្មួត	ឥរិយាបថក្នុងរបាំបុរាណដែលប្រើដងខ្លួនធ្វើចលនាផ្អៀងផ្អងបង្អួសយឺតៗ ទន់ភ្លន់ រស់រវើកស្អិតជាប់គ្នា និង ហាប់ណែន។
២០៧- រយ៉ា	គ្រឿងលម្អមួយបែបពាក់នឹងទងត្រចៀក ធ្វើពីវត្ថុធាតុផ្សេងៗ សណ្ឋានស្រដៀងនឹងរំយោលផ្កា។ រយ៉ាមានទងវែងទម្លាក់ជារំយោល (តាមទម្លាប់អ្នកស្រុកខ្លះហៅថា ផ្ការយ៉ា ឬ ផ្ការំ-យោល)។ រយ៉ា មានដូចជា រយ៉ាដក់, រយ៉ាផ្កាម្ទេស, រយ៉ាផ្កាក្រសាំង ជាដើម។

២០៨- រយ៉ាដក់	គ្រឿងលម្អមួយបែបពាក់នឹងទងត្រចៀកធ្វើពីវត្ថុធាតុផ្សេងៗ សណ្ឋានស្រដៀងនឹងរំយោលផ្កា។ រយ៉ាដក់មានទងវែងទម្លាក់ជារំយោលភ្ជាប់នឹងត្បូងមួយគ្រាប់ឬធ្វើពីលោហៈ រាងមូលយោលតិកតុកៗ។
២០៩- រយ៉ាផ្កាក្រសាំង	គ្រឿងលម្អមួយបែបពាក់នឹងទងត្រចៀក ធ្វើពីវត្ថុធាតុផ្សេងៗ សណ្ឋានស្រដៀងនឹងផ្កាក្រ-សាំងមួយឬមួយកញ្ចុំ មានទងវែងទម្លាក់ជារំយោលភ្ជាប់ខាងចុង។
២១០- រយ៉ាផ្កាម្ទេស	គ្រឿងលម្អមួយបែបពាក់នឹងទងត្រចៀក ធ្វើពីវត្ថុធាតុផ្សេងៗ សណ្ឋានស្រដៀងនឹងផ្កាម្ទេស មានទងវែងទម្លាក់ជារំយោលភ្ជាប់ខាងចុង។
២១១- រាក់រយ	ក្បាច់រចនាដែលមានទម្រង់ច្រើនប្រភេទដូចជាទម្រង់ត្របកឈូក កញ្ចាំង ផ្កាចាន់ កេសរធ្មេញក្របី ពងត្រី ... ធ្លាក់រាក់ រាងដដែលៗបន្តបន្ទាប់គ្នា ។
២១២- របៃចង្កេះ	បន្ទះកំណាត់ប៉ាក់ឱនមួយប្រភេទ សម្រាប់តួនាយរោង តួយក្ស និង តួស្វាក្បាច់ ក្រវាត់ជុំវិញចង្កេះ ដោយដេររឹបនៅផ្នែកខាងមុខ។

២១៣- ឫកធើតឆាយ	កិរិយាបថនៃតួសម្ដែងដែលបង្ហាញពីភាពសប្បាយ ធើតឆាយ ធ្មើងធ្មៃ ក្រអឺតក្រអោង ។ល។ ឫកនេះ ច្រើនប្រើនៅក្នុងរឿងបរទេស។ ឧ. ឫកធើតឆាយនៃតួនាង(តួស្រី)សម្ដែងក្នុងនាមជាស្រីមិនគ្រប់លក្ខណ៍។ ឫកធើតឆាយនៃតួនាយរោង(តួប្រុស)សម្ដែងក្នុងនាមជាបុរសហ៊ឹហា អួតក្អេងក្អាង។
២១៤- ឫកនាងក្រសត្រ	កិរិយាបថនៃតួនាង(តួស្រី)ដែលមានអំណោយទានពីធម្មជាតិ អាចសម្ដែងក្នុងនាមជាអ្នកមានឋានៈខ្ពង់ខ្ពស់ បង្ហាញនូវកាយវិការឆាប់រហ័សរហួនតែទន់ភ្លន់។ ឫករបស់តួនាងក្រសត្រច្រើនដកស្រង់ពីក្បាច់បញ្ចុះ។ ឧ. ឫករបស់តួម្ចាស់ក្សត្រីរាំរបាំទេពមនោរម្យក្នុងពេលជួបជាមួយម្ចាស់ក្សត្រាបង្ហាញនូវឫកនាងក្រសត្រ ដោយបង្កប់មនោសញ្ចេតនាទន់-ភ្លន់។
២១៥- ឫកនាងង	កិរិយាបថនៃតួនាង (តួស្រី) ដែលមានអំ-ណោយទានពីធម្មជាតិ អាចសម្ដែងក្នុងនាមជាអ្នកមានឋានៈខ្ពង់ខ្ពស់ បង្ហាញនូវភាពម៉ឺង-ម៉ាត់ ហ្មត់ចត់ ដោយប្រើក្បាច់សង្កត់ឱ្យហាប់ណែន ល្អូត ទន់ ភ្លន់ ហើយ អណ្ដែត។ ឫក-នាងង ច្រើនដកស្រង់ពីក្បាច់ឆា។ ឧ. ឫកនាងងរបស់នាងមេខលារាំទប់ទល់នឹងក្រុងយក្សរាមបរមាសូរ។

២១៦- ឫករបាំ	តិរិយាបថនៃតួសម្ដែងដែលបង្ហាញពីទឹកមុខញញឹមក្នុងន័យមនោសញ្ចេតនានិងស្វាគមន៍។ ឫករបាំនេះ មានក្នុងរបាំជូនពរ របាំកន្សែង របាំផ្លិត។ ឧ. តួនាង (តួស្រី) និង តួនាយរោង (តួប្រុស) សម្ដែងក្នុងនាមជាម្ចាស់ផ្ទះឬម្ចាស់ស្រុក។
២១៧- ល្ខោនបាសាក់	ទម្រង់សិល្បៈទស្សនីយភាពរបាំធំមួយដែលយកឈ្មោះតាមស្រុកមួយ គឺស្រុកបាសាក់ ក្នុងខេត្តឃ្លាំង ទល់មុខនឹងខេត្តព្រះត្រពាំងនៃទឹកដីកម្ពុជាក្រោម។ ល្ខោនបាសាក់មានលក្ខណៈពិសេស ដូចជា៖ - កាយវិការមានភាពរហ័សរហួន, - ពិធីហោមរោងប្រើបទភ្លេងហោមរោង, - របៀបបង្ហាញតួដោយតួសម្ដែងពោលប្រាប់ឈ្មោះខ្លួនឯង, - សម្លៀកបំពាក់មានលក្ខណៈភ្លឺផ្លេក, - មុខតួមានលាបម្សៅច្រើន, - ការកាត់កងឆាកប្រើកញ្ចែផ្លុំផ្ដាច់ឬវាយស្គររន្លីនផ្ដាច់, - ការតុបតែងឆាកប្រើផ្ទាំងគំនូរ, - តួត្លុកសម្ដែងជាមួយតួឯក, - ឧបករណ៍តន្ត្រីប្រើស្គរឡុក ទ្រ ឃឹម ឆាប ឡោ ប៉ាន់...,

	- បទភ្លេងនិងចម្រៀងប្រើបទមហោរី បាសាក់ បទបារាំង ..., - ដំណើររឿងច្រើនទាក់ទងនឹងស្តេច យក្ស ឥសី..., - ការសម្តែងប្រើក្បាច់ហួនជាគោល, - តួយក្សក្មេងដែលទើបនឹងចេញពីរៀនសិល្ប៍-សាស្ត្រ តុបតែងមុខដោយមិនមានចង្កូម និងមានចរិតស្លូត, - តួយក្សចំណាស់ដែលទើបនឹងចេញពីរៀនសិល្ប៍សាស្ត្រ តុបតែងមុខ ដោយមានចង្កូម មានចរិតកាច និង ប្រើក្បាច់ហួនខ្លាំង, - យក្សកាន់សីលមានចរិតស្លូត ទោះបីមានការតុបតែងមុខដោយមានចង្កូមក៏ដោយ។ **ប្រវត្តិល្ខោនបាសាក់**៖ កាលពីដំបូង អ្នកស្រុកនាំគ្នាហៅល្ខោននេះថា«ល្ខោនទ្រើងឃ្លោក»ដោយហេតុថាសិល្បករសម្តែងផ្ទាល់លើដី ក្នុងរោងដែលសង់ឡើងដោយយកមែកឈើប្រក់គ្រប មានទម្រង់ប្រ-ហែលនឹងទ្រើងឃ្លោក។ ទន្ទឹមនេះ ក៏មានខ្មែរក្រោមខ្លះហៅល្ខោននេះថា «ល្ខោនយូរកេរ» ព្រោះវាជាកេរមរតករបស់ខ្មែរដែលកើតឡើងតាំងពីយូរលង់មកហើយ។ ល្ខោនបាសាក់បានពង្រឹងពង្រីកប្រជាប្រិយភាពរបស់ខ្លួនយ៉ាង

	ធាប់រហ័ស ព្រោះអ្នកដឹកនាំនិងអ្នកសម្តែងជាអ្នកប្អូសរៀន ពូកែខាងអក្សរសិល្ប៍ ពូកែប្រើពាក្យសម្តី លើកជាកំណាព្យ លើកជាកម្រងកែវ និងលើកទំនុកច្រៀងដោយឥតព្រាងទុក។ ក្រោយមក ល្ខោននេះបានក្លាយជាកម្មវត្ថុនៃការប្រកួតប្រជែងជាមួយល្ខោន «កៃលឿង» របស់វៀតណាម និង ល្ខោន «ហ៊ី» របស់ចិន។ ដូច្នេះ អ្នកដឹកនាំល្ខោនបាសាក់ក៏បានចម្លងយកចំណុចល្អៗពីល្ខោនកៃលឿងនិងល្ខោនហ៊ីមកសំយោគបញ្ចូលគ្នា ហើយ សម្របខ្លួនទៅតាមកាលៈទេសៈ ដូចជា កន្លែងណាមានខ្មែរមើលច្រើន សិល្បករនិយាយនិងច្រៀងភាសាខ្មែរ ឯកន្លែងណាមានវៀតណាមមើលច្រើន សិល្បករខ្មែរប្រើភាសាខ្មែរផង និង ភាសាវៀត-ណាមផង ហើយ កន្លែងណាដែលមានចិនមើលច្រើន សិល្បករខ្មែរប្រើភាសាខ្មែរផង និង ភាសាចិនថែមទៀត។ នៅអំឡុងឆ្នាំ១៩៣០ ល្ខោនបាសាក់នៅកម្ពុជាក្រោម មានការពេញនិយមយ៉ាងខ្លាំង ដូច្នេះ លោក លី សួន ហៅ ធាគ្រួន ដែលជាអ្នកដឹកនាំបាននាំក្រុមសិល្បៈរបស់លោកមកសម្តែងនៅកម្ពុជាភាគកណ្តាល គឺនៅភ្នំពេញនិងនៅតាមខេត្តនានា ប៉ុន្តែ មិនសូវទទួលបានជោគជ័យ ព្រោះខ្មែរកណ្តាលកំពុង

	នៅពេញនិយមល្ខោនមហោរី និង ល្ខោនប្រាមោ-ទ័យដែលមានការរីកចម្រើនជាយូរមកហើយ។ បន្ទាប់ពីបរាជ័យ លោក លី សួន ហៅ ឆាគ្រួន បានរិះរកបញ្ចូលបច្ចេកទេសហោះហើរដ៏ប៉ិនប្រសប់ និង បញ្ចូលក្បាច់ «ហួន» ដែលមានភាពឆាប់រហ័ស ស្វាហាប់ក្នុងការសម្តែង រួចហើយលោកក៏បាននាំក្រុមសិល្បៈរបស់លោកមកកម្ពុជាកណ្តាលជាថ្មីម្តងទៀត ដោយធ្វើដំ-ណើរតាមទូកប៉ុកចាយ មានគ្រឿងសម្ភារៈតុប-តែងឆាកទំនើបៗ និង មានគ្រឿងដំឡើងឆាកលើដីក៏បាន លើទូកក៏បាន។ កត្តានេះបានធ្វើឱ្យទស្សនិកជនជក់ចិត្តជិតអារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំង រហូតធ្វើឱ្យខ្មែរកណ្តាលហៅល្ខោននេះថា «ល្ខោនបាសាក់»។ ចាប់ពីពេលនោះមក ឈ្មោះ «ល្ខោនទ្រើងឃ្លោក» ឬ «ល្ខោនយូរកេរ» ត្រូវបានជំនួសដោយឈ្មោះ «ល្ខោនបាសាក់» វិញ ។
២១៨- ល្បាក់ផ្កា សំយុង	កម្រងផ្កាដែលចងជារំយោលភ្ជាប់នឹងមកុដសម្រាប់តួនាយរោងពាក់សំយុងនៅខាងស្តាំ និង តួនាងពាក់សំយុងនៅខាងឆ្វេង។
២១៩- វិធីប្រវត្តិវប្បធម៌ អ. culture-historical approch	របៀបសិក្សាស្រាវជ្រាវបុរាណវត្ថុវិទ្យាដោយប្រើវិធីអនុមានរួមក្នុងការបកស្រាយអំពីគំរូវប្ប-ធម៌និងសង្គមមនុស្សនៅក្នុងអតីតកាល ដោយ

បារ. approche culturo-historique (f.)	ផ្អែកលើភស្តុតាងបុរាណវត្ថុវិទ្យាដែលបានរកឃើញ ឬ ដោយផ្អែកលើការបកស្រាយរបស់អ្នកស្រាវជ្រាវមុនៗ។ របៀបសិក្សាស្រាវជ្រាវបុរាណវត្ថុវិទ្យាដោយប្រើវិធីអនុមានរួមក្នុងការបកស្រាយអំពីគំរូវប្បធម៌និងសង្គមមនុស្សនៅក្នុងអតីតកាល ដោយផ្អែកតាមភស្តុតាងបុរាណវត្ថុវិទ្យាបានរកឃើញ ឬដោយផ្អែកតាមការបកស្រាយរបស់អ្នកស្រាវជ្រាវមុនៗ។
២២០- សង្វារព័ន្ធ	គ្រឿងអលង្ការមួយយ៉ាងធ្វើពីលោហៈឬវត្ថុធាតុផ្សេងៗ មានសណ្ឋានជាខ្សែឬខ្សែបន្ទះសម្រាប់ពាក់ខ្វែងលើដងខ្លួនអ្នករបាំបុរាណ និងអ្នកមានឋានន្តរសក្តិក្នុងរាជការនៅសម័យបុរាណ។
២២១- សន្លុង	ឡបុរាណធ្វើពីដីឥដ្ឋសម្រាប់ចម្រាញ់យកដែក។ គេនិយមប្រើពាក្យនេះ នៅក្នុងតំបន់ភាគខាងជើងប្រទេសកម្ពុជា ក្នុងខេត្តកំពង់ធំ ព្រះវិហារ សៀមរាប ឧត្តរមានជ័យ និង តំបន់មួយចំនួនទៀត នៅភាគខាងលិចទន្លេមេគង្គ ក្នុងខេត្តស្ទឹងត្រែង។ ឧ. ក្រុមអ្នកស្រាវជ្រាវរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជាបានស្រាវជ្រាវឃើញសន្លុងធំៗនៅក្នុងស្រុករវៀង ជ័យសែន ឆែប សង្គមថ្មី ក្នុងខេត្តព្រះវិហារ និង ស្រុកចុងកាល់ ខេត្តឧត្តរមានជ័យ។

២២២- សារុងសូត្រ	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រ មានឋានលម្អដោយក្រឡាចត្រង្គ រំលេចពណ៌ផ្សេងៗ។ បុរសខ្មែរនិយមស្លៀកសំពត់ប្រភេទនេះនៅផ្ទះ ព្រោះត្រជាក់ និង មានលក្ខណៈថ្លៃថ្នូរ ចំណែកស្ត្រីខ្លះក៏និយមស្លៀកនៅផ្ទះដែរ។
២២៣- សូរង-ក	គ្រឿងអលង្ការមួយយ៉ាងមានសណ្ឋានជាបន្ទះលម្អដោយក្បាច់រចនាផ្សេងៗ សម្រាប់ពាក់ជុំវិញកអ្នកសម្តែងរបាំបុរាណ ល្ខោនខោល ល្ខោនយីកេ ល្ខោនបាសាក់...។ កាលពីសម័យបុរាណ សូរង-ក ធ្វើពីមាសឬលោហៈមានតម្លៃ ដោយមិនដេរភ្ជាប់ជាមួយកំណាត់ជាទ្រនាប់ដូចសម័យបច្ចុប្បន្ន។
២២៤- សំពត់ក្បិន	ប្រភេទសំពត់ដែលមានថង់ធំខុសពីសំពត់ធម្មតា មានប្រវែង ៣២០សង់ទីម៉ែត្រ, ៣៤០ សង់ទីម៉ែត្រ និង ៤០០សង់ទីម៉ែត្រ ដែលបត់ជាពីរតាមបណ្តោយធ្មេញឈើឱ្យសម្រុងត្រួតគ្នា ដោយមិនដេរភ្ជាប់មុខ សម្រាប់ស្លៀកមូរជាយសំពត់ទាំងពីរខាងមកចុកនៅធ្នុកក្បិន។
២២៥- សំពត់ក្បិនខើច	ប្រភេទសំពត់សម្រាប់ស្លៀកចងក្បិនដោយចាប់ជាយទាំងពីរដាក់ខាងលើផ្ចិតក្របួចចងឱ្យជាប់ រួចមូរចុងជាយទាំងពីរវាត់កន្ទុយក្បិនទៅក្រោយ ទាញឱ្យខើចដល់ពាក់កណ្តាលភ្លៅ និង ចុកនៅធ្នុកក្បិន។ នៅក្នុងរបាំបុរាណ សំពត់ក្បិនខើច ប្រើសម្រាប់ស្លៀកឱ្យតួនាយរោង តួគ្រុឌ តួយក្ស និង តួស្វាក្បាច់ ជាដើម។

២២៦- សំពត់ក្បិនខោ	ប្រភេទសំពត់សម្រាប់ស្លៀកចងក្បិនដោយចាប់ជាយទាំងពីរដាក់ខាងលើផ្ចិត ក្របួចចងឱ្យជាប់ រួចមូរចុងជាយទាំងពីរ វាត់កន្ទុយក្បិនទៅក្រោយ ទម្លាក់ចុងជាយក្បិនចុះក្រោមក្បាលជង្គង់បន្តិច និង ចុកនៅផ្នុកក្បិន។ គេស្លៀកសំពត់នេះនៅក្នុងពិធីតាមប្រពៃណី និង បុណ្យជាតិ។
២២៧- សំពត់ក្បិនខ្លី	ប្រភេទសំពត់សម្រាប់ស្លៀកចងក្បិនដោយចាប់ជាយទាំងពីរដាក់ខាងលើផ្ចិតក្របួចចងឱ្យជាប់ រួចមូរចុងជាយទាំងពីរវាត់កន្ទុយក្បិនទៅក្រោយ ទាញឱ្យខើចដល់គល់ភ្លៅ និង ចុកនៅផ្នុកក្បិន។ ពលទ័ពបុរាណ កីឡាករល្បុក្កតោ កីឡាករចំបាប់(ចម្លាក់នៅប្រាសាទបាយ័ន) អ្នកឡើងត្នោត និង អ្នកបាចត្រីជាដើម និយមស្លៀកសំពត់ក្បិនខ្លី។
២២៨- សំពត់ក្បិនគយារ	ប្រភេទសំពត់សម្រាប់ស្លៀកចងក្បិនដោយចាប់ជាយទាំងពីរដាក់ខាងលើផ្ចិត ក្របួចចងឱ្យជាប់ រួចមូរចុងជាយទាំងពីរវាត់កន្ទុយក្បិនទៅក្រោយ ទម្លាក់ចុងជាយក្បិនចុះក្រោមឱ្យស្លុយជិតដល់កជើង និង ចុកនៅផ្នុកក្បិន។ ចាស់ៗនៅជនបទស្រុកស្រែចម្ការនិយមស្លៀករបៀបនេះ។

២២៩- សំពត់ក្បិន ចំហៀង	ប្រភេទសំពត់សម្រាប់ស្លៀកចងក្បិនដោយចាប់ជាយទាំងពីរដាក់ខាងលើផ្ចិត ក្របួចចងឱ្យជាប់ រួចមូរផ្នែកចំហៀងខាងឆ្វេងជាកន្ទុយក្បិន វាត់ទៅក្រោយនិងចុកនៅធ្នុកក្បិន ឯផ្នែកចំហៀងខាងស្តាំបត់ជាភ្លីចុកពីមុខ រួចយកខ្សែ-ក្រវាត់មកពាក់ពីលើ។ បើគេមើលសំពត់ក្បិនចំហៀងពីក្រោយ ឃើញដូចជាទម្រង់សំពត់ក្បិន តែបើគេមើលចំពីមុខ ឃើញដូចជាទម្រង់សំពត់សម្លុយ។ គេឃើញក្បាច់ចម្លាក់លោតឬចម្លាក់ក្រឡោតនៃរូបបដិមាស្លៀកសំពត់ក្បិនចំហៀងជាច្រើនតាំងនៅសារមន្ទីរជាតិភ្នំពេញគឺមានតាំងពីសម័យនគរភ្នំ សម័យចេនឡា និងសម័យអង្គរ ជាដើម។
២៣០- សំពត់ក្បិនតួនាយរោង	ប្រភេទសំពត់សម្រាប់តួនាយរោង(របាំល្ខោនបុរាណ...) ស្លៀកពទ្ធពីក្រោយមកមុខចាប់ចុងស្មើគ្នា រួចខ្ទាស់ជាយដោយកន្លាស់ត្រង់ចំណុចខាងលើផ្ចិត ទើបចាប់ចុងជាយទាំងពីរខាងជីបភ្លីរួមគ្នាឱ្យមានផ្នត់តាមលំដាប់សមរម្យប្រកបតាមក្បួនស្លៀកក្បិន ដោយយកចុកជាយកន្ទុយក្បិនវាត់ទៅក្រោយ ទៅក្នុងខ្សែចំណងត្រង់កន្លែងធ្នុកក្បិន រួចទាញសាច់សំពត់ឱ្យប៉ោងនិងហាប់ណែនដើម្បីរំលេចជើងខោទាំងពីរ ហើយ ទាញភ្លីម្ខាងទម្លាក់ចុះទៅក្រោយ កើតចេញជាកន្ទុយ ហៅថា កន្ទុយប្រា (កន្ទុយត្រីប្រា) ឬ កន្ទុយក្បិនទម្លាក់។

២៣១- សំពត់ក្បិន តួយក្ស	ប្រភេទសំពត់សម្រាប់តួយក្ស (របាំ ល្ខោន បុរាណ...) ស្លៀកព័ទ្ធពីក្រោយមកមុខ ចាប់ចុងស្មើគ្នា រួចខ្វាស់ជាយដោយកន្លាស់ត្រង់ចំណុចខាងលើផ្ចិត ទើបចាប់ចុងជាយទាំងពីរខាងជីបភ្លីរួមគ្នាឱ្យមានផ្នត់តាមលំដាប់សមរម្យប្រកបតាមក្បួនស្លៀកក្បិន ដោយយកចុកជាយកន្ទុយក្បិនវាត់ទៅក្រោយ ទៅក្នុងខ្សែចំណងត្រង់កន្លែងផ្នកក្បិន រួចទាញសាច់សំពត់ឱ្យប៉ោងនិងហាប់ណែន ដើម្បីរំលេចជើងខោទាំងពីរ។
២៣២- សំពត់ក្បិន តួស្វាក្បាច់	ប្រភេទសំពត់សម្រាប់តួស្វាក្បាច់(របាំល្ខោន បុរាណ...)ស្លៀកពទ្ធពីក្រោយមកមុខ ចាប់ចុងស្មើគ្នា រួចខ្វាស់ជាយដោយកន្លាស់ត្រង់ចំណុចខាងលើផ្ចិត ទើបចាប់ចុងជាយទាំងពីរខាងជីបភ្លីរួមគ្នាឱ្យមានផ្នត់តាមលំដាប់សមរម្យប្រកបតាមក្បួនស្លៀកក្បិន ដោយយកចុកជាយកន្ទុយក្បិនវាត់ទៅក្រោយ ទៅក្នុងខ្សែចំណងត្រង់កន្លែងផ្នកក្បិន ដោយទាញសាច់សំពត់ឱ្យប៉ោងនិងហាប់ណែនដើម្បីរំលេចជើងខោទាំងពីរ និងមានបំពាក់កន្ទុយលម្អដោយប៉ាក់ឱនដេររឹបចង្កេះពីលើ រួចពាក់ខ្សែក្រវាត់ពីលើ។

២៣៣- សំពត់ក្រនៀវ / សំពត់ផ្កាកន្ត្រើយ	ប្រភេទសំពត់ធ្វើពីសរសៃសូត្រឬអំបោះ ដោយវេញឱ្យខ្មាញ់និងត្បាញបញ្ចូលគ្នា ដើម្បីឱ្យមានពណ៌ត្របាញ់ប្រជេញគ្នាដូចផ្កាកន្ត្រើយ (ប្រើពណ៌ចាប់ពី៣ពណ៌ឡើងទៅ)។
២៣៤- សំពត់ខៀន	ប្រភេទសំពត់ទេសឯកឬផាឱបនាំចូលពីបរទេស មានសាច់រឹង ផ្ទៃពណ៌ផ្សេងៗ និង មានពុម្ពជារូបផ្កាល្អិតៗ ដែលស្ត្រីខ្មែរវ័យចំណាស់ជាពិសេសនៅខេត្តបាត់ដំបងនិងខេត្តសៀមរាបនិយមស្លៀកចងក្បិនចូលរួមក្នុងពិធីបុណ្យទាននានា។
២៣៥- សំពត់តួនាង	ប្រភេទសំពត់សារបាប់សម្រាប់តួនាងស្លៀករាំក្នុងរបាំល្ខោនបុរាណ ដោយស្លៀកចាប់ជាយបត់ក្លីជាផ្នត់ៗទាំងពីរខាង រួចប្រើខ្សែក្រវាត់ខឹមខាត់ពទ្ធពីលើជាលម្អនិងទាញជាយសំពត់ខាងឆ្វេងចេញជាទម្រង់ផ្លិត។
២៣៦- សំពត់ទេស/ សំពត់ទេសឯក	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីអំបោះឆៅដែលមានសាច់ស្តើង ម៉ដ្ឋ និង ទន់រលោង។
២៣៧- សំពត់បញ្ជពណ៌	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រដោយចងគាធលើកគោមមានពណ៌ចាប់ពី៥ ឆ្លុះប្រជេញគ្នា។ ឲ. នៅសម័យបុរាណ នាម៉ឺន មន្ត្រី គហបតី និង អភិជន និយមស្លៀកសំពត់បញ្ជពណ៌។

	សម័យបច្ចុប្បន្ន ក្នុងពិធីបុណ្យជាតិ បុណ្យប្រពៃណី ឥស្សរជនគួរស្លៀកសំពត់បញ្ចពណ៌នេះឡើងវិញ។
២៣៨- សំពត់បញ្ចរង្គ	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រដោយចងគាធលើកគោមរចនាជារូបភាពផ្សេងៗ ដែលមានខ្សែទឹកមាសចំនួន៤ និង ទឹកប្រាក់១ ឬ ខ្សែទឹកប្រាក់៣ និង ទឹកមាស២ កាត់ទទឹងនៅចន្លោះរូប។
២៣៩- សំពត់ផាមួង	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រ មានសាច់លាតនិងពណ៌ផ្សេងៗ ជួនមានបន្តក់ជរជើង និង មានបន្តក់លើផ្ទៃសំពត់។ សំពត់ដែលមានបន្តក់ឬជរជើងត្បាញពីអំបោះសម្រាប់ស្លៀកពេលថ្ងៃ។ ចំណែកសំពត់ដែលមានបន្តក់ឬជរជើង ត្បាញពីខ្សែពណ៌ទឹកមាសឬទឹកប្រាក់ មានពន្លឺចែងចាំងសម្រាប់ស្លៀកនៅពេលយប់។
២៤០- សំពត់ផាមួង ពណ៌ក្រហម	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រ មានសាច់លាតពណ៌ក្រហម តំណាងឱ្យព្រះអាទិត្យ សម្រាប់ស្លៀកនៅថ្ងៃអាទិត្យ។
២៤១- សំពត់ផាមួង ពណ៌ខៀវ	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រ មានសាច់លាតពណ៌ខៀវ តំណាងឱ្យព្រះសុក្រ សម្រាប់ស្លៀកនៅថ្ងៃសុក្រ។

២៤២- សំពត់ផាមួង ពណ៌ត្រួយចេក	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រ មានសាច់លាតពណ៌ត្រួយចេក តំណាងឱ្យព្រះព្រហស្បតិ៍ សម្រាប់ស្លៀកនៅថ្ងៃព្រហស្បតិ៍។
២៤៣- សំពត់ផាមួង ពណ៌ត្រួយល្វៀប	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រ មានសាច់លាតពណ៌ត្រួយល្វៀប តំណាងឱ្យព្រះពុធ សម្រាប់ស្លៀកនៅថ្ងៃពុធ។
២៤៤- សំពត់ផាមួង ពណ៌ព្រីងទុំ	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រ មានសាច់លាតពណ៌ព្រីងទុំ តំណាងឱ្យព្រះសៅរ៍ សម្រាប់ស្លៀកនៅថ្ងៃសៅរ៍។
២៤៥- សំពត់ផាមួង ពណ៌ស្លាទុំ	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រ មានសាច់លាតពណ៌លឿងទុំតំណាងឱ្យព្រះចន្ទ សម្រាប់ស្លៀកនៅថ្ងៃចន្ទ។
២៤៦- សំពត់ផាមួង ពណ៌ស្វាយ	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រ មានសាច់លាតពណ៌ស្វាយ តំណាងឱ្យព្រះអង្គារ សម្រាប់ស្លៀកនៅថ្ងៃអង្គារ។
២៤៧- សំពត់ព្រៃ/ព្រៃលាត	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រពណ៌ស មានសាច់ដិតម៉ដ្ឋរលីងរលើប។ សំពត់នេះ គេនិយមនាំចូលពីប្រទេសចិន ជាពិសេសពីទីក្រុងសៀងហៃ។ ពេលមកដល់ប្រទេសខ្មែរ គេយកសំពត់នេះមកបញ្ជាន់លក្តពណ៌ខ្មៅ រួចដំនឹងញញួរឈើដោយកម្លាំងបុរស។ពេលសាកពណ៌

	(ហើរពណ៌) គេយកសំពត់នោះទៅជ្រលក់ទឹកផ្លែមក្លឿ រួចហាលលើដីស្ងួត ដែលគេហៅថា «ផ្តេកមក្លឿ»។ សំពត់នេះសម្រាប់ស្លៀកក្នុងជីវភាពសាមញ្ញ។
២៤៨- សំពត់ព្រៃផ្កា	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រ មានផ្ទៃពណ៌សនិងមានរំលេចផ្កាពណ៌ស។ មុនពេលប្រើប្រាស់ គេយកសំពត់នេះមកបញ្ជាន់លក្តពណ៌ខ្មៅ រួចដំនឹងញញួរឈើដោយកម្លាំងបុរស។
២៤៩- សំពត់ព្រៃអំបោះ	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃអំបោះ មានផ្ទៃពណ៌ស។ គេយកសំពត់នេះមកបញ្ជាន់លក្តពណ៌ខ្មៅ។ ពេលសាកពណ៌(ហើរពណ៌) គេយកសំពត់នោះទៅជ្រលក់ទឹកផ្លែមក្លឿ រួចហាលលើដីស្ងួត ដែលគេហៅថា«ផ្តេកមក្លឿ»។ សំពត់នេះសម្រាប់ស្លៀកក្នុងជីវភាពសាមញ្ញ។
២៥០- សំពត់លើកខ្នង់	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រដោយចងគាធ លើកគោមរចនាជារូបភាពផ្សេងៗ ដូចជារូបកូនហ៊ីងឬពងហ៊ីងជាដើម ដែលមានខ្សែកាត់កាត់ទទឹងធំៗ។
២៥១- សំពត់ល្បើក	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រដែលត្បាញលើកសាច់ដោយសរសៃអំបោះ រំលេចក្បាច់ជា

	រូបសត្វឬផ្កាល្អិតៗ លម្អពាសពេញផ្ទៃសំពត់ និង មានជរជើងធ្វើពីសរសៃអំបោះ សម្រាប់បុរសនិងស្ត្រីស្លៀកនៅពេលថ្ងៃ។
២៥២- សំពត់សម្លុយ	ប្រភេទសំពត់បត់ជាពីរតាមបណ្ដោយធ្មេញឈើឱ្យសម្រុងត្រួតគ្នា ដោយដេរភ្ជាប់បិទមុខ សម្រាប់ស្លៀកទម្លាក់ជាយម្ខាងចុះក្រោមទាំងអស់។
២៥៣- សំពត់ សារបាប់	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រមានសាច់ក្រាស់ធ្ងន់ រំលេចក្បាច់ដោយខ្សែទឹកមាសឬទឹកប្រាក់។ សម័យដើម គេប្រើជាសម្លៀកបំពាក់សម្រាប់ព្រះមហាក្សត្រគ្រងក្នុងព្រះរាជពិធី។ បច្ចុប្បន្ន ខ្មែរប្រើសំពត់សារបាប់ជាសម្លៀកបំពាក់សម្រាប់កូនក្រមុំឬកូនកម្លោះស្លៀកពាក់ក្នុងពិធីមង្គលការ និង សម្រាប់អ្នករបាំបុរាណឬសិល្បកររល្ខោនបាសាក់ដែលដើរតួអង្គតំណាងឱ្យវណ្ណៈខ្ពង់ខ្ពស់។ អ្នកខ្លះហៅ ចរបាប់ ចារបាប់ ឬ ជរបាប់។
២៥៤- សំពត់ស៊ឹង	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីអំបោះ មានក្បាច់ ឬឆ្នូតទទឹងនៅតាមជាយស្រដៀងគ្នានឹងស៊ឹងលាវ ប៉ុន្តែស៊ឹងលាវខុសគ្នាត្រង់មានដេរបន្ថែមជរនៅជើងសំពត់។ សំពត់នេះ ខ្មែរប្រើក្នុងជីវភាពរស់នៅធម្មតា ឬ ក្នុងការសម្ដែងរបាំគែន និង របាំក្ងោកប៉ៃលិន...។ គេឃើញមានសិប្បកម្មត្បាញ

	សំពត់ស៊ីង តែនៅតំបន់ព្រៃកហ្លួងទេក្នុងទស-វត្សរ៍ទី៦និងទី៧នៃសតវត្សរ៍ទី២០។
២៥៥- សំពត់ហូល	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រ ដោយចងគាធលើកគោមតូចឬធំ រចនាជារូបភាពតាមធម្មជាតិច្រើនបែបយ៉ាង។ សំពត់ហូលសម្រាប់ស្ត្រីមានគោមតូចៗដូចជា រូបផ្កាម្ទេស ផ្កាទទឹមសត្វពីងពាង សត្វអណ្តើក ជាដើម។ សម្រាប់បុរសស្លៀក គេលើកគោមធំៗមាន រូបសត្វដំរីសត្វនាគ សត្វហង្ស សត្វគ្រុឌ។
២៥៦- សំពត់អង្រ្កែម អង្រ្កម	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រឬអំបោះរចនាជាឆ្នូតៗបណ្តោយសម្រុងដែលចាក់ជាក្រឡាបួនជ្រុងល្អិតៗ លាយពណ៌ក្រហមនិងខ្មៅឆ្លាស់គ្នា ស្រដៀងនឹងសម្បុរគ្រាប់អង្រ្កែមអង្រ្កមទុំ (សៀមហៅថា អន្លូញមក្លាំ)។
២៥៧- សំពត់អន្លូញ	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រឬអំបោះរចនាជាឆ្នូតៗបណ្តោយសម្រុងដែលមានពណ៌ឆ្លាស់គ្នាចាប់ពី២ពណ៌ឡើងទៅ សម្រាប់ស្ត្រីស្លៀកប្រចាំថ្ងៃ។ សំពត់អន្លូញមានឈ្មោះផ្សេងៗដូចជា សំពត់អន្លូញបន្តក់, សំពត់អន្លូញជរដើង, សំពត់អន្លូញបន្តក់ជរដើង, សំពត់អន្លូញអង្រ្កែមអង្រ្កម, សំពត់អន្លូញប៉ប៉ក ជាដើម។

២៥៨- សំពត់អន្លូញជរជើង	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រឬអំបោះ រចនាជាឆ្នូតៗបណ្ដោយសម្រុងដែលមានពណ៌ឆ្លាស់គ្នាចាប់ពី២ពណ៌ឡើងទៅ ដែលមានការរចនាត្រង់ផ្នែកជើងសំពត់ ដោយត្បាញរំលេចពីអំបោះ។
២៥៩- សំពត់អន្លូញបន្តក់	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃសូត្រឬអំបោះ រចនាជាឆ្នូតៗបណ្ដោយសម្រុងដែលមានពណ៌ឆ្លាស់គ្នាចាប់ពី២ពណ៌ឡើងទៅ ដោយមានបន្តក់ផ្កាតូចៗ ត្បាញពីអំបោះរំលេចលើផ្ទៃ។
២៦០- សំពត់អន្លូញប៉ប៉ក	ប្រភេទសំពត់ត្បាញពីសរសៃអំបោះ រចនាជាឆ្នូតៗបណ្ដោយសម្រុងដែលមានពណ៌សឆ្លាស់ពណ៌ខ្មៅ សាច់គ្រើមៗ។
២៦១- សំពត់អំបោះឆៅ	ប្រភេទសំពត់ដែលខ្មែរត្បាញពីអំបោះឆៅ ដោយឱ្យបាយជូរ។
២៦២- ស្នាប់ដៃ	គ្រឿងអលង្ការមួយយ៉ាងធ្វើពីលោហៈ មានសណ្ឋានជាបន្ទះកោង មានដាំត្បូង ឆ្លាក់រំលេចក្បាច់គ្របកឈូកអង្គរឬក្បាច់ផ្សេងៗ និង មានខ្សែនៅចុងទាំងពីរខាង សម្រាប់ចងភ្ជាប់ពាក់នៅលើដើមដៃនៃតួនាង។
២៦៣- ស្បៃ	ប្រភេទកំណាត់មួយផ្ទាំងប៉ាក់ឱនជាក្បាច់ចក្កច័ន មានលម្អដោយរំយោលនៅចុងជាយ

	ម្ខាង ប្រើក្នុងរបាំបុរាណ សម្រាប់តួនាងពាក់លើអាវដៃម្ខាង ដោយរុំលើដងខ្លួនវាត់មកលើស្មាឆ្វេង និង ទម្លាក់ចុងជាយមកក្រោយបាំងត្រឹមត្រគាក។
២៦៤- ស្នាច់	១- បច្ចេកទេសមួយប្រភេទក្នុងសិល្បៈសូនរូប ដោយប្រើក្រដាសប៉ុយឬសរសៃ ឬ ក្រដាសធម្មតា តែត្រូវញីឱ្យទក់ រួចលាបបាយម៉ាន បិទជាប់នឹងពុម្ពជាន់ៗលើគ្នា ដើម្បីយករាងអ្វីមួយដែលយើងចង់បាន។ ២- បច្ចេកទេសមួយប្រភេទសម្រាប់ធ្វើឧបករណ៍ប្រើប្រាស់ក្នុងជីវភាពប្រចាំថ្ងៃ ដូចជា ចាន កែវ ចានលាងដៃ កាណូត ទូកម៉ាស៊ីន កង្ហារ... ដោយយកសរសៃនីឡុងទៅពង្រាយក្នុងពុម្ព រួចបិទត្រួតៗលើគ្នា បន្ទាប់មក បិទការ ដើម្បីយករាងអ្វីមួយដែលយើងចង់បាន។ ពេលស្ងួត គេបកឬគាស់ពុម្ពចេញ រួចតុបតែងលម្អ ជាការស្រេច។
២៦៥- ស្រទាប់វប្បធម៌ អ. cultural layer បារ. strate culturelle (f.)	ស្រទាប់ដីដែលមានសំណល់សកម្មភាពមនុស្ស មានដូចជា បុរាណវត្ថុសិល្បៈ បុរាណអចលនវត្ថុ បុរាណជីវវត្ថុ បុរាណភូគព្ភវត្ថុ រចនាសម្ព័ន្ធសំណង់ជាដើម ដែលអាចឱ្យយើងយល់ដឹង និងបែងចែកសម័យកាលនីមួយៗដាច់ដោយឡែកៗពីគ្នា។

២៦៦- ស្លឹកទេស	គ្រឿងប្រដាប់ដៃមួយប្រភេទ ជាខ្សែដៃដែលលម្អដោយក្បាច់សន្លឹកជាច្រើន ធ្វើពីលោហៈរាងជាផ្លិតបើកស្មើរពាក់កណ្តាលរង្វង់ ដាំត្បូង៣ឬ៥គ្រាប់ ចងភ្ជាប់នឹងខ្សែ ទម្លាក់ជារំយោលព័ទ្ធជុំវិញកដៃចំនួន២ខ្សែម្ខាង សម្រាប់ឱ្យអ្នករបាំបុរាណខ្មែរពាក់នៅផ្នែកខាងចុងផុតនៃកដៃ។
២៦៧- ស្លឹកពោធិ៍	គ្រឿងអលង្ការមួយយ៉ាងធ្វើពីបន្ទះលោហៈមានសណ្ឋានដូចក្បាច់ចក្កច័ន (ចតុកោណស្មើ) ដោយមានរចនាជាក្បាច់ផ្សេងៗ សម្រាប់ដាក់ភ្ជាប់លើសង្វារព័ន្ធត្រង់កន្លែងខ្វែងនៅផ្នែកខាងមុខលើចុងដង្ហើម។
២៦៨- អាវដៃម្ខាង	ប្រភេទអាវកាក់ធ្វើពីក្រណាត់សាច់លាត ពណ៌ផ្សេងៗដែលមានតែដៃឆ្វេង សម្រាប់តួនាងពាក់ជាទ្រនាប់ស្បៃ។
២៦៩- អាវតូច	ប្រភេទអាវកវៀល ដៃប៉ិត ពាក់រឹបរាងជាប់ដងខ្លួន មានទ្បេវញ៉ើកចំពីមុខ លម្អដោយប៉ាក់ឱនតិចតួចនៅជាយ-ក ជាយដៃ និង ទ្រូងអាវសម្រាប់តួនាង តួនាយរោង និង តួយក្ស ពាក់ហាត់រាំនិងសម្តែង។ អ្នករបាំខ្លះហៅអាវប្រភេទនេះថា អាវណោយ តាមភាសាសៀម។
២៧០- អាវតួនាយរោង	ប្រភេទអាវដៃបំពង់ប៉ាក់ឱន មានរចនាក្បាច់ចក្កច័នពាសពេញផ្ទៃអាវនិងដៃអាវ។ នៅពេលពាក់ ទើបគេដេរឱ្យតឹងណែនរឹបចេញរាង ចាប់ពីដៃរហូតដល់ដងខ្លួន។

២៧១- អាវតួយក្ស	ប្រភេទអាវដៃបំពង់ប៉ាក់ឱិន មានរចនាក្បាច់ចក្កច័នពាសពេញផ្ទៃអាវនិងដៃអាវ។ នៅពេលពាក់ ទើបគេដេរឱ្យតឹងណែនរឹបចេញរាងចាប់ពីដៃរហូតដល់ដងខ្លួន។
២៧២- អាវតួស្វាក្បាច់	ប្រភេទអាវដៃបំពង់ប៉ាក់ឱិន មានរចនាក្បាច់ហៀនពាសពេញផ្ទៃអាវនិងដៃអាវ។ នៅពេលពាក់ ទើបគេដេរឱ្យតឹងណែនរឹបចេញរាង ចាប់ពីដៃរហូតដល់ដងខ្លួន។
២៧៣- អាវសន្ទះ	ប្រភេទអាវដៃខ្លី កម្ងល ធ្វើពីកំណាត់ធម្មតា មានសន្ទះពីក រហូតដល់ដើមទ្រូង មានរន្ធឡេវចំនួន៣ សម្រាប់តួប្រុសពាក់ក្នុងពេលហាត់។
២៧៤- ឥន្ទធនូ អាវតួនាយរោង	គ្រឿងលម្អធ្វើពីកំណាត់ប៉ាក់ឱិននៅលើស្មាអាវ មានសណ្ឋានជាស្នែងក្របីដែល មានអំបោះប៉ាក់ចងជារាងផ្កាផ្ទុកថ្នាំ លម្អនៅផ្នែកខាងចុង សម្រាប់តួនាយរោង។
២៧៥- ឥន្ទធនូ អាវតួយក្ស	គ្រឿងលម្អធ្វើពីកំណាត់ប៉ាក់ឱិន មានសណ្ឋានជាក្បាលនាគ នៅលើស្មាអាវតួយក្ស ក្នុងរបាំបុរាណ។

បោះពុម្ពលើកទី១ ចំនួន ១ ៥០០ច្បាប់

នៅរោងពុម្ព ស៊ី យូ

ផ្ទះលេខ ៣៨CEo មហាវិថីសុធារស សង្កាត់ទន្លេបាសាក់ ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ